

ULUSLARARASI BİLİM KÜLTÜR VE SPOR DERNEĞİ
INTERNATIONAL SCIENCE CULTURE AND SPORT ASSOCIATION

UBİKS ISCSA

(UGEAD - IntJCES)

Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi

International Journal of Contemporary Educational Studies

Haziran ve Aralık Aylarında Yayımlanan Açık Erişimli Hakemli Dergi

*Biannual
(Published in June & December)
Open Access Peer-Reviewed Journal*

Cilt 5, Sayı 2
Aralık 2019
Volume 5, Issue 2
December 2019

ISCSA_UBİKS

e-ISSN: 2458-9373

www.iscsa-a.org

UGEAD, Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere yılda iki kere yayımlanan Uluslararası Bilimsel Hakemli bir dergidir.

AÇIK ERİŞİMLİ DERGİ

Editörden mesaj

Değerli meslektaşlarım,

Derneğimiz Eğitim Bilimleri alanındaki çalışmalarınızı değerlendirmek üzere yeni bir dergiyi (UGEAD) hizmetinize sunmaktan büyük bir mutluluk duyuyor. Genç bir kurum olmamıza rağmen, son derece dinamik ve istekli bir ekiple yol alan derneğimizin çıkardığı bu yeni yayın organının da Eğitim Bilimlerinin farklı disiplinleri üzerinde yoğunlaşan akademisyenlerin dikkatini çekeceğine olan inancımız sonsuzdur.

Sizleri, Eğitim Bilimleri alanında üreteceğiniz yüksek kalitedeki bilimsel çalışmalarınızı, yazın taramaları, örnek olgu araştırmaları, deneysel araştırmalarınızı, kitap incelemelerinizi, vb. derginin yazım kurallarına uygun olarak hazırlayarak dergimize göndermeye davet ediyoruz. Ayrıca açık erişimli makalelerimizi gerek okuyarak, gerekse alıntılıyarak dergimizin gelişmesine katkı vermenizi diliyoruz. İçten saygılar.

IntJCES is an International Refereed Scientific Journal published biannually (in June & December) by ISCSA.

OPEN ACCESS JOURNAL

Message from the editor

Dear colleagues,

Our association is glad to invite you all to submit your educational researches in our new journal, International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES). As being a young association, but having very ambitious team of academic staff, we really believe that this journal would attract intention from serious scholars working on different dimensions of educational sciences.

We invite high quality articles, review papers, case studies of theoretical, and empirical, conceptual, and experimental researches on educational sciences in a properly formatted file as per the author guidelines. We also promote researchers to use our open access articles in their researches and contribute to the development of our journal through their citations.

Kind regards.

Sayı Editörü / Editor of the Issue

Dr. Taner BOZKUŞ, Assoc. Prof., Bartın University, TURKEY

Eş Editörler / Co-editors

Dr. Fatma TEZEL SAHİN, Assoc. Prof., Gazi University, TURKEY (Chief Editor)

Dr. Adela BADAU, Assoc. Prof., University of Târgu-Mureş, ROMANIA

Bilim Kurulu / Scientific Board

- Dr. Adeel Nazir AHMAD, King Faisal Research Center, SAUDI ARABIA
Dr. Hayati AKYOL, Prof., Gazi University, TURKEY
Dr. Nadim ALWATTAR, Prof., University of Mosul, IRAQ
Dr. Mona Saleh Al ANSARI, Prof., University of Bahrain, BAHRAIN
Dr. Ahmet ARSLAN, Marmara University, TURKEY
Dr. Coşkun ARSLAN, Assoc. Prof., Necmettin Erbakan University, TURKEY
Dr. Oktay, ASLAN, Necmettin Erbakan University, TURKEY
Dr. Selahattin AVŞAROĞLU, Assoc. Prof., Necmettin Erbakan University, TURKEY
Dr. Kaukaab AZEEM, King Fahd University, SAUDI ARABIA
Dr. Samson Olosula BABATUNDE, Lagos University, NIGERIA
Dr. Mustafa BAYRAKÇI, Assoc. Prof., Sakarya University, TURKEY
Dr. Ahmed BOUSSAKRA, Prof., M'sila University, ALGERIA
Dr. Bekir BULUÇ, Assoc. Prof., Ahmet Yesevi University, TURKEY
Dr. Mehmet Engin DENİZ, Prof., Yıldız Teknik University, TURKEY
Dr. Mehmet GÜÇLÜ, Assoc. Prof., Gazi University, TURKEY
Dr. Nezahat GÜÇLÜ, Prof., Gazi University, TURKEY
Dr. Khadraoui Mohamed HABIB, Prof., Tunis University, TUNISIA
Dr. Safet KAPO, Prof., University of Sarajevo, BOSNIA HERZEGOVINA
Dr. Elena KOMOVA, Assoc. Prof., Russian State University, RUSSIA
Dr. Recep ÖZKAN, Assoc. Prof., Niğde University, TURKEY
Dr. Ibrahim SABATIN, Al-Zaytoonah Alordunia Al-Khassa University, JORDAN
Dr. Çetin SEMERCİ, Prof., Bartın University, TURKEY
Dr. Robert SCHNEIDER, Prof., Brockport University of New York, USA
Dr. Cengiz ŞENGÜL, Assoc. Prof., Atatürk University, TURKEY
Dr. Sinem TARHAN, Bartın University, TURKEY
Dr. Veli TOPTAŞ, Assoc. Prof., Kırıkkale University, TURKEY
Dr. Mutlu TÜRKMEN, Assoc. Prof., Bartın University, TURKEY
Dr. Hakkı ULUCAN, Assoc. Prof., Erciyes University, TURKEY
Dr. Fatma ÜNAL, Bartın University, TURKEY
Dr. Yasemin YAVUZER, Assoc. Prof., Niğde University, TURKEY

Dergi Sorumlusu / Publication Manager

Mutlu TÜRKMEN

International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES), December, 2019

Tasarım / Design

Güngör DOĞANAY

Web Yöneticisi /Web Admin

Ali ALTUNAY

Web & Email

www.intjces.com & info@intjces.com

** İsimler alfabetik sırayla dizilmiştir. / Names are listed in alphabetical order.*

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

1) Amatör Futbolcuların Görev ve Ego Yönelimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, 98-109

Arif ÖZSARI, M. Çağrı ÇETİN

2) Gençlerde Fiziksel Aktivite Düzeyi, 110-122

Şebnem ŞARVAN CENGİZ, Buse DELEN

3) Eğitimde Oyunun Yeri, 123-131

Sevil BURGAZ USKAN, Taner BOZKUŞ

4) Spor Lisesi Öğrencilerinin Öğrenim Süreci ve Akademik Başarı İlişkilerinin İncelenmesi, 132-145

Ferhat ÇAKIR, Oğuzhan DALKIRAN, Cem Sinan ASLAN

5) Human Capital Formation Function of Higher Education: A Scale Development Study, 146-162

Tuncer FIDAN, Mehmet Hilmi KOÇ

6) Maksimum Aerobik Güç ve Anaerobik Zirve Güç İlişkisinin İncelenmesi, 163-174

Şebnem ŞARVAN CENGİZ, Hayal ÖRCÜTAŞ

7) Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Spor Yapma Değişkenlerine Göre Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması, 175-187

Mehmet AKBAŞ, Ender EYUBOĞLU, Murat ÇELEBİ, Oğuzhan DALKIRAN

8) Spor Bilimleri Fakültesinde Eğitim Gören Mücadele Sporcularının Zihinsel Dayanıklılıklarının İncelenmesi, 188-199

Pınar DEMİR, Murat ÇELEBİ

9) Okul Yöneticilerinin Spora Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi (Bartın Örneği), 200-219

Mustafa GÖKDAĞ, Mutlu TÜRKMEN, Hayri AKYÜZ

International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES), December, 2019

Field : Education

Type : Research Article

Received: 19.12.2019 - Corrected:----- - Accepted: 30.12.2019

Amatör Futbolcuların Görev ve Ego Yönelimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Arif ÖZSARI, M. Çağrı ÇETİN

E- posta: arifozsari@hotmail.com

Öz

Bu araştırma ile amatör futbolcuların görev ve ego yönelimlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Osmaniye ilindeki 1.ve 2. amatör futbol ligi büyükler kategorisinden 124, U-19 kategorisinden 33, U-17 kategorisinden 51, U-16 kategorisinden 88, U-15 kategorisinden 40, U-14 kategorisinden 57, U-13 kategorisinden 33 olmak üzere toplamda 426 amatör erkek futbolcu gönüllü olarak katılmışlardır. Araştırma için bilgilerin elde edilmesinde sporda Görev ve Ego Yönelimi ölçeği kullanılmıştır. Verilerin homojenliği ve varyansları test edilmiş, farklılığın belirlenmesinde One Vay Anowa, farklılığın kaynağının tespit edilmesinde ise Tukey testi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre amatör futbolcuların görev ve ego yönelimlerinde; eğitimi durumu, spor yapma yılı değişkenlerine bağlı olarak futbolcular arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmazken ($p>0,05$), yaş ve oynadıkları lig kategorilerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunduğu ($p<0,05$) ve amatör futbolcuların görev yönelim değerlerinin daha ön planda olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Görev yönelimi, Ego yönelimi.

Examination of Amateur Footballers Task and Ego Orientations in Terms of Various Variables

Abstract

With this research, it is aimed to evaluate the task and ego orientations of amateur footballers in terms of various variables. Research in Osmaniye province 1.ve 2nd ed. 124 Amateur Senior Football League categories from the U-19 category from 33, the U-17 category, 51 in the U-16 category from 88, the U-15 category, 40 in U-14 category 57 from the U-13 category 33 in total voluntarily participated in amateur male soccer players 426. The task and Ego orientation scale in sport has been used in obtaining information for research. The homogeneity and variances of the data were tested, one Vay Anowa was used to determine the difference and Tukey test was used to determine the source of the difference. According to research findings, the task and ego orientation in amateur players; training status, Sport, year, variable, depending on the players there was a statistically significant difference between ($p>0.05$), age and the league that are playing according to the categories of statistically significant differences ($p<0.05$) and amateur players the task of orientation values it has been found that is more in the foreground

Keywords: Mission orientation, Ego orientation.

Giriş

Hedef yönelimleri, son yıllarda spor bilimcilerinin dikkatini çekmiş ve yapılan akademik çalışmaların birçoğu bu konu üzerine yoğunlaşmıştır. Hedef yönelimi; insanların, hedeflere erişmekten kaynaklanan başarı duygusunu elde etmek için çeşitli hedeflerle veya etkinliklerle ilişkili oldukları anlamına gelmektedir. İnsanlar, başarı duygusunu kazanabilmek için çeşitli tipte hedeflere yönelmektedirler (Toros, 2001).

Başarı hedefi kuramı, başarı ortamlarında iki başarı hedefinin olduğunu varsaymaktadır. Görev ve ego olarak isimlendirilen bu iki hedef, bireylerin yetenek düzeylerini kişisel olarak yargılama şekliyle ilgilidir. Görev yönelimli olan bir kişi; beceri öğrenimi, yeni beceri öğrenme, görevde ustalığı gösterme, benlik gelişimi ve sıkı çalışma üzerine odaklanmaktadır (Moran, 2004). Ego yönelimli hedeflerde ise, bireyin kendini kanıtlamaya çaba gösterdiği belirtilmekte (Toros, 2002), sporcu üstün yeteneği kanıtlama üzerinde yoğunlaşmaktadır; ego yönelimli olan bir kimse için subjektif başarının temel kaynağı, bir yarışma sırasında daha az çaba ile rakibin yenmek şeklindedir (Altıntaş ve diğ. 2012). Görev yöneliminde bir aktiviteyi öğrenme veya yönetme hedefi vardır; aynı zamanda görev odaklı bireyler sürekli ilgi ve katılım gösterme eğilimindedirler (Meira Jr ve Fairbrother 2018).

Görev yönelimi inanç veya tutumla pozitif olarak ilişkiyken, ego yönelimli sporcular başarıya ulaşmak için centilmenlik dışı avantajları kullanmaya daha eğilimlidir (Duda ve White, 1992). Spor ve egzersiz ortamındaki görev yönelimli sporcular öğrenme, ustalık ve kendilerini geliştirme eğilimindedirler ve görev odaklı oldukları için çok az endişe duyarlar. Ego yönelimli sporcular ise tam tersi kazanma ve başkalarına yeteneklerini gösterme eğilimindedirler (Bortoli ve Robazzo 2005).

Spor, karakteri inşa eder; spor dünyası ahlaki gelişme için bir arenadır (Maurren, 1990). Sporu belirleyen ilkeler ve özellikler aynı zamanda bu ahlakı ya da yaşama biçimini de belirlemektedir (Erdemli, 2016). Sporda müsabakaya çıkacak sporcunun hedefi elbette galip olmaktır, fakat sporcunun elde ettiği başarılarla aldığı ödüller ve şampiyonluklar amaç değil araç olmalıdır (Gümüş vd, 2016). Bu nedenle hangi branşta olursa olsun ben merkezli değil, biz merkezli düşünen ve sportif branşların özü gereği, karakteri gelişmiş sporcu bireyler inşa ederek gelişmeye daha fazla önem veren sporcu nesiller yetiştirmenin hepimizin görevi olduğu düşünülmektedir.

Materyal Ve Metod

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma desenlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Kişilerin belirli konulardaki tutum, inanç, görüş, davranış, beklenti ve özelliklerini anketler yardımıyla tespit etmeyi amaçlayan araştırmalara tarama araştırmaları denilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2017).

Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini, Türkiye futbol federasyonu Osmaniye amatör futbol ligi takımlarının sporcuları oluşturmaktadır. Örneklemini ise çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 1. ve 2. amatör lig büyükler kategorisinden 124, amatör futbol alt yapı U-19 kategorisinden 33, U-17 kategorisinden 51, U-16 kategorisinden 88, U-15 kategorisinden 40, U-14 kategorisinden 57, U-13 kategorisinden 33, toplamda 426 erkek amatör futbolcu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri Duda (1989) tarafından geliştirilen sporda görev ve ego yönelimi ölçeği ile toplanmıştır. Ölçeğin, Türk sporcular için geçerlik ve güvenilirlik çalışması Toros (2004) tarafından yapılmıştır. Sporda görev ve ego yönelimi ölçeği 7'si görev (2-5-7-8-10-12-13.maddeler), 6'sı (1-3-4-6-9-11.maddeler) ego yönelimi olmak üzere toplam 13 maddeden oluşmaktadır. Ölçeği yanıtlayanlar her bir maddeye katılımlarını 5'li değerlendirme sistemine (1= tamamen katılmıyorum – 5= tamamen katılıyorum) göre yapmaktadırlar.

Veri Analizi

Araştırmada kullanılan verilerin analizinde istatistik paket programı kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 üzerinden değerlendirilmiştir. Verilerin varyansları ve homojenlikler test edilerek, aritmetik ortalama, standart sapma değerleri belirlenerek, çoklu karşılaştırmalarda One Way

Bulgular

Tablo 1. Amatör futbolcuların görev ve ego yönelimlerinin yaş değişkenine göre karşılaştırılması.

Yaş	n	%	Görev Yönelimi		F	P	Ego Yönelimi		F	P
			x	ss			x	ss		
10-14 yaş	101	23,7	2,99 ^a	0,84			2,72 ^a	0,77		
15-20 yaş	239	56,1	3,22	0,95			3,06	0,86		
21-25 yaş	48	11,3	3,57 ^b	0,90	3,63	,006*	3,41 ^b	0,75	6,12	,000*
26-30 yaş	23	5,4	3,35	1,09			3,11	0,97		
31-35 yaş	15	3,5	3,44	0,87			2,94	0,90		

Tablo 1'de görüldüğü gibi; futbolcuların yaş değişkenine göre 21-25 yaş grubu görev yönelimi ortalaması, 10-14 yaş grubu sporcu ortalamalarına nazaran daha yüksek olduğu saptanmış ve bu değişim istatistiki açıdan da anlamlı olduğu bulgulanmıştır ($p<0,05$). 21-25 yaş grubu ego yönelimi ortalaması, 10-14 yaş grubu sporcu ortalamalarına nazaran daha yüksek olduğu saptanmış ve bu değişim istatistiki açıdan da anlamlı olduğu bulgulanmıştır ($p<0,05$).

Tablo 2. Amatör futbolcuların görev ve ego yönelimlerinin eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılması.

Eğitim	n	%	Görev Yönelimi		F	P	Ego Yönelimi		F	P
			x	ss			x	ss		
İlk öğr.	16	3,8	3,65	0,72			3,35	0,71		
Orta öğr.	292	68,5	3,20	0,93			2,99	0,87		
Yüksek Öğr.	109	25,6	3,20	0,99	1,21	,305	3,02	0,85	1,09	,355
Y.Lis/Dokt.	9	2,1	3,30	0,83			3,20	0,74		

Tablo 2’de görüldüğü gibi futbolcuların eğitim durum değişkenine göre görev ve ego yönelimlerini incelediğimizde anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 3. Amatör futbolcuların görev ve ego yönelimlerinin spor yaptıkları yıl değişkenine göre karşılaştırılması.

Sporculuk Yılı	n	%	Görev Yönelimi		F	P	Ego Yönelimi		F	P
			x	ss			x	ss		
1-5 yıl	341	80,0	3,17	0,94			2,98	0,87		
6-10 yıl	63	14,8	3,42	0,94			3,17	0,81		
11-15 yıl	15	3,5	3,31	1,07	2,57	,054	2,94	0,84	2,14	,095
16 ve üzeri	7	1,6	3,90	0,22			3,62	0,44		

Tablo 3’te görüldüğü gibi futbolcuların sporculuk yılı değişkenine göre görev ve ego yönelimlerini incelediğimizde anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 4. Amatör futbolcuların görev ve ego yönelimlerinin oynadıkları kategoriye göre karşılaştırılması.

Kategori	n	%	Görev Yönelimi		F	P	Ego Yönelimi		F	P
			x	ss			x	ss		
Büyükler	124	29,1	3,46 ^a	0,95			3,22 ^a	0,87		
U-19	33	7,7	3,07	0,94			2,98	0,80		
U-17	51	12,0	3,38	0,89			3,14	0,82		
U-16	88	20,7	3,01 ^b	0,95	2,97	,008*	2,89 ^b	0,88	2,89	,009*
U-15	40	9,4	3,15	0,99			3,03	0,91		
U-14	57	13,4	3,13	0,89			2,76 ^b	0,76		
U-13	33	7,7	3,00 ^b	0,78			2,82 ^b	0,79		

Amatör futbolcuların oynadıkları kategori değişkenine göre görev ve ego yönelimlerini incelediğimizde anlamlı farklılıklar bulgulanmıştır ($p < 0,05$). Anlamlı farklılıkların söz konusu olduğu U-19 hariç, U-16 ve U-13 kategorisindeki sporcuların görev yönelim puanları birbirlerine yakın bulunmuştur. Aynı zamanda iki kategorinin görev yönelimleri büyükler kategorisindeki sporculara göre daha az bulunmuştur. Diğer yandan sporcuların ego yönelimlerini incelediğimizde, büyüklerin ego yönelim davranış ortalamaları U-16, U-14, U-13 kategorisindeki sporculara göre daha yüksek çıkmıştır. Aynı zamanda U-16, U-14, U-13 kategorisindeki sporcuların ego yönelim davranış değerlerinin birbirlerine yakın olduğu söylenebilir.

Tablo 5: Amatör futbolcuların görev ve ego yönelimleri ortalama değerleri.

Amatör Futbolcular	n	%	Görev Yönelimi		Ego Yönelimi	
			x	ss	x	ss
	426	100	3,21	,939	3,01	,856

Amatör futbolcuların Görev Yönelim ortalama değerleri ($3,21 \pm ,939$) olarak bulunmuşken; Ego Yönelimi ortalama değerleri ($3,01 \pm ,856$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre araştırmaya katılan amatör futbolcuların görev yönelim değerlerinin daha ön plan olduğu söylenebilir.

Tartışma Sonuç

Bu çalışma ile amatör futbolcuların görev ve ego yönelimlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Amatör futbolcuların görev ve ego yönelimlerinin yaş değişkenine göre karşılaştırıldığında 21-25 yaş grubu görev yönelimi ortalaması, 10-14 yaş grubu sporcu ortalamalarına nazaran daha yüksek olduğu saptanmış ve bu değişim istatistikî açıdan da anlamlı olduğu bulgulanmıştır (Tablo 1) . Yine 21-25 yaş grubu ego yönelimi ortalaması, 10-14 yaş grubu sporcu ortalamalarına nazaran daha yüksek olduğu saptanmış ve bu değişim istatistikî açıdan da anlamlı bulunmuştur. Özgün olan ise 21-25 yaş grubu futbolcuların görev yönelimi ortalaması en yüksek değere sahipken, aynı zamanda en yüksek ego ortalamasına sahiptirler. 10-14 yaş grubu futbolcular en düşük görev yönelim ortalamasına sahipken, aynı zamanda da en düşük ego yönelim ortalamasına sahiptirler. Araştırmamızdaki bu özgün bulgunun bizlere ego ile ilişkili ve görev ile ilişkili hedef yönelimlerinin ayrılaşmaması, birinin diğerine belirgin bir baskınlık kuramamış olmasından kaynaklandığını düşündürmektedir. Toros (2002) böyle bir durumun çeşitli elit sporcularda geçerli olduğunu savunmakta, “toplulukçu bir norm olarak diğerlerinden üstün olma, ön plana çıkma, star olma yönünde pekiştirilen elit oyuncu bunu bir kişilik eğilimi olarak göstermekten çok, elit olmanın genel gereği, diğer elitlerinde aynı niteliği göstermiş olmasının doğal sonucu olarak sergilemektedir”, yorumunu getirmektedir. Balkis (2019) sporcuların görev ve ego yönelimlerinin yaş gruplarına istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Yaş değişkenine göre ego yönelim değerleri, görev yönelim değerlerine göre daha düşük bulgulanmıştır (Bortoli ve Robazzo 2005). Görev yönelimi ortalama puanları yüksek, ego yönelimleri düşük olan basketbolcuların puanları arasında yaş açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (Barut 2018). Üngür (2009) amatör ve profesyonel futbolcuların görev ve ego yönelimlerinin yaş gruplarına istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermediklerini bulgulanmıştır. Farklı yönlü bulguların branş, kategori gruplarından ya da içinde buldukları durum veya yetiştirilme tarzları ve benzeri durumlardan kaynaklandığı düşünülebilir.

Amatör futbolcuların görev ve ego yönelimlerinin eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırıldığında, görev ve ego yönelimi davranışlarında herhangi anlamlı bir farklılık bulgulanmamıştır (Tablo 2). En yüksek görev ve ego yönelim ortalaması ilköğretim mezunlarına aitken, en düşük görev yönelim ortalaması orta öğretim ve yüksek lisans mezunu futbolculara aittir. Ego yöneliminde en düşük ortalama değer ise orta öğretim mezunlarına aittir. Üngür (2009) ilgili araştırmasında amatör ve profesyonel futbolcuların görev ve ego yönelimlerinin eğitim gruplarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermediklerini bulgulanmıştır. Balkis (2019) sporcuların görev ve ego yönelimlerinin eğitim düzeylerine istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği tespit etmiştir. White ve Zillner (1996) tarafından çeşitli spor branşlarında üniversiteler, kolejler ve liselerde erkek ve bayan sporcuları tanımlamak için yapılan bir çalışmada, liseli sporcuların, üniversiteli sporculardan çok daha yüksek ego yönelimli, kolejli sporcuların ise daha yüksek görev yönelimli olduğu belirtilmişlerdir. Alan yazındaki farklı yönlü bulguların örneklem gruplarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Amatör futbolcuların görev ve ego yönelimlerinin spor yaptığı yıl değişkenine göre karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık bulgulanmamıştır (Tablo 3). En yüksek görev yönelimi ortalaması 16 ve üzere yıl sporculuk yapan futbolculara aitken, en düşük görev yönelimi ortalaması 1-5 yıl arası sporculuk yapan futbolculara aittir. Ego yönelimine baktığımızda ise en yüksek ortalamaya 6-10 yıl arası sporculuk yapan futbolcular, en düşük ego yönelim ortalaması

ise 11-15 yıl arası sporculuk yapan futbolculara aittir. İlgili literatür taramasında araştırma bulgumuzla benzer ve farklı yönlü bulgular mevcuttur. Balkis'in (2019) araştırmasında sporcuların görev ve ego yönelimlerinin spor yapma yılı değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermediği belirtilmektedir. Görev yönelimi ortalama puanları yüksek, ego yönelimi ortalama puanları düşük sporcuların deneyim yılı açısından aralarında anlamlı farklılık saptanmıştır (Barut 2018). Serbest ve grekoromen stil güreşçilerin deneyim değişkeni ile görev yönelimi puanları açısından anlamlı bir farklılık mevcutken, ego yönelimi alt boyutu puanları açısından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (Toy 2015). Toros ve diğerlerinin (2010), ortalama 3-4 yıl arasında dağcılık yapan sporcular üzerinde yapmış oldukları çalışmanın sonucuna göre görev yönelimi ortalamalarının 3,20 olduğunu tespit etmişlerdir. Bu bulgu bir yönüyle bizim araştırmamız sonucuyla benzeşmektedir. 1-5 yıl arası futbolculuk yapmış olan sporcuların görev yönelim ortalaması 3,17 bulunmuştur. Toros ve diğerleri sportif etkinlik sürecinin, bu süreçte ele alınan amaçların ve amaçlara erişmenin,

sporunun yaşamını doyumlu bulmasına yol açacağı, yaşamını doyumlu bulan sporcuların sportif hedefler ve hedef yönelimi ile daha fazla ilişkisi olması beklenen bir sonuç olacağını belirtmektedirler.

Amatör futbolcuların görev ve ego yönelimlerinin oynadıkları kategoriye göre karşılaştırılması sonucunda, görev ve ego yönelimlerinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır (Tablo 4). Görev yöneliminde U-16 ve U-13 kategorisindeki sporcuların görev yönelim değerleri birbirine yakın bulunmuştur. Aynı zamanda iki kategorinin görev yönelim değerleri büyükler kategorisindeki sporculara göre daha az bulunmuştur. Diğer yandan sporcuların ego yönelimlerini incelediğimizde, büyüklerin ego yönelim davranışa ait değerler U-16, U-14, U-13 kategorisindeki sporculara göre daha yüksek çıkmıştır. U-16, U-14, U-13 kategorisindeki sporcuların ego yönelim davranışları benzerlik göstermektedir. En yüksek görev yönelim ortalaması büyükler kategorisine aitken, en düşük görev yönelim ortalaması U-13 kategorisindeki futbolculara aittir. Ego yönelimlerine baktığımızda ise en yüksek ortalama büyükler kategorisine aitken, en düşük ortalama U-14 kategorisine aittir. Kategorileri genel olarak değerlendirdiğimizde amatör futbolcuların görev yönelimlerinin yüksek olduğu söylenebilir. Üngür (2009) ise ilgili araştırmasında amatör ve profesyonel futbolcuların görev ve ego yönelimlerinin farklı pozisyonlarda oynayan sporcuların görev ve ego yönelim puanları arasında anlamlı farklılıklar gözlenmediği bilgisini vermektedir. Amatör kategorilerin kendi içinde değerlendirildiği araştırmamızla ilgili alan yazına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Amatör futbolcuların Görev Yönelim ortalama değerleri (3,21) olarak bulunmuşken; Ego Yönelimi ortalama değerleri (3,01) olarak hesaplanmıştır (Tablo 5). Bu sonuçlara göre araştırmaya katılan amatör futbolcuların görev yönelim değerlerinin daha ön plan olduğu söylenebilir. Bu bulgu Carpenter ve Yates'in (1997) araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Carpenter ve Yates amatör futbolcuların görev yönelim puanlarının yarı profesyonel futbolculardan daha yüksek olduğunu, yarı profesyonel futbolcuların ego yönelim puanlarının ise amatör futbolculara göre daha yüksek bulunduğunu belirtmektedirler. Baro ve diğerleri (2016) futbolcular ve badmintoncular arasında görev ve ego yönelim puanlarını arasında anlamlı farklılıklar olmamakla birlikte futbolcuların görev ve ego yönelim puanlarının badmintonculardan daha yüksek bulunduğu bilgisini paylaşmaktadırlar. Gano-Overway ve diğerleri (2005) ise görev yönelimli sporcuların rakiplere saygı konusunda daha pozitif olduklarını bildirmektedirler.

Sonuç olarak; araştırmamıza katılan amatör futbolcuların görev ve ego yönelimlerinde; eğitim durumu, spor yapma yılı değişkenlerine bağlı olarak futbolcular arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmazken, yaş grupları ve oynadıkları lig kategorilerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunduğu ve görev yönelim değerlerinin daha ön planda olduğu tespit edilmiştir. Farklı örneklem grupları üzerinde yapılacak araştırmaların ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Altıntaş, A., Koruç B.P, & Akalan, C. (2012). Sporcuların hedef yönelimleri, algılanan güdüsel iklimleri ve algılanan fiziksel yeterliklerinin cinsiyete ve deneyim düzeyine göre karşılaştırılması. Ankara: Türkiye Klinikleri J Sports Sci, 4(1), s.1-15
- Austin, M.W. (2010). Ethics for every one sport and moral development posted. Jun 25. www.psychologytoday.com/blog/ethics-everyone/201006/sports-and-moral-development
- Balkis F, 2019. Elit seviyedeki tenisçilerin görev ve ego yönelimi hedeflerinin başarı motivasyonlarına etkisinin araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Barut Aİ, 2018. Farklı hedef yönelimlerine sahip unilig erkek basketbolcularının algılanan liderlik davranışı ve antrenör davranışlarını değerlendirmelerinin karşılaştırılması. Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Baro M, Singh OJ, Thapa SK, Changmai S. (2016). The task and ego orientation between inter-varsity badminton and football players. *Emerging Trends In Fitness And Sports Sciences*,1,674-677.
- Bortoli L, Robazzo C, (2005). Italian version of the task and ego orientation in sport questionnaire. *Perceptual and Motor Skills*,100,43-50.
- Carpenter, P.J. & Yates, B. (1997). Relationship between achievement goals and the perceived purposes of soccer for semi-professional and amateur players. *J Sport Ex. Psychology* 19, 302-311.
- Duda, J.L. (1989) . Goal perspectives, participation and persistence in sport. *International Journal of Sport Psychology*. 20, 42-56.
- Duda, JL,& White, SA (1992). Goal orientations and beliefs about the cause of sport success among elite skiers. *The SportPsychologist*. 6(4),334-343.
- Erdemli, A. (2016).*Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi* (3. Basım). İstanbul: E yayımları, s.19/75.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 105.
- Gano-Overway LA, Guivernau M, Magyar TM, Waldron JJ, Ewing ME (2005). Achievement goal perspectives, perceptions of the motivational climate, and sportpersonship: individual and team effects. *Psychology of Sport and Exercise*, 6, 215–232.
- Maurren, RW. (1990). Moral Development in Sport. *Exercise & Sport Sciences Reviews*. 18(1),331-378.
- Meira Jr CM, Fairbrother JT, (2018). Ego-Oriented Learners Show Advantage in Retention and Transfer of Balancing Skill. *Journal of Motor Learning and Development*, 6, 209- 219
- Moran, A.P (2004).*Sport and Exercise Psychology. A Critical Introduction*. Routledge Taylor Francis Group, London and NewYork: p.35/65.
- Toros, T. (2001). Elit ve elit olmayan basketbolcularda hedef yönelimi, güdüsel iklim ve hedeflerin özgünlük güçlük derecesi özelliklerinin yaşam doyumuna etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Toros, T. (2002). Elit ve elit olmayan basketbolcularda hedef yönelimi güdüsel (motivasyonel) iklim ve yaşam doyumu. *Spor Bilimleri Dergisi, Hacettepe J. Of Sport Sciences*.13(3), s.24-36.

Toros T. (2004).Sporda görev ve ego yönelim ölçeği -SGEYÖ-nin Türk sporcuları için güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi, Hacettepe J. Of Sport Sciences*. 15 (3), s.155-166.

Toros T., Akyüz U.,& Bayansalduz, M., Soyer, F. (2010). Görev ve ego yönelimli hedeflerin yaşam doyumu ile ilişkisinin incelenmesi (dağcılık sporu yapanlarla ilgili bir çalışma).*Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*,7, s.1039-1050.

Toy AB, 2015. Serbest ve grekoromen stil güreşçilerin hedef yönelimi ve yaşam doyumu ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.

Üngür G. (2009). Amatör ve profesyonel futbolcularda hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

White, S.A., & Zillner, S.R. (1996). The relationship between goal orientation beliefs about the cause of sport successand trait anxiety among high school intercollegiate, and recreational sport participants. *The Sport Psychologist*.10, p.58-72.

Field : Education

Type : Research Article

Received: 21.12.2019 - *Corrected*:----- - *Accepted*: 30.12.2019

Gençlerde Fiziksel Aktivite Düzeyi

Şebnem ŞARVAN CENGİZ, Buse DELEN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Manisa, TÜRKİYE

E Posta: csebnem@gmail.com

Öz

Giderek daha az mesafeler boyunca yürüyen, ev dışı aktivitelere daha az katılmaya başlayan kitleler, sedanter yaşama doğru sürüklenerek hareketsiz yaşam bir alışkanlık haline gelmektedir. Hareketsiz yaşam alışkanlığı önemli bir halk sağlığı sorunu olarak sahnede yerini alır (Bozkuş et al., 2013).

Fiziksel aktivite iskelet kaslarının yardımıyla yapılan ve enerji harcamasına neden olan vücut hareketleridir (Caspersen, Pereira, & Curran, 1999).

Fiziksel aktivite (FA), zinde ve neşeli günlük yaşam, vücudu hastalıklara karşı koruma, alınan fazla enerjinin doğal bir şekilde harcanıp obezitenin önlenmesi, yaşlanma ve yaşlanmanın getirdiği organik gerilemenin yavaşlatılması, solunum ve dolaşım sistemlerinin üstün kapasiteye ulaşması ve bu kapasitenin korunması, sinirsel gerginliklerin azaltılması ve koroner damar hastalıklarının getirdikleri ölüm olaylarını önleyici ve koruyucu etkinin artırılması, kasa bağlı eklem dokularının sağlık ve işlevinin korunması, sosyal kaynaşmanın sağlanıp yalnızlıktan kurtulmak ve duruş bozukluklarının önlenmesinde etkili olmaktadır (Ramiz Arabacı, 2007).

Çocuk ve gençlik yıllarında var olan düzenli fiziksel aktivite ve yeterli dengeli beslenmenin alışkanlıklarının saptanması ve olumsuz olanların düzeltilmeye çalışılması, bireyin erişkin yıllardaki sağlık sorunlarının önlenmesi açısından önemlidir (Mazicioğlu & Öztürk, 2003).

Gençlikteki fiziksel aktivite, genç kişilerin sağlığı için çok yararlı olmasının yanı sıra, alışkanlık haline gelmekte ve uzun süreli izler bırakmaktadır (Daskapan & Cakir, 2016).

Fiziksel aktiviteye katılımın genç bireylerde, doğal olarak kendini anlatma, kendine güveni ve centilmenlik ruhunu arttırdığı, başarı ve sosyal iletişim becerilerini geliştirdiği, zihin yorgunluğu ve gerginliği azaltmada yardımcı olduğu düşünülmektedir (Alemdağ & Öncü, 2015).

Çalışmalara bakıldığında fiziksel aktivitenin fizyolojik etkileri olduğu gibi sosyolojik ve psikolojik açımdan da bireyleri olumlu yönde etkilediği literatürde taranmıştır.

Bu derlemenin amacı 2014-2019 yılları arasında yapılmış olan çalışmalarda; gençlerde fiziksel aktivite düzeyinin fiziksel, fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik parametreler üzerine olan etkisine ilişkin literatürü incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Gençler, Fiziksel Aktivite, Egzersiz, Yaşam Kalitesi ve Obezite

Physical Activity Level in Young People

Abstract

The masses, who walk more and less and start to participate in out-of-home activities, are dragged into sedentary life and still life becomes a habit. The habit of still life takes its place on the stage as an important public health problem (Bozkus et al., 2013).

Physical activity is the movement of the body with the help of skeletal muscles and causes energy expenditure (Caspersen, Pereira, & Curran, 1999).

Physical activity (FA), fit and cheerful daily life, protection of the body against diseases, natural waste of excess energy taken and prevention of obesity, slowing down of the organic regression caused by aging and aging, reaching the superior capacity of respiratory and circulatory systems, and maintaining this capacity, reducing nervous tension and increasing the preventive and protective effect of deaths caused by coronary vessel diseases, preserving the health and functioning of muscle-bound joint tissues, providing social cohesion and getting rid of loneliness and preventing posture disorders (Ramiz Arabacı, 2007).

Determining the habits of regular physical activity and adequate balanced nutrition in children and adolescents and trying to correct the negative ones are important in terms of preventing the health problems of the individual in adult years (Mazicio & Ozturk, 2003).

In addition to being very beneficial for the health of young people, physical activity in youth becomes a habit and leaves long-term traces. (Daskapan & Cakir, 2016)

Participation in physical activity is thought to increase young people's self-expression, self-confidence and gentleman's spirit, improve success and social communication skills, and help reduce mental fatigue and tension (Alemdağ & Pioneer, 2015).

When the studies are examined, it is searched in the literature that physical activity has positive effects on individuals in terms of sociological and psychological aspects as well as physiological effects.

The aim of this review is the studies conducted between 2014-2019; The aim of this study is to examine the literature on the effect of physical activity level on physical, physiological, psychological and sociological parameters in adolescents.

Keywords: Young People, Physical Activity, Exercise, Quality of Life and Obesity

Giriş

Fiziksel aktivite, enerji harcamasıyla sonuçlanan herhangi bir vücut hareketi olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin fiziksel aktivite düzeyleri yaşam biçimleri ile yakından ilişkilidir. Günlük çalışma koşulları, ulaşım biçimi, kullanılan araç ve gereçler, boş zamanları değerlendirme biçimi, yaşanan coğrafi bölge, iklim ve hava koşulları gibi faktörler fiziksel aktivite düzeyini oldukça etkilemektedir (Tunç & İşler, 2007).

Günümüz sağlık problemlerinden biri olan hareketsiz yaşam tarzı insan sağlığı üzerinde ciddi sağlık problemlerine yol açmaktadır ve insanlığı tehdit ederek yaşamı riske atan bir unsur haline almıştır. Bu nedenle “yaşam kalitesini arttırarak yaşamak”, sağlıklı yaşamın önemli bir anahtarı olarak gösterilmektedir. Bu anahtarı elde etmenin önemli bir yolu düzenli fiziksel aktivitenin, yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak benimsenmesidir (Tavazar ve diğerleri, 2014).

Sağlıklı ve verimli olarak uzun süre yaşamanın temel koşullarının başında, standartlara uygun büyüme ve gelişmenin sağlanması, dış etkenlere karşı dirençli olunması ve vücut yapısının fiziksel uygunluğunun yaşam boyu korunması gelir. Bu koşulların temelini bilinçli, yeterli ve dengeli olarak uygulanan beslenme, eğitimin temel esası olan orta öğretim ve yüksek öğretimdeki beden eğitimi oluşturur (Çelik & Toksöz, 1999; Bozkus, 2014).

Fiziksel aktivite (FA) hayatımızın tüm dönemlerinde psikolojik ve fiziksel sağlığı etkilemektedir. Teknolojinin sürekli ve sinsi gelişmesi çevrede daha az fiziksel aktiviteyi gerektirmektedir. 1970’lerde bilgisayar oyunlarının gelişmesiyle çocuk, genç ve yetişkinler için rekreasyon aktivitelerinde yeni çağa girilmiştir. Fiziksel aktiviteler kişilerin psikolojik sağlığını düzenlemekte ve sonucunda ise mutlu bir beyin zihinde güçlü bir motivasyon yaratır, motivasyonun yüksek olması ise kişinin fiziksel aktiviteye yönelik ilgisi arttıracaktır (Arabacı, 2007; Özgün ve diğerleri, 2017).

Rekreasyonel fiziksel aktivitelere aktif katılarak serbest zamanlarını aktif geçiren bireylerin özellikle bilişsel ve sosyal gelişimi destekleyici etkinlikler ile uğraşması sonucunda, bireylerde sağlıklı bir yaşam, fiziksel ve zihinsel sağlığın korunması, geliştirilmesi, çeşitli kronik hastalıkların tedavilerinin desteklenmesi, obezitenin azalması, sedanter yaşam stilinde düşüş ve sosyalleşme gibi sonuçları beraberinde getirerek yaşam kalitesinde de artış sağlanması beklenmektedir (Dinç, Güzel, & Özbey, 2018).

Düzenli yapılan fiziksel aktivitelerin mutluluk düzeyini yükseltmek ve fiziksel aktiviteye yönelik motivasyonu arttırmak, psikolojik olarak rahatlamayı ve iyi hissetmeyi sağlamak, premature ölümleri önlemek, kalp hastalıklarına, tip II diabet hastalığına, göğüs kanseri ve kolon kanserine yakalanma riskini azaltmak, kemik yoğunluğunu arttırmak gibi sağlık açısından önemli faydaları olduğu yapılan araştırmalarla kanıtlanmıştır (Memiş & Yıldırım, 2007;).

Fiziksel Aktivite Düzeyi

Fiziksel aktivite düzeyi, ölçümün nasıl yapıldığı ve değerlendirildiği ile ilişkilidir. Fiziksel aktivite düzeyini belirlemede sıklık, yoğunluk ve süre en çok kullanılan değişkenlerdir. Bunun yanı sıra enerji harcanması da bu değişkenlerin hepsinin birlikte kullanıldığı bir başka değişkendir. Yapılan araştırmalarda fiziksel aktivite süresi, aktif olarak harcanan dakika veya yüzde olarak, fiziksel aktivite katılım sıklığı, günlük veya haftalık aktiviteye katılım sayısı veya yüzdesi olarak kaydedilmiştir. Yoğunluk ise genellikle fiziksel aktiviteyi hafif, orta ve şiddetli olarak kategorize etmek için kullanılır (Bozkus, 2013; Welk et al., 2015).

Gençlerde Fiziksel Aktivite

Sağlıklı ve kaliteli bir yaşamın anahtarı olan fiziksel aktivite “bireylerin farklı düzeyde enerji harcayarak kas ve iskelet sistemlerini harekete geçirmelerine yönelik yaptıkları aktiviteler” olarak adlandırılırken, yapılmaması durumu da fiziksel inaktivite şeklinde tanımlanmaktadır (Tavazar et al., 2014).

Fiziksel aktivitenin fiziksel ve zihinsel sağlık için öneminin yeterince anlaşılabilmesi, insanların fiziksel aktivite konusundaki bilgi eksikliği ve gelişen teknoloji ile birlikte giderek daha hareketsiz bir yaşam tarzını benimsemeleri sonucunda insanlar sağlık açısından ciddi problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bunun sonucunda toplumda diyabet, osteoporoz, obezite, kalp-damar hastalıkları, hipertansiyon gibi kronik hastalıkların görülme sıklığı artmaktadır (Yıldırım, 2019). Ayrıca son yıllarda hızlı yaşamın getirdiği özellikle gençler arasında hareketten yoksun yaşamın sonucu olarak ortaya çıkan beslenme sorunları dünyada ve ülkemizde giderek artan sağlık problemleri arasındadır (Ayhan ve diğerleri, 2012).

Adolesan dönemde gençlerin çoğunluğu sağlıklı ve dengesez beslendiklerinden dolayı gelişen aşırı kilo alma riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Özellikle 15-17 yaş arası gençlerde görülen ruhsal ve bilişsel gelişim dengesizliği ve kötü beslenme aşırı kilo alma ve obezite gibi ciddi sağlık sorunlarına yol açmaktadır (Alper ve diğerleri, 2017).

Bu doğrultuda bireyin beslenme alışkanlığının ve günlük fiziksel aktivite durumlarının belirlenmesi, erişkin dönemde ortaya çıkabilecek yetersiz ve dengesez beslenmenin neden olabileceği sağlık sorunlarının önlenmesi açısından önemlidir (Akca & Selen, 2015).

Tartışma Sonuç ve Öneriler

Gençlerin ve genç yetişkinlerin fiziksel aktivite düzeyleri ilgili çalışmalar oldukça ilgi çekmektedir çünkü bu dönemlerin sağlıkla-ilişkili alışkanlıkların geliştirilmesi ve korunması açısından oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Yapılan çalışmalar çocukluk ve gençlik dönemlerinde spor ve egzersiz yapma alışkanlığı elde ederek yüksek fiziksel aktivite düzeyine sahip olan bireylerin, bu alışkanlığı yaşamları süresince taşıdıklarını ve sedanter bir yaşam yerine fiziksel olarak aktif bir yaşamı tercih ettiklerini göstermiştir (Anderssen & Wold, 1992).

Gençlik dönemi, yaşam ile ilgili alışkanlıkların belirginleştiği ve yetişkinlik dönemine geçiş olarak düşünüldüğünde kritik bir süreçtir. Bu nedenle gençlik döneminde fiziksel aktivite düzeylerinin belirlenmesi gençlerin, ailelerin ve eğitim verenlerin bu konudaki farkındalığını artırma ve bu doğrultuda yönlendirmelerin yapılması açısından önemlidir. Serel ve ark. yaptığı bir çalışmada lisans eğitimine devam eden gençlerin yalnızca %15'inin yeterli düzeyde aktif olduğu ve %52.1'inin çeşitli düzeylerde depresyon tanımladığı belirlenmiştir. Fiziksel aktivite düzeyi ile akademik başarı ve depresyon düzeyinin ilişkili olduğu ve fiziksel aktivite düzeyi arttıkça öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin arttığı, depresyon düzeylerinin düştüğü bulunmuştur (Serel Arslan et al., 2018).

Yaşam boyu fiziksel aktiviteye katılım ile ilgili yapılan çalışmalarda bireylerin fiziksel aktiviteye katılım oranlarının özellikle yaşa bağlı olarak azaldığı saptanmıştır. Bu düşüşün en belirgin görüldüğü yaş grupları ise geç ergenlik dönemi, lise sonrası ile üniversite yıllarıdır (Anderssen, Wold, & Torsheim, 2005).

Fiziksel aktivitenin sağlık açısından yarar sağlayabilmesi için, haftanın her gününde veya çoğu gününde, 30 dakika veya üzerinde orta düzeyde şiddette yapılması gerekmektedir (Savcı ve diğerleri, 2006).

Özellikle üniversite dönemi, düzenli fiziksel aktivite yapma alışkanlığının kazanılmasında veya

birakılmasında en kritik dönemlerden biri olarak ele alınmaktadır. Bu grubun düzenli fiziksel aktivite yapma alışkanlığına sahip bireyler olarak yetişmelerinin önemi, yüksek öğrenim sonrası üstlenecekleri toplumsal liderlik görevleri düşünüldüğünde daha da artmaktadır (Irwin, 2004).

Üniversite yılları, özellikle beslenme, fiziksel aktivite ve stres gibi diğer yaşamsal alışkanlıkların şekillendiği bir dönemdir. Hem National Longitudinal Study of Adolescent Health hem de the National Health ve Nutrition Examination Survey, adolesan dönemden gençliğe geçişte, adolesanların yüksek bir oranında obezite geliştiğini ve obezitenin kaldığını göstermektedir ve bu durum önemli bir risktir (Health, Gordon-larsen, Adair, Nelson, & Popkin, 2004).

2015 yılında Akça ve ark. yaptıkları bir araştırmada ve araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda; her üç üniversite öğrencisinden birinin fazla kilolu/ obez olduğunu belirtmiş ve büyük çoğunluğunun düzenli beslenme ve spor yapma alışkanlıklarının olmadığını düşünüldüğünde okullarda yapılacak olan BKİ taramalarının, beslenme alışkanlıkları ile ilgili eğitimlerin önemini ortaya koymuşlardır (Akca & Selen, 2015).

Buna bağlı olarak düzenli olarak yapılan fiziksel aktivite kan basıncını düşürüp obeziteyi önleyerek sağlık problemlerinin oluşma riskini azalttığı savunulmaktadır (Tez & Murathan, 2013).

2019 yılında ise Yıldırım'ın üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı bir çalışmada üniversite öğrencilerinin fiziksel aktivitelere katılımlarının yüksek düzeyde olduğu, öğrencilerin aktiviteler içerisinde keyif aldıkları ve sporu sevdikleri sonucuna varılmıştır (Yıldırım, 2019).

Tablo 1. Gençlerde Fiziksel Aktivite Düzeyinin Farklı Parametreler Üzerine Etkisini İnceleyen Çalışmalar ve Sonuçları

Çalışma	Sonuçlar
Üniversite öğrencilerinde Fiziksel Aktivite Düzeyi İle Depresyon Ve Anksiyete İlişkisi (Ölçücü, Vatansver, Özcan, Çelik, & Boztaş, 2015)	Üniversite öğrencilerinde fiziksel aktivite düzeyinin oldukça düşük olduğu ve özellikle kız öğrencilerde fiziksel aktivite puanları düştükçe depresyon puanlarının da arttığı belirtilmiştir.
Genç Erişkinlerde Fiziksel Aktivite Düzeyi ile Vücut Kompozisyonu İlişkisi: Pilot Çalışma (Yıldız, Tarakci, & Mutluay, 2015)	Katılımcıların fiziksel aktivite düzeylerinin düşük seviyede olduğunu, ileride inaktiviteye bağlı olarak ortaya çıkabilecek sorunları önlemek açısından fiziksel aktiviteye daha fazla teşvik edilmesi gerektiği bildirilmiştir.
Üniversite Öğrencilerinin Yeme Tutumu, Davranışları ve Fiziksel Aktivite Düzeyinin Değerlendirilmesi (Houshyar & Kalkan, 2019)	Şiddetli fiziksel aktivite puanının, orta dereceli fiziksel aktivite puanına göre düşük olduğu saptanırken, özellikle yürüme puanının oturma puanına göre daha düşük olduğu bulunmuştur.
Üniversite öğrencilerinin öğün atlamaları ve günlük fiziksel aktivitelerinin beden kütle indeksi (BKİ) üzerine etkisi (Akça & Selen, 2015)	Her üç üniversite öğrencisinden birinin fazla kilolu/obez olduğu, büyük çoğunluğunun düzenli beslenme ve spor yapma alışkanlıklarının olmadığını belirtmişlerdir

Üniversite Öğrencilerinin Spora Dayalı Fiziksel Aktivitelere Katılımları ve Yaşam Kalitelerinin Akademik Başarı ve Sosyalleşme Üzerine Etkisi (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği) (Yildirim, 2019)

Spora dayalı fiziksel aktivitelere katılım ile yaşam kalitesi, akademik başarı, sosyalleşme pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Ergenlerin Fiziksel Aktivite ve Sigara Kullanımının Duygu Durumu ve Anksiyete ile İlişkisi (Fidanlı et al., 2016)

Fiziksel aktivite ölçek puanının azalması ile durumluk kaygı puanının artması ilişkili olarak bulunmuştur. Ayrıca sigara içme, yaşın artması, oturma süresinin artması ve beck puanının artması da durumluk kaygı puanının artması arasında ilişki tespit edilmiştir.

Elit Oryantiring Sporcularının Fiziksel Aktivite Seviyelerinin İncelenmesi (Döver, 2016)

Oryantiring sporcularının fiziksel aktivite seviyesini yüksek bulmuşlar

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Düzeyleri (İstanbul Üniversitesi Örneği) (Şahin, Kırandı, Atabaş, & Bayraktar, 2017)

İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin fiziksel aktivitesinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Genç Bireylerde Fiziksel Aktivitenin Akademik Başarı ve Depresyon Üzerine Etkisi (Serel Arslan et al., 2018)

Fiziksel aktivite düzeyi ile akademik başarı arasında pozitif yönde ve depresyon arasında negatif yönde ilişki bulunmuş, Genç bireylerde fiziksel aktivite düzeyinin artırılmasının akademik başarıyı artırma ve depresyonu azaltma üzerine olumlu etkileri olabileceğini belirtmişlerdir.

İki Farklı Üniversitede Eğitim Gören Üniversite Öğrencilerinin Kilo fobi ve Fiziksel Aktivite Düzeyleri (Kadıoğlu, Uncu, Nazik, & Sönmez, 2015)

Çalışmaya katılan öğrencilerin sadece beşte birinin aktivite düzeyinin yüksek yani sağlık için yeterli olduğunu bulmuşlardır.

Lise Öğrencilerinin Fiziksel Aktiviteye Katılım Motivasyonları ile Vücut Kitle İndeksi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Çakır, 2019)

Fiziksel aktiviteye katılım motivasyonu düşük olan öğrencilerin BKİ'lerinin yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Son beş yıl içerisinde gençlerde fiziksel aktivite düzeyi ele alınarak yapılan çalışmalarda üniversite öğrencilerinin fiziksel aktivite seviyelerinin oldukça düşük, her üç üniversite öğrencisinden birinin fazla kilolu- obez olduğu, ve öğrencilerin sadece beşte birinin sağlık için yeterli fiziksel aktivite seviyesine sahip olduğu özellikle kız öğrencilerde fiziksel aktivite puanları düşüğe depresyon puanlarının arttığı bildirilmektedir. Bununla birlikte fiziksel aktivite puanlarının azalması kaygı puanlarının artmasıyla ilişkili bulunmuştur. Öğrencilerde oturma puanlarının yürüme puanlarından orta dereceli fiziksel aktivite puanında şiddetli fiziksel aktivite

puanından yüksek olduğu çalışmalarda tespit edilen sonuçlar içerisinde yer almaktadır. Bununla birlikte fiziksel aktivite düzeyi ile akademik başarı arasında pozitif yönde, vücut kitle endeksi ile ise negatif yönde ilişkili olduğu bildirilmektedir. Bu çalışmaların yanı sıra spesifik örneklerde, örneğin oryantiring sporcular ve İstanbul üniversitesi ile yapılan çalışmada ise fiziksel aktivite seviyeleri yüksek bulunmuştur. Bunun nedenini oryantiring sporcularının antrenmandan kaynaklı zaten bir fiziksel aktivite seviyesine sahip oldukları, İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin de çalışmaya katılan spor bilimleri fakültesi öğrencileri olmalarından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 2. Gençlerde Fiziksel Aktivite Düzeyinin Farklı Parametreler Üzerine Etkisini İnceleyen Çalışmalar ve Sonuçları

Çalışma	Sonuçlar
Sedanter Olan ve Olmayan Bireylerin Fiziksel Aktivite ve Yaşam Tatmin Düzeyleri Üzerine Araştırma (Kaya Et Al., 2018)	Gençlerin günlük yaşamlarının hareketli olması nedeniyle yaşam tatmin skorları, fiziksel aktiviteyi yoğun olarak yapan bireylere benzer düzeyde yüksek seviyede bulunmuştur.
Gençlerde Akıllı Telefon Kullanımının Fiziksel Kapasite Üzerine Etkisi (Erdoğanoglu & Arslan, 2019)	Çalışmanın sonucu akıllı telefon kullanımının genç yaş grubunda fiziksel kapasiteyi etkilemediğini, ancak ruhsal-toplumsal bir sorun olarak fiziksel inaktiviteye yol açabileceğini destekler görünmektedir.
Gençlerde Diyafragmatik Solunum Egzersizinin Bazı Mental ve Fiziksel Sağlık Düzeylerine Etkisi (Erdoğanoglu & Arslan, 2019)	Çalışmanın sonucunda egzersiz öncesi ve sonrası uyku kalitesi, depresyon, anksiyete ve yaşam kalitesi kıyaslandığında anlamlı bir iyileşme olduğu gözlenmiştir. Solunum frekansı düzeylerinde uygulama öncesine göre istatistiksel yönden önemli bir azalmanın olduğu görülmüştür.
Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri Üzerine Sporun Etkisi (Yazıcılar Özçelik, İmamoğlu, Çekin, & Gölünük Başpınar, 2015)	Çalışmanın sonucunda spor yapan erkek öğrencilerin yapmayanlara oranla daha az yalnızlık duygusuna sahip oldukları tespit edilmiştir.
The Association Between Physical Activity Participation And Social Capital, Physical Self Perceptions Among Adolescents: Case Of Eskişehir Urban (Yıldız, 2018)	Eskişehir şehir merkezinde yaşayan adölesanların sosyal sermaye algısının çeşitli alt boyutlarının fiziksel aktivite davranışını farklı şekilde yordadığı görülmektedir.
Akademisyenlerin Fiziksel Aktiviteye Katılım Düzeyleri ve Obezite Durumlarının İncelenmesi (Kalkavan, Özkara, Alemdağ, & Çavdar, 2016)	Sonuç olarak yaş, akademik ünvan ve çalışma yılına göre akademisyenlerin fiziksel olarak aktif olma zamanları azalmakta, kiloluluk oranları ise artmaktadır

Üniversite Öğrencilerinin Beslenme ve Fiziksel Aktivite Alışkanlıklarının Belirlenmesi (Daskapan, Cakir, & ARSLAN, 2016)

Öğrencilerin fiziksel yönden yeterli düzeyde aktif olmadığı, Beslenme durumları dikkate alındığında, öğün atlama, yeterli miktarda su ve süt içmeme, fastfood besin tercih etme gibi bazı yanlış alışkanlıklara sahip oldukları belirlenmiştir.

Fiziksel Aktivite Yapan ve Yapmayan Bireylerde Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi (E. Polat, Akoğlu, Konak, & Özen, 2019)

Yapılan çalışma sonucunda da fiziksel aktivite yapan bireylerin yapmayan bireylere göre daha bilinçli sürdürülebilir tüketim davranışı sergilediği görülmektedir.

Kardiyovasküler Hastalığı Bulunan Bireylerde Sağlığı Geliştirme Modeline Göre Verilen Bireysel Fiziksel Aktivite Danışmanlığının Kardiyak Risk Faktörleri ve Fiziksel Aktivite (Okur, 2019)

KVH' ı bulunan bireylerde SGE algılarından, sağlıklı yaşam biçimi davranışları, vücut kompozisyonları ve fonksiyonel kapasitelerinin olumlu olarak etkilendiği bulunmuştur.

Adölesanların Fiziksel Aktivite Düzeylerinin Belirlenmesinde Algılanan Ebevyen Tutumu ve Sosyal Desteğin Rolü (Ay, 2019)

Araştırma sonucunda adolesan kızlarda anneden algılanan sosyal destek, adolesan erkeklerde ise babadan algılanan sosyal destek arttıkça fiziksel aktivite düzeyinin arttırdığı görülmüştür.

Çalışmaya katılan gençlerin fiziksel yönden yeterli düzeyde aktif olmadığı, bununla birlikte yeterli ve dengeli beslenme alışkanlıklarının bulunmadığı belirtilmektedir. Ancak gençlerin günlük yaşamdaki hareketlilikleri nedeni ile yaşam tatmin skorları fiziksel aktiviteyi yoğun yapan bireylerle benzer düzeyde bulunmasına rağmen özellikle akıllı telefon, sosyal medya bağımlılığı gibi nedenler ile ileriki yaşlarda in aktiviteye neden olabileceği, bunda ruhsal-toplumsal bir soruna dönüşebileceği belirtilmektedir.

Zaten literatürde spor yapmayan bireylerin yüksek yalnızlık duygusuna sahip olduğu egzersizin uyku kalitesi, depresyon, anksiyete ve yaşam kalitesi açısından anlamlı ilişkilerini belirten pek çok çalışma bulunmaktadır. Kardiyovasküler hastalıklar gibi kronik rahatsızlıkları olan bireylerde gerçekleştirilen programların bireylerin vücut kompozisyonları ve fonksiyonel kapasitelerini olumlu etkilediğini belirten çalışmalar mevcuttur.

Sadece bireyin sağlık gelişimini değil, aynı zamanda bilinç özelliklerinin geliştirilmesinde de fiziksel aktivite önemli bir rol oynamaktadır. Bireyleri fiziksel aktivite yönlendirmede anne ve babadan alınan sosyal desteğinde çok önemli olduğunu belirten çalışmalar göz önüne alındığında gençlerin, gelecek nesillerin ve sonuçta fiziksel, fizyolojik, mental, psikolojik ve benzeri gibi her anlamda sağlıklı bir toplum oluşturmada ailelerin bu anlamda rolü de büyüktür.

Tablo 3. Gençlerde Fiziksel Aktivite Düzeyinin Farklı Parametreler Üzerine Etkisini İnceleyen Çalışmalar ve Sonuçları

Çalışma	Sonuçlar
Düzenli Aerobik Egzersiz Programının Üniversiteli Obez Kız Öğrencilerin Fiziksel, Motorik ve Psiko-Sosyal Parametrelerine Etkisi (Altay, Tekin, Tekin, Çalışır, & Bayraktaroglu, 2015)	Araştırma sonuçlarına göre; Düzenli Aerobik egzersizi katılımcıların fiziksel, motorik ve psikososyal değişkenlerini olumlu etkilemiştir.
Düzenli Fiziksel Aktivite Yapan Bireylerde Depresyon ve Yeme tutum ve Davranış İlişkileri (Yıldırım et al., 2016)	Düzenli fiziksel aktivite yapan bireylerin depresyon düzeyleri ile yeme tutum ve davranışları arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
Yetişkin Bireylerde Fiziksel Aktivite ve Depresyon Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi (Lök & Bademli, 2017)	Fiziksel aktivite düzeyi arttıkça depresif belirtilerin azaldığı görülmüştür.
Türkiye'nin Batısında Bir Üniversitenin Sağlık ile İlişkili Okullarında Beslenme Alışkanlıkları ve Bunun Obezite, Fiziksel Aktivite ve Yaşam Kalitesi ile İlişkisi (Ali, Ve, Obez, Ya, & Kal, 2017)	Çalışma grubunun sadece dörtte birinde doğru beslenme alışkanlığı görülmüştür. Doğru beslenme alışkanlığı ile aşırı kiloluluk/obezite arasında negatif, fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi arasında pozitif ilişki olduğuna dair deliller elde edilmiştir.
19-65 Yaş Grubu Yetişkin Bireylerin Öğün Sayısı, Fiziksel Aktivite Düzeyi ve Uyku Düzeylerinin Antropometrik Ölçümlere Olan Etkisinin İncelenmesi (Saatci, 2019)	Araştırmaya katılan bireylerin %52'si Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi'nden <600 MET-min/hf skor olarak inaktif olarak değerlendirilirken, bireylerin %42'si 600<-<3000 MET-min/hf skor olarak minimum aktif ve %6'sı >3000 METmin/hf skor olarak aktif olarak değerlendirilmiştir.
Sigara İçicisi Olan ve Olmayan Sağlıklı Sedanter Bireylerde Yorgunluk Seviyesi ve Fiziksel Aktivite Düzeyi (Healthy & Individuals, 2016)	Sigara kullanan gençlerde fiziksel aktivite düzeyi düşük ve sigara içenlerde bilişsel, davranışsal, duyuşsal ve toplam yorgunluk seviyeleri içmeyenlere göre yüksek bulunmuştur.
Polis Memurlarının Fiziksel Aktivite Düzeylerinin Değerlendirilmesi (Artvin İli Örneği) (Ö. Polat, 2018)	Polis memurlarının fiziksel aktivite düzeyleri incelendiğinde, düşük ya da orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.
Fazla Kilolu ve Obez Kadınlarda Fiziksel Aktivite Programı Girişimi (Özkan, Erbay, Gürkan, & Bayturan, 2015)	Uygulanan FA girişim programı, fazla kilolu veya şişman kadınlarda obezitenin antropometrik göstergeleri açısından etkili bulunmuştur.

20 Yaş ve Üzeri Kadınların Fiziksel Aktivite Düzeyleri Fiziksel Aktiviteye İlişkin İnançları ve Davranış Aşamalarının Belirlenmesi (Kitiş & Gümüş, 2015)

Kadınlar arasında egzersize engel ya da zorluk oluşturacak sağlık sorunlarının yüksek olduğu, vücut kitle endekslerinin yüksek olmasına rağmen önemli bir bölümünün egzersiz yapmadığı tespit edilmiştir.

Doğru beslenme alışkanlığı ile obezite arasında negatif, doğru beslenme alışkanlığı ile fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi arasında pozitif ilişki olduğuna dair literatürde pek çok çalışma mevcuttur. Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda öğrencilerin dörtte üçünde doğru beslenme alışkanlığı olmadığı, düzenli egzersizlerin bireylerde psikososyal değişkenleri olumlu etkilediği, depresyon düzeyleri ile yeme-tutum ve davranışları arasında pozitif bir ilişki olduğu belirtilmektedir. Farklı bireylerde yapılan çalışmalarda fiziksel aktivite düzeyinin düşük ya da orta düzeyde olduğu ve fiziksel aktivite programının özellikle obez bireylerde antropometrik göstergeler açısından etkili olduğunu bildiren çalışmalar bulunmaktadır.

Egzersiz bireyin genel sağlığı açısından oldukça önemlidir. Pek çok kaynakta fiziksel aktivite farmakolojik olmayan bir tedavi yöntemi olarak önerilmektedir. Gençlerin fiziksel aktivite düzeyleri yeterli seviyeye doğru ilerledikçe vücut kitle indekslerinde önemli azalmalar görüldüğü, akut egzersizlerle bile iştahın kısa süreli inhibisyonunu etkilediği belirtilmektedir.

Tablo 4. Gençlerde Fiziksel Aktivite Düzeyinin Farklı Parametreler Üzerine Etkisini İnceleyen Çalışmalar ve Sonuçları

Çalışma	Sonuçlar
Aerobik Egzersizlerin Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametreler Üzerine Etkisinin İncelenmesi (Uçan, et.al. 2018)	Düzenli yapılan aerobik egzersiz öncesi ve egzersiz sonrası yapılan ölçümlerde egzersizin fiziksel ve fizyolojik özelliklerini aynı zamanda trombosit fonksiyonlarını da akut olarak etkilediği görülmektedir
Tıp fakültesi öğrencilerinde fiziksel aktivite ile depresif semptomları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Küçükdağ, Sönmez, & Başer, 2018)	Öğrencilerin “fiziksel aktivite düzeyi yeterli” seviyeye doğru değişimi ile BMI artışı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.
Fiziksel Aktivitenin Yeme Davranışı ve İştah Üzerine Etkisi (Yücel, 2019)	Besin alımı iştahla düzenlenir ve vücut ağırlığı, fiziksel aktivite ile belirlenen enerji gereksiniminin bir işlevidir. Akut egzersiz, besin alımını otomatik olarak azaltmaya da iştahın kısa süreli inhibisyonunu etkilemektedir. Egzersizin türüne, şiddetine, süresine bağlı olarak yeme davranışı ve iştah üzerine etkileri farklı olabilmektedir.
Kardiyo Bosu Egzersizinin Sedarter Kadınlarda Menstruasyon, Stres ve Depresyon Üzerine Etkileri (Akyol & İmamoğlu, 2019)	Kardiyo bosu egzersizleri ile sağlık riski azalması yanında hem stres ve depresyon puanı hem de adet düzensizliği üzerinde olumlu etki görülmüştür.

Egzersiz Endokrin Sistem Üzerine Etkileri ve Hormonal Regülasyonlar (Koz, 2016)

Egzersiz ve yoğun antrenman hormonal salınımı etkileyerek, organizmanın egzersiz stresi ile baş etmesini kolaylaştıracak bir takım uyum cevapları oluşturmaktadır. Bu, bazı hormonların istirahat düzeylerinin azalmasına neden olurken, egzersiz anındaki düzeylerini ise yükseltebilmektedir.

Spor Lisesi ve Fen Lisesi Öğrencilerinin Sportif Aktivite Düzeylerinin Vücut Kompozisyonu ve Kemik Mineral Yoğunluğu Üzerine Etkileri (Aysan, Gökhan, & Aktas, 2015)

Erken yaşlarda başlanan sportif aktivitenin kemik kitlesini pozitif yönde etkileyeceği gözlemlenmiştir.

Uygun fiziksel aktivite düzeyi ile sadece sağlık risklerinin azaltılmasıyla kalmayıp, stres depresyon puanları aynı zamanda adet düzensizlikleri üzerinde de olumlu etkileri olduğu literatür çalışmalarında görülmüştür. Düzenli egzersiz sayesinde etkilenen hormonal sistem organizmanın sadece egzersiz stresi ile değil aynı zamanda günlük hayatında karşılaşacağı stres durumları ile baş etmesini kolaylaştıracak bir takım uyum cevapları oluşturacağı çalışmalarda belirtilmektedir. Özellikle erken yaşlarda başlayan sportif aktivitenin kemik kitlesini olumlu yönde etkilediğini bildiren çalışmalar literatürde mevcuttur.

Öneriler

Yalnızca üniversitede okuyan öğrencilerin değil tüm yaş gruplarında bulunan bireylerin beslenme bilgi ve alışkanlık düzeyi ile fiziksel aktivite durumlarını yükseltmek için verilecek beslenme eğitiminin bilgi düzeylerini yükseltip davranışlarına olumlu katkı sağlayabilir.

Öğünler planlanırken, posa ve lif içeriği yüksek, yağ oranı ve glisemik indeksi düşük, uzun süre tokluk hissi sağlayan ana ve ara öğünlerin oluşturulması hedeflenmelidir. Obez bireylerin sağlıklarını korumak ve geliştirmek için bilgi, tutum ve davranış eksikliklerinin belirlenip, bu konulara yönelik halk sağlığı eğitim programlarının planlanması ön planda tutulmalıdır. Obez bireylerin sağlıklarını korumak ve geliştirmek için bilgi, tutum ve davranış eksikliklerinin belirlenip, bu konulara yönelik halk sağlığı eğitim programlarının planlanması yapılmalıdır. Obezitenin sebep olduğu kronik hastalıklar ve bunların kalitesi üzerine olan olumsuz etkileri konusunda etkili broşür ve afişler hazırlanıp halka sunulmalıdır. Eğitim kurumlarında sağlık taramaları sıklaştırılarak, fiziksel aktivite için gerekli ve donanımlı tesisler inşa edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akca, S. O., & Selen, F. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Ogun Atlamaları ve Günlük Fiziksel Aktivitelerinin Beden Kütlesi İndeksi (BKI) Üzerine Etkisi. *Hitit Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Çorum, Türkiye*, 14–5(November 2017). <https://doi.org/10.5455/pmb.1-1423989744>
- Alper, Y., Akçakoyun, F., Pündük, Z., & Göktaş, Z. (2017). Balıkesir Fen Lisesi Öğrencilerinde Beslenme Ve Fiziksel Aktivite Alışkanlıklarının İncelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (2), 101-110, 2017, 4(2), 101–110.
- Anderssen, N., & Wold, B. (1992). Parental and Peer Influences on Leisure-Time Physical Activity in Young Adolescents. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 63(4), 341–348. <https://doi.org/10.1080/02701367.1992.10608754>
- Anderssen, N., Wold, B., & Torsheim, T. (2005). Tracking of Physical Activity in Adolescence. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 76(2), 119–129. <https://doi.org/10.1080/02701367.2005.10599274>
- Ayhan, D. E., Günaydin, E., Gönlüaçık, E., Arslan, U., Çetinkaya, F., Asimi, H., & Uncu, Y. (2012). Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıkları ve Bunları Etkileyen Faktörler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 38 (2) 97-104, 2012, 38(2), 97–104.
- Bozkus, T. (2013). An Evaluation of the Relationship Between Physical Activity, Healthy Lifestyle Behaviors, Anaerobic Performance, Muscle Strength and Sprint Performance in Folk Dancers. *International Journal of Academic Research*, 5(5), 151-157.
- Bozkus, T. (2014). A Research on Identifying the Need for Distance Education for National Athletes who Study in School of Physical Education and Sport. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 15(3), 282-290.
- Çelik, F., & Toksöz, P. (1999). Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Besin Tüketim Düzeyleri Ve Beslenme Alışkanlıkları, 28(1), 4–9.
- Diñç, N., Güzel, P., & Özbey, S. (2018). Rekreasyonel Fiziksel Aktiviteler ile Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki, 5(4), 181–186.
- Erdoğanoglu, Y., & Arslan, B. Ç. (2019). Gençlerde Diyafragmatik Solunum Egzersizinin Bazı Mental ve Fiziksel Sağlık Düzeylerine Etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 20(5), 499–505. <https://doi.org/10.5455/apd.22386>
- Health, A., Gordon-larsen, P., Adair, L. S., Nelson, M. C., & Popkin, B. M. (2004). Five-year obesity incidence in the transition period between adolescence and adulthood : the National Longitudinal Study of. *Am J Clin Nutr* 2004;80:569–75. Printed in USA. © 2004 American Society for Clinical Nutrition, 569–575.
- Irwin, J. D. (2004). Prevalence of University Students Sufficient Physical Activity: A Systematic Review. *Perceptual and Motor Skills*, 98(3 I), 927–943. <https://doi.org/10.2466/pms.98.3.927-943>
- Memiş, U. A., & Yıldırım, İ. (2007). Öğretim Elemanlarının Fiziksel Aktivite Düzeylerinin Belirlenmesi Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD)*, 11–24.
- Özgün, A., Yaşartürk, F., Ayhan, B. & Bozkuş, T. (2017). Hentbolcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve*

Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD), 3(Special Issue 2), 83-94.

Ramiz Arabacı, C. Ç. (2007). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Fiziksel Aktivite Düzeylerinin Araştırılması. *Eğitim Fakültesi Dergisi XX (1)*, 2007, 1-15 And, (1), 1–15.

Savcı, S., Öztürk, M., Arıkan, F. D. H., İnce, D. İ., & Tokgözođlu, L. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Düzeyleri. *Türk Kardiyol Dern Arfl - Arch Turk Soc Cardiol* 2006;34(3):166-172, 34(3), 166–172.

Serel Arslan, S., Bozgeyik, S., Ateş Numanođlu, E., Öksüz, Ç., Alemdarođlu, İ., Karaduman, A. A., & Tunca Yılmaz, Ö. (2018). Genç Bireylerde Fiziksel Aktivitenin Akademik Başarı ve Depresyon Üzerine Etkisi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 6(1), 37–42. <https://doi.org/10.30720/ered.417878>

Tavazar, H., Erkaya, E., Yavaş, Ö., & Tez, Ö. (2014). Lise Eğitimi Alan Genç Eriřkinlerin Fiziksel Aktivite ve Yaşam Kalitesi Arasındaki Farklılıklarının İncelenmesi (Manisa İli Örneği). *International Journal of Science Culture and Sport*, (1), 496–510.

Tez, D., & Murathan, F. (2013). ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE OBEZİTE SIKLIğI, FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYİ VE SAğLIKLI YAŞAM BİÇİMİ DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ.

Tunç, E., & İşler, A. K. İ. N. (2007). LİSE VE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYİNİN YAŞA VE CİNSİYETE GÖRE İNCELENMESİ. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD)*, XII (2007), 2:11 -18, 11–18.

Welk, G. J., Corbin, C. B., Dale, D., Welk, G. J., Corbin, C. B., Dale, D., ... Dale, D. (2015). Measurement Issues in the Assessment of Physical Activity in Children. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 1367. <https://doi.org/10.1080/02701367.2000.11082788>

Yildirim, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Spora Dayalı Fiziksel Aktivitelere Katılımları ve Yaşam Kalitelerinin Akademik Başarı ve Sosyalleşme Üzerine Etkisi (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği) □ The Participation of University Students in Physical Activities Bas. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 34(1): 123-144 [2019], 34(1), 123–144. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2017032928>

Field : Education

Type : Research Article

Received: 25.12.2019 - *Corrected*:----- - *Accepted*: 30.12.2019

Eğitimde Oyunun Yeri

Sevil BURGAZ USKAN, Taner BOZKUŞ

Bartın Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Bartın, TÜRKİYE

E Posta: sevilburgaz@hotmail.com

Öz

Günümüzde daha refah, daha güzel, daha yaşanılabilir bir toplum oluşturabilme; böyle bir toplumda yaşayabilme düşüncesi herkes tarafından istenen bir olgu gibi görülmektedir. Böyle bir toplum da ancak doğru bir şekilde eğitilen bireylerle mümkün olabilmektedir. Bireyler yaşantılarını düzeltmek, geliştirmek ve arzu edilen davranışları edinebilmek için her zaman eğitime ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaç insan yaşantısının temelini oluşturmakta ve çocukluğa dayanmaktadır. İyi bir eğitim beraberinde etkin bir öğrenmeyi getirecektir. Etkin öğrenme ancak gelişimsel açıdan uygun öğrenme durumları sağlayan ortamlarda mümkün olabilir. Bu doğrultuda bedensel, sosyal, duyuşsal, bilişsel ve psikomotor gelişim alanlarını destekleyecek, etkili öğrenme ortamını sağlayabilecek, çocuklara en doğal öğrenme yolunu kazandıracak olan oyun kavramı büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma “Neden oyun?” sorusuna yanıt aramakta ve oyunun eğitimdeki yerine dikkat çekmek amacıyla yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Oyun, Eğitim, Eğitsel oyun

Place Of Play in Education

Abstract

Today, creating a more prosperous, beautiful, and livable society, and the idea of living in such a society seems to be a phenomenon desired by anyone. Such a society is only possible with adequately educated individuals. People always need education to organize and improve their lives, and to acquire desired behaviours. Being the foundation of an individual's life, this need starts in childhood. Providing good education requires effective learning, however, effective learning can only be possible in environments where adequate developmental learning situations are provided. Therefore, the concept of play, which supports physical, social, sensual, cognitive, and psychomotor developmental fields through gaining children the most natural way of learning, is of significant importance. This study aims to find answers to the question of "Why do we play" and to attract attention to the role of play in education.

Keywords: Games, Education, Educational game

Giriş

İnsan; yaşantı süresince kazandığı davranışlarla hayat döngüsü içinde yer almaktadır. Bu davranışları; doğuştan kalıtım yoluyla, yaşanılan çevreden etkileşim yoluyla ve bilinçli olarak ve belli bir çaba sarf ederek kazanır. Esas olan bilinçli ve belli bir çaba sarf ederek elde ettiği davranışlardır ve bu noktada eğitim-öğretim devreye girmektedir.

Eğitim, bireyin öğrenim hayatını, toplum içindeki statüsü ve sosyal yaşantısını etkilemektedir. Eğitim bir süreç olarak karşımıza çıkmakta ve bu sürecin etkili olması büyük ölçüde zamanın verimli kullanılması ile gerçekleşmektedir (Yaşartürk ve Bilgin, 2018). Eğitim insan hayatında önemli olmakla birlikte serbest zamanın aktif bir şekilde değerlendirilmesi de başta çalışma hayatı olmak üzere aile, arkadaş, sosyal çevre ve eğitim süreci gibi birçok önemli faktör üzerinde etkili olmaktadır (Yaşartürk ve Yılmaz, 2019). Bu yüzden eğitim arzu edilen istendik davranışların insanda oluşturulma ve etkinlik şeklinde değerlendirilme sürecidir (Şimşek, 2007). Eğitim; kişilerin kendi karar verecekleri maddi ve manevi ihtiyaçlarını oluşturan bilgi, beceri, tutum ve davranış modüllerine erişme, onları öğrenme ve onları öğrenebilme yeteneklerini keşfedebilme becerilerini kazanma sürecidir.”(Titiz;1996 Akt: Şimşek; 2007). Bu becerileri kazanma sürecindeki hedeflere ulaşabilmek için bilineni bilmeyenlere öğrenilmesi amacıyla aktarma görevlerinin planlanması ve uygulanmasıyla öğretim kavramı karşımıza çıkar. Öğretimin olabilmesi için; öğreten, öğrenen, öğretim ortamı, öğretim işini kolaylaştıran ve destekleyen unsurların bulunması gerekmektedir. Öğrenim süreci boyunca öğrenenin katılımı ve tavrı oldukça önemlidir. “Korku temelli bir öğrenme ortamı yerine; merak, coşku ve keşfetme temelli bir öğrenme ortamı yaratmak”(Cüceloğlu ;1999 Akt: Şimşek; 2007, Yüksel, 2011) öğretimin gerçekleşmesinde ve öğrenenin sergileyeceği tavrı ve katılımı olumlu yönde etkileyecektir. Oyun; hareket, ,duyuşsal ve bilişsel becerilerin üzerinde etkili olduğu bir süreçtir. Karar verebilme, akılda tutabilme, gözlemlene, akıl yürütebilme, problem çözebilme ve yaratıcı düşünebilme oyunla kazanılan önemli becerilerdir.(Çavuş;2016) İşte tam bu sayede oyun eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Çatısına oyunun tabanına problemin yerleştirilerek kurgulandığı öğrenme yöntemleri oyun temelli öğrenme ortamlarını oluştururlar. Bu öğrenme ortamı sayesinde oyun kuram ve uygulama arasında bir köprü oluşturacaktır.(Akın, Atıcı; 2015) Bu sayede oyun eğitimcilerin en önemli yardımcısı olacaktır.

Oyunun ne olduğu konusunda eski zamanlardan beri çok değişik görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşlerin tamamındaki ortak nokta ise oyunun çocuk için çok önemli bir uğraş olduğudur. Oyun için yapılan birçok tanım vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Piaget’e göre oyun, bir uyumdur. Gross’a göre (1896), oyun bir pratiktir. İleride karşılaşılabilecek davranış biçimleri oyunla elde edilir. Caillois’e göre (1958) oyun, serbestçe kabul edilmiş, fakat bağlayıcı olan kurallara göre belli bir alan ve zaman süreci içinde sürdürülen gerilim ve eğlence duygularını içeren, gerçek hayattan farklı olduğu bilinci ile yapılan gönüllü bir hareket ya da faaliyettir. Montaigne (1533–1592) oyunu çocukların en gerçek uğraşları olarak tanımlamıştır. Montessori (1870–1952) de oyunu çocuğun işi olarak nitelendirmiştir. Lazarus ise oyunu, kendiliğinden ortaya çıkan, hedefi olmayan, mutluluk getiren bir aktivite olarak tanımlamıştır. Genel tanımıyla oyun, belli bir amaca yönelik olan ya da olmayan, kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilebilen; fakat her durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişiminin temeli olan gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme sürecidir (tdk: 2017).

Oyun; okul öncesi dönem ile iç içedir. Benjamin S. Bloom bir eserinde; her çocuğun zeka gelişiminin %50’sinin 0-4 yaş arasına, %30’unun 4-8 yaş arasına, %20’sinin ise 8-18 yaş

aralığına rastladığını ortaya koymuştur. Bu nedenle zeka gelişiminin büyük yüzdelik dilimini kapsayan okul öncesi dönem; gelecekte sağlıklı, mutlu, yaratıcı insanlar yetiştirebilmek için büyük önem taşımaktadır. İşte çocuk gerekli olan bu davranışları, bilgi ve becerileri oyun sayesinde kendiliğinden öğrenir. (Öztürk; 2001) Oyun gelişimi sayesinde kişinin fiziksel aktivite düzeyinde de gelişme görülebilmektedir (Bozkuş, 2013).

Bu doğrultuda oyunun önemini düşünecek olursak; fiziksel, psikomotor, zihinsel, dilsel, duygusal ve sosyal gelişim alanlarına oyunun katkısı büyüktür.

Oyunun Çocuğun Fiziksel ve Motor Gelişimine Olan Etkileri

Oyun sırasında çocuğun bütün bedeni hareket eder. Oyun sırasında çocuğun büyük ve küçük kasları kasılma, gevşeme ve esnemelerle sürekli çalışma halindedir. Özellikle hareketli oyunlarda kalp atışı, kan dolaşım hızı ve solunum normalin üzerine çıkar. Bu sayede kana bol oksijen geçer ve kan akışı yoluyla dokulara daha çok oksijen ve besin taşınır. Vücut, oyunda terler. Böylece bedendeki zehirli atıklar dışarı atılır.

Oyun yoluyla enerjisini boşaltan çocuğun uykusu düzene girer ve iştahı açılır. Ayrıca açık havada oynanan oyunlar, güneşten ve temiz havadan yararlanmasını sağlayarak bedensel gelişimini hızlandırır.

Çocuktaki motor gelişim, öğrenmesi, büyümesi ve gelişmesiyle ilgilidir. Oyun, başlıca motor yetenekler olan güç, hız, dikkat, eş güdüm (koordinasyon) ve esnekliğin gelişmesi için ideal bir ortamdır.

Oyun yoluyla çocuğun hareketlerini kontrol altına alma becerisi geliştirir. Oyunda hareketlerin ardı ardına sıralanması ve tekrarı, vücut performansını artırır. Kaslar, tekrarlanan hareketleri ezberler. Aslında çocuğun başarısı bu kas gücüyle doğru orantıda değildir. Süreç içerisinde göstereceği devamlılık, cesaret, irade, denemeleriyle kazanacağı beceriler gibi psikolojik etkenler başarısında etkili olacaktır. Oyun ile kazandırılacak bu etkenler çocuğun psikomotor gelişimine etki edecektir. (Bozan;2016)

Oyunlarında farklı birçok araç gereç ve eşyayı kullanarak becerilerini geliştirir ve gücü artar. Yoğurma maddeleri ile oynayarak el-göz koordinasyonunu geliştirir.

Atlama, koşma, yürüme hareketlerini yaparak denge ve hız kazanır, organları arasında uyum gelişir. Dikkat süresi uzar. Sürekli yaptığı hareketler de vücuduna esneklik kazandırır.

Oyunun Çocuğun Duygusal ve Sosyal Gelişimine Olan Etkileri

Çocuğun yaşantısında bir de iç dünyası vardır. Çocuğun duyguları ile oyun arasındaki ilişkiyi “Çocuk oyunlarında bilinç dışı istek ve zorluklarını yaşar.” sözleriyle ilk kez Freud ortaya koymuştur. Çocuk, oyunla duygusal açıdan güvenli bir çevrede hayal etmenin zevkini yaşar ve duygularını bu ortamda özgürce ifade eder.

Mutluluk, sevinç, acı, üzüntü, güven duyma gibi birçok duygusal tepkiyi oyun yoluyla öğrenebilir. Duygusal tepkilerin dramatize edilmesi, oyunlaştırılması çocuğun kendini tanımasına yardımcı olur. Çocuk, oynadığı oyun yoluyla benmerkezcilikten ayrılır. Benmerkezcilikten uzaklaşabilmesi çocuğun sosyalleşmesine de katkı sağlayacaktır. Çocuklarda sosyal beceri öğretiminde en etkili yol yine oyun olacaktır.(Durualp, Aral; 2010) Kendine olan güveni gelişir. Başkalarının duygularını anlar. Çocuğun duygularındaki olumlu ya da olumsuz tüm gelişmeleri oyun esnasında öğrenip onu doğru yönlendirebilmemiz oyunla mümkün olur.

Çocuk; Etkileri Doğru-yanlış, haklı-haksız, uyulması gerekli kurallar gibi birçok toplumsal ve ahlaki kavramları oyun sırasında öğrenir ve benimser.

Bir gruba ait olma ihtiyacını karşıladığı oyun sayesinde saldırganlıklarını kontrol etme, başkalarının hakkına saygı gösterme, paylaşma, kendi hak ve özgürlüklerini koruma, iletişim kurma becerileri geliştirir. Ayrıca oyun yolu ile kendi cinsel kimliğini kazanır ve benimser. Çevresindeki nesne ve canlıları korumayı ve onlara zarar vermemeyi, iş birliği yaparak çalışmayı öğrenir. Arkadaşlık kurarak toplumsallaşır.

Oyunun Çocuğun Zihinsel Gelişimine Olan Etkileri

Çocuk, kendisini ve çevresini oyun yoluyla tanır. Sürekli sorular sorarak bilgiler elde eder ve bilgilerini de çevresindekilere aktarır. Oyun, keşfederek öğrenmeyi içerir. Çocuk birçok kavramı, olayı ve deneyimi oyun içinde öğrenir. Oyun; nesnelere tanıyıp, isimlendirmeyi, onların işlevlerini, mantık yürütmeyi, sebep-sonuç ilişkisi kurmayı, seçim yapmayı, dikkatini toplamayı, kendini bir amaca yöneltmeyi, düşünme, algılama, sıralama, sınıflama, analiz yapma, sentez yapma, değerlendirme, problem çözme gibi zihinsel süreçlerin işleyişinin hızlanmasını, ağırlık, renk, şekil, boyut, hacim, zaman, mekân, soğuk, sıcak gibi birçok kavramların kazanılmasını sağlar. Oyun içerisindeki çocuk zihinsel bir çalışmadır. Bu çalışma ile yorumlama, algılama, değerlendirme, karar verme, gibi yetenekleri gelişir. Zihinsel gelişimi desteklenir. (Özer ve diğerleri;2006)

Ayrıca oyun yoluyla kazandığı bu deneyim ve bilgiler arasında ilişkiler kurarak bu bilgileri daha sonra karşılaştığı problemleri çözüme kullanabilme becerisi kazanır.

Oyunun Çocuğun Dil Gelişimine Olan Etkileri

İletişimin en önemli sembollerinden biri olan dil; çocukta önce alıcı, sonra da ifade edici şekilde gelişir.

Çocuk diğer insanlarla iletişim kurabilmek için dili kullanmak zorundadır. Dilin bir iletişim aracı olabilmesi için; çocuk dile ait sembolleri öğrenmeli, belleğinde depolamalı ve yeri geldiğinde kullanabilmelidir (Bekmezci, Özkan; 2015). Oyun bu bağlamda dil gelişiminde önemli bir katkı sağlayacaktır.

Çocuk oyunlarının büyük kısmı dil gelişimini destekler. Özellikle sembolik oyunlar, evcilik oyunları ve diğer dramatik oyunlar düzgün cümleler kurma, sesleri ve tonlamaları doğru kullanma becerisi kazanmalarına yardım eder. Oyun yoluyla kelime hazinesi genişler, anlatılanı daha iyi ve çabuk anlar, kendini daha iyi ifade eder (tdk:2017).

“Neden oyun?” sorusuna ayna tutmak için oyunun özelliklerinden bahsetmek gerekir.

- Oyun aktiviteleri açık uçlu öğrenmeyi içerir. Öğrenciler doğru cevaba yönlendirilmez.
- Oyun deneyimleri belirli bilgi parçacıklarının ezberlenmesinden çok fikirler üretir.
- Çocuklar oyun içerisinde aktif olarak öğrenirler. Birbirleri ile konuşup fikirlerini paylaşırlar, tahmin yürütürler, gülerler ve heyecanlanırlar.
- Çocuklar öğrenme gruplarında işbirliği içinde çalışırlar. Rekabetçi bireysel çalışma yerine işbirlikçi çalışma vurgulanır.
- Oyunda deneyimler tekrarlanır, çevre taklit edilir ve yeni şeyler denenir.
- Oyun dinamik bir süreçtir. Oyun özgürce ve kendiliğinden yapılır.

Bu özelliklerden yola çıkarak oyunu bir eğitim yöntemi olarak kullanmak şüphesiz ki akıllıca olacaktır. Böylece eğitsel açıdan çocuğa/bireye şu katkıları sağlayacaktır.

- Tutum değiştirme,
- Özel davranışları değiştirme,
- Gelecekte yeni rolleri almaları için bireylere yardım etme,
- Mutluluk seviyesinde gelişim,
- Başarı düzeyini arttırma,
- Motivasyonu ve spora özgü motivasyonu geliştirme.
- Sosyal beceri kazanma (Pehlivan, 2005; Özgün ve diğerleri, 2017)

İnsanlar kendisinin direkt olarak katılımcı olduğu etkinliklerde ancak yetenek ve becerilerini ortaya koymaktadırlar. Oyunun süreci içerisinde olan kimse aktif olarak katılan, etkileyen, etkilenen, değişen, değiştirebilen bir oyuncu olarak öğrenmeye doğal bir şekilde devam edecek ve bu sayede cesaretlenerek bütün yeteneklerini ortaya koyabileceklerdir. (Engin ve diğerleri; 2010)

Böylece eğitim ortamının zenginleştirilerek gerçekleştirilmek istenen etkin öğrenme daha kalıcı ve eğlenceli bir hale getirilebilir.

Sonuç olarak oyunun eğitimdeki yerinin bu denli önemli ve büyük olması oyunun yararlarının bir sonucudur.

Oyunun yararları ;

- Konuyu sunmada yararlı bir tekniktir.
- Öğrencilerin katılımını arttırır.
- Gerçeğe dayalı bilgi elde etmeye ve hatırd tutmaya yardımcı olur.
- Gerçek iş problemlerine benzer.
- Bilginin özetlenmesine ve sentezlenmesine yardım eder.
- Öğrenciler arasında etkileşimi sağlar.
- Öğrenmeye ilgiyi arttırır.
- Öğrencilerin birbirinden öğrenmelerine fırsat sağlar.

Buna karşın elbette oyunun bazı sınırlılıkları da görülmektedir. Bunlar ;

- Tüm öğrenme biçimleri için uygun değildir.
- Öğrenciler birbiri ile endişe verecek düzeyde etkileşime girebilirler.
- Daha çok zaman gerektirir.
- Geliştirmek ya da satın almak pahalıya mal olabilir.
- Oyunun içeriği bilineceği için aynı oyunun aynı grupla oynanması uygun olmayabilir.
- Oyun takım çalışması içeriyorsa, tüm katılımcıların bilgi düzeyi kesin olarak değerlendirilemez. (Gruending ve diğerleri Akt: Pehlivan;2005)

Bu sınırlılıklara rağmen okul öncesi dönem etkinliklerinin temelini oluşturan ve etkin bir öğrenme sağlayan oyun; çocukların yaparak yaşayarak öğrenmesine katkı sağlar.

Etkin öğrenmeye eğitim sisteminde böylesine katkı sağlayan oyunu; günümüzde etkili bir eğitim yöntemi olarak görülen drama tekniğinde de görmekteyiz. Dramayı da oyun olarak gören çocuk drama yöntemi ile hem oyun oynamış hem de yaparak yaşayarak öğrenme süreci içerisinde yer almış olur. Drama; belirli bir sözcüğü, bir kavramı, bir davranışı, bir düşünceyi, bir yaşantıyı ve bir olayı tiyatro tekniklerinden yararlanarak oyun ve oyunlar geliştirerek canlandırmak ve hala geri kalmış teknolojinin okullarda öğretilmesidir (Üstündağ, 1994 Akt: Pehlivan, 2005; Yörük ve diğerleri, 2002). Drama etkinlikleri çocuklar tarafından oyun olarak algılanır ve klasik eğitim yöntemlerine karşı çocuğun ilgisini çekerek tüm gelişim alanlarına daha fazla etki ederek etkin öğrenmeyi güçlendirir. Çocuk oyun sayesinde öğrenilebildiğine göre, temelini oyunun oluşturduğu drama tekniği eğitim sisteminin içinde aktif bir şekilde yer almalıdır.

Sonuç

Oyun çocuğun yaşadığı dünyayı, çevresini tanımasını sağlayan ve anlamlandırmasına yardımcı olan araçtır. Oyun çocuğun en ciddi uğraşı ise; bir eğitim sistemi içerisinde oyundan yararlanmak şüphesiz ki akıllıca olacaktır. Çünkü çocuk oyun içerisinde bütün duyularını kullanır. Y yaparak ve yaşayarak öğrenir. Böylece davranış, bilgi ve becerileri oyunla içselleştirerek daha kalıcı ve doğal bir şekilde öğrenmiş olur. Bu nedenle oyun sadece boş zaman kavramı olarak algılanmamalı ve çocuğun en önemli uğraşı olduğu kabul edilmelidir. Bu sebeple oyunun gücü göz ardı edilmemeli ve eğitim sisteminde hak ettiği değeri görerek daha fazla yer alması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ağbuğa B., & Arslan, Ş (2010). İlköğretim okulları için oyunlarla beden eğitimi, Ankara Nobel Yayınları 1. Baskı, 9
- Akın, F. & Atıcı, B. (2015). Oyun Tabanlı Öğrenme Ortamlarının Öğrenci Başarısına ve Görüşlerine Etkisi. *Türk Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 75-102.
- Bekmezci, H. & Özkan, H. (2015). Oyun ve Oyuncanın Çocuk Sağlığına Etkisi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 5(2), 81-87.
- Bozan, N. (2014). Okul Öncesi Eğitimde Oyunun Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2157-2166.
- Bozkuş T, (2013). An Evaluation of the Relationship Between Physical Activity Healthy Lifestyle Behaviors Anaerobic Performance Muscle Strength and Sprint Performance In Folk Dancers. *International Journal of Academic Research*, 5, 151 157.
- Çoban, B. & Nacar, E. (2006). Okul Öncesi Eğitimde Eğitsel Oyunlar, Ankara Nobel Yayın 1. Baskı
- Demirci, A. Demirci, E. & Demirci, N (2013). Oyunlarla Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi, Ankara Nobel Yayınları, 1. Baskı, vi
- Durualp, E. Aral, N. (2010). Altı Yaşındaki Çocukların Sosyal Becerilerine Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39), 160-172.
- Engin, O., Seven, M., & Turhan, V. (2010). Oyunların Öğrenmedeki Yeri ve Önemi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 109-120
- Güneş, A (2004). Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Ankara Pegem A yayınları, 4.Baskı, V
- <http://tr.euronews.com/2016/08/10/okul-oncesi-egitimde-oyun-oyunayarak-ogrenme-teknikleri>
8.21.2017
- <https://www.slideserve.com/ajaxe/ocuk-gel-m-ve-e-t-m> 8.12.2017
- Koçyiğit, S., Tuğluk, M., & Kök, M. (2007). Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun, Atatürk Üniversitesi, Kkefd/Jokkef, 16
- Özgün, A., Yaşartürk, F., Ayhan, B., & Bozkuş, T. (2017). Hentbolcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3 (Special Issue 2), 83-94.
- Özer, A., Gürkan, A., & Ramazanoğlu, M. (2006). Oyunun Çocuk Gelişimi Üzerine Etkileri. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 54-57.
- Öztürk, A. (2001). Okul Öncesi Eğitimde Oyun, İstanbul Esin Yayınları 1. Basım, 9
- Özyürek, A. & Çavuş, Z. (2016). İlkokul Öğretmenlerinin Oyunu Öğretim Yöntemi Olarak Kullanma Durumlarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2157-2166.
- Pehlivan, H. (2005). Oyun Ve Öğrenme Ankara Anı Yayıncılık 61,62,66,72

Sevinç, M. (2009). Erken Çocukluk Gelişimi Ve Eğitiminde Oyun, İstanbul Morpa Kültür Yayınları

Şimşek, N. (2007). Öğrenmeyi Öğrenmede Alternatif Yaklaşımlar, Ankara Asil Yayınları 1. Baskı 3,4,9

Torun, F. (2011). *Çocuk Hakları Öğretiminde Oyun Yönteminin Başarıya, Kalıcılığa Ve Tutuma Etkisi*, Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman

Ulutaş, A. (2011). Okul Öncesi Dönemde Drama ve Oyunun Önemi, Adıyaman, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(6), 1-11.

Yaşartürk, F. & Bilgin, B. (2018). Üniversitede Öğrenim Gören Hentbolcuların Serbest Zaman Tatmin ve Yaşam Doyum Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD)*, 4(2), 50-60.

Yaşartürk, F. & Yılmaz, H. (2019). Rekreatif Etkinliklere Katılan Kamu Personellerinin İş Stresi ve Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (Ek Sayı 1), 1325-1335.

Yörük, S., Dikici, A., & Uysal, A. (2002). Bilgi Toplumu ve Türkiye'deki Mesleki Eğitim. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 299-312.

Yüksel, S. (2011). *Diyarbakır halk eğitimi merkezlerindeki takı tasarımı eğitim programının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tez önerisi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Field : Education

Type : Research Article

Received: 04.11.2019 - *Corrected*:----- - *Accepted*: 30.12.2019

Spor Lisesi Öğrencilerinin Öğrenim Süreci ve Akademik Başarı İlişkilerinin İncelenmesi*

Ferhat ÇAKIR¹, Oğuzhan DALKIRAN², Cem Sinan ASLAN²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Isparta/Türkiye

²Spor Bilimleri Fakültesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur/Türkiye

E-Posta: odalkiran@mehmetakif.edu.tr

Öz

Araştırmanın amacı, spor lisesi öğrencilerinin öğrenim süreci ve akademik başarı ilişkilerinin ve başarı düzeyine göre farklılıkların tespit edilerek öneriler getirilmesidir.

Araştırmaya toplam 184 spor lisesi öğrencisinin yetenek sınavı giriş puanı, TEOG puanı, alan ders ortalamaları, alan dışı ders ortalamaları, YGS puanları ve diploma puanları dâhil edilmiştir. Araştırmaya sadece 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında mezun olan Antalya, Aydın, Burdur, Denizli ve Isparta spor lisesi öğrencilerinin verileri dâhil edilmiştir. Araştırma verileri olan; yetenek sınavı giriş puanı, TEOG puanı, alan ders ortalamaları, alan dışı ders ortalamaları, YGS puanları ve diploma puanları, Milli Eğitim Bakanlığı'nın e-okul sistemi ve ÖSYM kamu kurum işlemleri üzerinden toplanmıştır. Araştırmada, belgesel tarama tekniklerinden “Genel Tarama” ile “İçerik Analizi” yöntemleri kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, tanımlayıcı istatistiksel analizler, grupların ortalamalarının arasındaki farkın anlamlılığı için “independent sample t testi”, puan ortalama ilişkilerinin anlamlılığı için ise “korelasyon analizi” kullanılmıştır. Araştırma grubunun puan ortalamaları ve medyan değerleri hesaplanarak yüksek ve düşük olmak üzere iki grup oluşturulmuş, karşılaştırmalar belirlenen bu gruplara göre yapılmış ve yorumlanmıştır. Verilerin normal dağılıma sahip olmasından dolayı parametrik testler uygulanmıştır. Yapılan analizler de SPSS (22.00) paket programı kullanılmış, anlamlılık düzeyi olarak 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Verilerden elde edilen sonuçlara göre; spor lisesi öğrencilerinin öğrenim sürecini ve sonrasında akademik başarı anlamında TEOG sınavı etkilerken, yetenek sınavı etkilememektedir. Buradan hareketle; sportif yeteneğin gerekliliğinin yanında gerek okuldaki başarının gerekse de okul sonrası bir üst öğrenime devam etmedeki başarının sağlanabilmesi için spor liselerine giriş sınavlarında akademik başarı kriter etkisinin artırılma gerçeğinin büyük önem taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenim süreci; Akademik başarı; Spor lisesi; Sınav başarı ilişkisi.

*Bu çalışma Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalında Ferhat Çakır tarafından yapılan Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Investigation of the Relationship between Learning Process and Academic Success of Sports High School Students

Abstract

The aim of the study is to determine the relationship between the educational process and academic achievement of sports high school students and to determine the differences according to their achievement level and to make suggestions.

A total of 184 sports high school students' talent exam entrance score, TEOG score, field average, non-field average, YGS scores and diploma scores were included in the study. Only the data of students from Antalya, Aydın, Burdur, Denizli and Isparta sports high schools graduated in 2015-2016 education year were included in the research. Research data; talent exam entrance score, TEOG score, field average, out-of-field average, YGS scores and diploma scores, e-school system of the Ministry of National Education and OSYM Public Institution Transactions were collected. In the gathering of the data, "General Screening" and "Content Analysis" were used in documentary screening techniques. Descriptive statistics were used in the analysis of the data, "Independent sample t test" was used for the significance of the difference between the groups' averages, and correlation analysis was used for the meaning of the point mean relations. The average score and median values of the study group were calculated and evaluated according to these groups, which were compared by creating two groups to be successful and unsuccessful.

Since the data have normal distribution, parametric tests have been applied. Analyzes were taken using SPSS (22.00) package program and the significance level was accepted as 0.05. In conclusion, it has been concluded that academic success criteria effect should be raised in order to ensure success both in school and in going to school of higher level.

Keywords: Learning processes; Academic achievement; Sports high schools; Test success relation.

Giriş

Kavramsal açıdan eğitim “İnsanları ve toplumları amaçlı ve düzgün bir yaşam tarzına ulaştırmada sahip olunan beceri, bilgi ve değerleri planlı bir biçimde diğer kuşaklara aktarmada, bu arada bireyin davranışlarını yaşantılar yoluyla değiştirme süreci” olarak tanımlanmaktadır (Harmandar, 2004). Dünyada bilimsel ve teknolojik gelişmelere paralel olarak eğitim sistemlerinde de ciddi gelişmeler meydana gelmektedir (Aykaç, Kabaran, Atar ve Bilgin, 2014). Türkiye’de de dünyadaki gelişmelere paralel olarak eğitim sisteminde yeni düzenlemelere gidilmektedir. Tarihsel süreç içerisinde Türkiye’de eğitim alanında birçok değişiklik meydana gelmiştir. Son olarak 30 Mart 2012 tarihinde kabul edilen “6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasası” ile birlikte zorunlu eğitim 12 yıla çıkartılmıştır. Eğitim sistemimiz içerisinde 4+4+4 eğitim modeli olarak değerlendirilen bu sistem ile öğrenciler ilköğretimi tek okulda değil, ilk 4 sınıf ile ikinci 4 sınıfı farklı okullarda tamamlamaktadır (Karadeniz, 2013).

Eğitim bir süreçtir: Eğitim bir amaca yönelik olup, amaca ulaşım sürecinde sürekli değişimler söz konusudur. Bireyin eğitimi doğumdan itibaren başlamakta ve ömür boyu devam etmektedir. Bireyin aldığı eğitimin sürekli olarak değişmesi, bireyin yetersiz kaldığı konularda kendini geliştirmesine katkı sağlamaktadır. (Harmandar, 2004).

Eğitimin temel amaçlarının başında bireyin davranışlarında değişim meydana getirme gelmektedir. Bu nedenle davranışlarda değişim meydana gelmedikçe eğitimin gerçekleşmesi mümkün değildir. (Harmandar, 2004).

01.02.2005 tarih ve 25714 sayılı Resmi Gazete’ de Türkiye’de spor liselerinin öncelikli olarak spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının buldukları illerde açılmaları öngörülmüştür (MEB,2009). Öncelikle alt yapısının ve mevcut durumunun yeterli olduğu düşünülen pilot iller seçilerek bu kurumlar açılmış ve zaman içerisinde Türkiye geneline yaygınlaştırma yoluna gidilmiştir. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü; Spor Liselerinin beklentileri karşılama ve istenilen hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için bu sayının 10 olarak sabit kalacağı fikrini belirtmiş ancak ilerleyen dönemde bu sayının üzerinde spor lisesi açılmıştır (Karapınar, 2007). 2009-2010 eğitim ve öğretim yılında 9. sınıftan itibaren spor liseleri güzel sanatlar alanında eğitim veren liseler ile birleştirilmiş ve “Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi” adını almıştır. Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Anadolu Lisesi statüsünde eğitim faaliyetlerine devam etmekte olup, yatılı, geceli, gündüzlü ve karma eğitim vermektedir (Ayaydın, 2011).

Spor liselerine başvuracak adaylar için spor liseleri internet sitesi yoluyla sınav başvuru ve uygulama esasları ile ilgili ilan vermektedirler. Spor liselerine öğrenci başvuruları eğitim döneminin tamamlanması ile başlamakta ve temmuz ayının üçüncü haftasının son iş gününe kadar devam etmektedir. Öğrencilere yönelik hazırlanan yetenek sınavlarında genel olarak adayların çeviklik, çabukluk, kuvvet ve diğer kondisyonel özelliklerini belirlemeyi amaçlayan testler uygulanmaktadır. Spor liselerine başvurular tüm ülke geneline açık olup herhangi bir spor lisesini tercih etmede il sınırlandırması bulunmamaktadır (Çakıcı, 2010).

Eğitim alanında öğrencilerin akademik başarı düzeyleri eğitim ve öğretim yılı boyunca sınavlardan aldıkları notlar ile belirlenmektedir. Bu nedenle öğrencilerin akademik açıdan başarılı olup olmama durumlarının somut bir biçimde değerlendirilmesi mümkündür. Eğitim sisteminde ilkokuldan başlayarak üniversite mezuniyetine kadar geçen süre içerisinde öğrencilerin akademik başarı düzeyleri hem kendileri hem de aileleri açısından önemli bir konudur (Nartgün ve Çakır, 2014). Özel yetenek sınavı uygulanan programlarda öğrencilerin başarı düzeylerini, yeteneklerini, niteliklerini ölçme, ayrıca öğrencileri sıralama ve seçmede

kullanılan puanların, öğrencilerde ölçülen ve değerlendirilen yeterliliklerin büyük çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Bu programlara başvuran öğrenciler hem YGS’de hem ortaöğretimde almış olduğu derslerde hem de özel yetenek sınavında başarı göstermek zorundadır (Kömürçü, 2018).

Bu çalışmanın amacı; spor liselerinde öğrenim gören öğrencilerin öğrenim öncesi akademik başarıları, öğrenim sürecindeki akademik başarıları ile öğrenim sonrası akademik başarıları arasındaki ilişkiyi ve düzey değişkenine göre farklılıkları tespit etmektir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada literatürde sıklıkla kullanılan “İlişkisel Tarama” ve “Nedensel-Karşılaştırma” modelleri kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki birlikte değişimin ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2009). Nedensel karşılaştırma araştırmaları var olan doğal olarak ortaya çıkmış bir durum ya da olayın nedenlerini ve bu nedenlere etki eden değişkenleri ya da bir etkinin sonuçlarını belirlemeye yönelik araştırmalardır (Büyüköztür ve diğerleri, 2008).

Çalışma Grubu

Araştırma grubu 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Burdur, Isparta, Aydın, Denizli ve Antalya illerinde bulunan spor liselerinden mezun olan toplam 184 öğrenciden oluşmuştur.

Veri Toplama Tekniği

Bu çalışmada spor lisesi öğrencilerinin öğrenim süreci ve akademik başarı ilişkilerinin incelenmesi amacıyla belgesel tarama yöntemi tekniklerinden “Genel Tarama” ile “İçerik Çözümlemesi” kullanılmıştır. Mevcut kayıtlı ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama denir. İki ayrı amaç ile belgesel tarama tekniği kullanılabilir. Bunlar; Genel tarama ve içerik çözümlemesidir. Genel tarama, araştırmacının araştırdığı konuda incelediği, okuduğu, çalışmasına aktardığı, literatür taramasını içermektedir. İçerik çözümlemesi ise, belirli bir metnin, kitabın, belgenin belli özelliklerini sayısallaştırarak belirleme amacıyla yapılan bir taramadır (Tanrıöğen, 2011).

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde tanımlayıcı istatistiksel analizler, grupların ortalamalarının arasındaki farkın anlamlılığı için “independent sample t test”, puan ortalamaları ve medyan değerleri hesaplanarak yüksek ve düşük olmak üzere iki grup oluşturulmuş, karşılaştırmalar belirlenen bu gruplara göre yapılmış ve yorumlanmıştır. Verilerin normal dağılıma sahip olmasından dolayı parametrik testler uygulanmıştır. Yapılan analizler de SPSS (22.00) paket programı kullanılmış, anlamlılık düzeyi olarak 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Tablo 1. Spor Lisesi Öğrencilerinin TEOG Puanı ile Diploma Not Ortalamaları Arasındaki İlişki Durumu

	TEOG Puanı	Diploma Puanı
TEOG Puanı	Pearson Correlation	,337**
	Sig. (2-tailed)	,001
	N	184
Diploma Puanı	Pearson Correlation	,337**
	Sig. (2-tailed)	,000
	N	184

Araştırma grubunu oluşturan spor lisesi öğrencilerinin TEOG puanları ile diploma puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. ($r=0,337$; $p<0,05$). Bu bulguya göre, TEOG sınavı yüksek öğrencilerin diploma ortalamalarının da yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Spor Lisesi Öğrencilerinin TEOG Puanı ile YGS Puanı Ortalamaları Arasındaki İlişki Durumu

	TEOG Puanı	YGS Puanı
TEOG Puanı	Pearson Correlation	,526**
	Sig. (2-tailed)	,001
	N	184
YGS Puanı	Pearson Correlation	,526**
	Sig. (2-tailed)	,000
	N	184

Araştırma grubunu oluşturan spor lisesi öğrencilerinin TEOG puanları ile YGS puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,526$; $p<0,05$). Bu bulguya göre, TEOG sınavı yüksek öğrencilerin YGS puan ortalamalarının da yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Spor Lisesi Öğrencilerinin TEOG Düzey Değişkenine Göre Alan Ders Not Ortalamalarına İlişkin t-Testi Sonucu

TEOG Düzeyi	N	Ort	Ss	Sd	t	p
Yüksek	92	83,33	8,59	182	0,75	0,454
Düşük	92	82,49	6,41			

$p > 0,05$

Araştırma grubunu oluşturan spor lisesi öğrencilerinin TEOG Düzey değişkenine göre alan dersleri not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. ($t_{182}=0,75$; $p > 0,05$). Verilere göre TEOG sınavı yüksek olanların alan ders not ortalamaları ($\bar{X}=83,33$) ile düşük olanların ($\bar{X}=82,49$) ortalamaları benzerdir.

Tablo 4. Spor Lisesi Öğrencilerinin TEOG Düzey Değişkenine Göre Alan Dışı Ders Not Ortalamalarına İlişkin t-Testi Sonucu

TEOG Düzeyi	N	Ort	Ss	Sd	t	p
Yüksek	92	68,09	9,43	182	4,99	0,001*
Düşük	92	61,26	9,13			

$p < 0,05$

Araştırma grubunu oluşturan spor lisesi öğrencilerinin TEOG sınav düzey değişkenine göre alan dışı ders not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($t_{182}=4,99$; $p < 0,05$). Verilere göre TEOG sınav düzeyi yüksek olanların ($\bar{X}=68,09$), düşük olanlara göre ($\bar{X}=61,26$) alan dışı ders not ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya göre, TEOG sınav düzeyi yüksek öğrencilerin alan dışı ders ortalamalarının da yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Spor Lisesi Öğrencilerinin Yetenek Sınav Düzey Değişkenine Göre Diploma Puan Ortalamalarına İlişkin t-Testi Sonucu

Yetenek Düzeyi	Sınav	N	Ort	Ss	Sd	t	p
Yüksek		92	73,08	8,46	182	-2,59	0,011*
Düşük		92	75,83	5,65			

$p < 0,05$

Araştırma grubunu oluşturan spor lisesi öğrencilerinin yetenek sınav düzey değişkenine göre diploma not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. ($t_{182}=-2,59$; $p<0,05$). Verilere göre yetenek sınav düzeyi yüksek olanların diploma ortalamalarının ($\bar{X}=73,08$), daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya göre, yetenek sınav düzeyi yüksek öğrencilerin diploma puan ortalamalarının daha düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Spor Lisesi Öğrencilerinin Yetenek Sınav Düzey Değişkenine Göre YGS Puan Ortalamalarına İlişkin t-Testi Sonucu

Yetenek Düzeyi	Sınav	N	Ort	Ss	Sd	t	p
Yüksek		92	194,27	41,04			
Düşük		92	189,87	38,69	182	0,75	0,455

$p>0,05$

Araştırma grubunu oluşturan spor lisesi öğrencilerinin yetenek sınav düzey değişkenine göre YGS puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($t_{182}=0,75$; $p>0,05$). Verilere göre yetenek sınav düzeyi ile YGS puan ortalamaları benzerdir.

Tablo 7: Spor Lisesi Öğrencilerinin Yetenek Sınav Düzey Değişkenine Göre Alan Ders Ortalamalarına İlişkin t-Testi Sonucu

Yetenek Düzeyi	Sınav	N	Ort	Ss	Sd	t	p
Yüksek		92	81,35	9,16			
Düşük		92	84,46	5,14	182	-2,84	0,005*

$p<0,05$

Araştırma grubunu oluşturan spor lisesi öğrencilerinin yetenek sınav düzey değişkenine göre alan ders ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. ($t_{182}=-2,84$; $p<0,05$). Verilere göre yetenek sınav düzeyi yüksek olanların ($\bar{X}=81,35$), alan ders ortalamalarının daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya göre, yetenek sınav düzeyleri yüksek olan öğrencilerin alan derslerinde daha başarılı olduğu söylenebilir.

Tablo 8. Spor Lisesi Öğrencilerinin Yetenek Sınav Düzey Değişkenine Göre Alan Dışı Ders Ortalamalarına İlişkin t-Testi Sonucu

Yetenek Düzeyi	Sınav	N	Ort	Ss	Sd	t	p
Yüksek		92	63,21	10,77	182	-2,03	0,044*
Düşük		92	66,14	8,68			

$p < 0,05$

Araştırma grubunu oluşturan spor lisesi öğrencilerinin yetenek sınav düzey değişkenine göre alan dışı ders ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. ($t_{182} = -2,03$; $p < 0,05$). Verilere göre yetenek sınav düzeyi yüksek olanların ($\bar{X} = 63,21$), alan dışı ders ortalamalarının daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya göre, yetenek sınavı yüksek öğrencilerin alan dışı derslerde daha az başarılı olduğu söylenebilir.

Tablo 9. Spor Lisesi Öğrencilerinin TEOG Puanı ile Yetenek Sınav Puanı Ortalamaları Arasındaki İlişki Durumu

		TEOG Puanı	Yetenek Puanı	Sınav
TEOG Puanı	Pearson Correlation	1	,038	
	Sig. (2-tailed)		,609	
	N	184	184	
Yetenek Sınav Puanı	Pearson Correlation	,038	1	
	Sig. (2-tailed)	,609		
	N	184	184	

Araştırma grubunu oluşturan spor lisesi öğrencilerinin yetenek sınav puanları ile TEOG puanları arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($r = 0,609$; $p > 0,05$).

Tartışma

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerin TEOG sınav puanları ile diploma notları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunduğu, elde edilen bulgulara göre diploma notlarının TEOG sınavında düzeyi yüksek olan öğrenciler lehine yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bilindiği gibi öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen bireysel unsurların başında düzenli ve planlı bir çalışma alışkanlığına sahip olma gelmektedir (Nartgün ve Çakır, 2014). McGinnis

(1984), yapmış olduğu benzer bir çalışma sonucunda; geçmiş öğrenme davranışları ile gelecek öğrenme davranışlarının birbiri ile ilişkili olduğu durumlarda öğrencilerin ders başarısının gelecekteki akademik başarıyı yordama gücüne sahip olduğunu öne sürmüştür. Shen ve Comrey (1997) üniversite öğrencilerinin akademik performansı ile üniversite öncesi akademik puan ortalaması ve lisans programına giriş sınavı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu, diğer taraftan giriş sınav puanının daha güçlü bir yordayıcı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu kapsamda araştırmada TEOG sınavında başarılı olan öğrencilerin diploma notlarının yüksek olmasının temelinde lise öğrenimi öncesinde sahip oldukları düzenli ve planlı çalışma alışkanlıklarını lise hayatları boyunca da devam ettirmelerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan Spor Lisesi öğrencilerin TEOG sınav puanı ile YGS puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunduğu, elde edilen bulgulara göre YGS puanlarının TEOG sınav düzeyi yüksek olan öğrenciler lehine yüksek olduğu, ayrıca TEOG puanları ile YGS puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kömürcü (2018) tarafından yapılan araştırma kapsamında ele alınan değişkenlerden YGSP (Yükseköğretime Geçiş Sınavı Puanı), konservatuvar öğrencilerinin akademik başarısının %9.5'ini açıklarken, ÖYSP (Özel Yetenek Sınavı Puanı) %8.1'ini açıklamaktadır sonucu tespit edilmiştir. Elde edilen verilerden öğrencilerin akademik başarısını açıklayan en önemli değişkenin YGSP olduğu, YGSP ve ÖYSP değişkenlerinin birlikte konservatuvar öğrencilerinin akademik başarılarının %17.6'sını açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan benzer çalışmalar; bireyin önceden elde etmiş olduğu akademik başarının sonraki öğrenmeleri olumlu yönde etkilediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır (Baş, 2013; Güzeller, 2012).

Uşaklı ve Yapıcı (2000) göre; eğitim kurumlarında öğrencilerin salt bilgiyle dolu ve topluma uyum gösteren kimseler olmaktan ziyade, hızla değişen ve karmaşık hale gelen toplumda, var olan ve olası sorunlarla başa çıkabilecek ve değişen çevresine uyum gösterebilecek kimseler olarak yetişmeleri gerekliliği ortaya çıkmıştır. Buradan hareketle; spor lisesi öğrencilerinin gerek ders başarısı gerekse de sportif başarı olarak gelişim göstermeleri ve okullara bu şartları sağlayarak dahil edilmelerinin önemi büyüktür.

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin TEOG sınav puanları ile alan ders puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmadığı, elde edilen bulgulara göre TEOG sınav düzeyi yüksek olan öğrencilerin alan ders not ortalamalarının sınav düzeyi düşük olanlar ile benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bilindiği gibi öğrencilerin eğitim hayatları boyunca girdikleri sınavlar öğrenme kapasitelerinin belirlenmesi ve gelecekteki performanslarının kestirilmesinde kullanılmaktadır (Karakaya ve Kutlu, 2002). Ancak yapılan bu araştırmada öğrencilerin TEOG sınav puanları ile alan derslerine ilişkin not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olmamasının spor liselerine girişte TEOG sınavının düşük etkiye sahip olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Nitekim T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları (2014) tarafından hazırlanan Güzel Sanatlar Liseleri ile Spor Liselerine Öğrenci Alımına ilişkin genelgede yerleştirmeye esas puanın belirlenmesinde TEOG sınav puanının sadece %30'unun alındığı görülmektedir. Bu kapsamda öğrencilerin TEOG puanları ile alan derslerine ilişkin not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olmamasının yönerge ile uyumlu bir sonuç olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan Spor Lisesi öğrencilerinin grup değişkenine göre TEOG sınav puanları ile alan dışı ders ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunduğu, elde edilen bulgulara göre alan dışı ders ortalamalarının TEOG sınav düzeyi yüksek olan öğrenciler lehine

yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasının ortaöğretim kurumları ders müfredatında bulunan alan dışı derslerin TEOG ve YGS sınavlarında yer almasından kaynaklandığı düşünülebilir. Literatürde yer alan araştırma bulgularının da bu görüşü desteklediği görülmektedir. Karakaya ve Kutlu (2002) tarafından yapılan çalışmada lise ders müfredatında bulunan alan dışı dersler ile (matematik, Türkçe) öğrencilerin ortaöğretime giriş sınav puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Anadolu liselerinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin ortaöğretime geçiş sınav puanları ile ders müfredatında bulunan alan dışı (matematik, Türkçe) ders notları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Doğan ve Beşir-Demir (2015) tarafından yapılan diğer bir çalışmada ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin TEOG sınav puanları ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders notları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış ve öğrencilerin TEOG sınav puanları ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders notları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada TEOG sınav düzeyi yüksek olan öğrencilerin alan dışı derslerde yüksek düzeye sahip olmalarının diğer bir nedeni olarak, TEOG sınav düzeyi yüksek olan öğrencilerin alan dışı derslere, yetenek sınav puanı yüksek olan öğrencilerin ise alan derslerine önem vermeleri gösterilebilir. Genç ve diğerleri (2013) tarafından yapılan çalışmada da spor lisesi öğrencilerinin genellikle spor alanına yönelik derslere önem verdikleri ve bu derslerde başarılı olmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada yetenek sınav düzeyi yüksek olan öğrenciler ile yetenek sınav düzeyi düşük olan öğrencilerin diploma notları karşılaştırıldığında, diploma notlarının yetenek sınav düzeyi düşük olan öğrencilerin lehine yüksek olduğu bulunmuştur. Buna karşılık genel olarak yetenek sınav puanının diploma notu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aksu (2014) tarafından yapılan benzer bir çalışmada da güzel sanatlar liselerinde öğrenim gören öğrencilerin hem alan dışı hem de alan derslerinde başarılı oldukları bulunmuştur.

Yetenek sınav düzeyi düşük olan öğrencilerin diploma notlarının yüksek olmasının temelinde, yetenek sınav puanı düşük olan öğrencilerin sadece alan dışı değil, aynı zamanda alan derslerinde de başarılı olmalarının etkili olduğu düşünülebilir.

Bilindiği gibi YGS öğrencilerin düşünme ve fikir yürütme becerilerini ölçmeyi amaçlayan bir sınavdır. Yetenek sınavlarına başvuruda YGS şartının aranma gerekçesinin temelinde verilecek eğitime uygun hazır bulunuş düzeyine sahip olan öğrencilerin seçilebilmesi amaçlanmaktadır (Değirmencioğlu, 2012). Araştırmaya katılan grup değişkenine göre yetenek sınav puanları ile YGS sınav puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmadığı, elde edilen bulgulara göre yetenek sınav düzeyi yüksek olan öğrenciler ile düşük olan öğrencilerin benzer olduğu, yetenek sınavı ile YGS sınavı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasının, spor lisesi öğrencilerinin yetenek sınavı ile eğitime başlamalarının, yetenek sınavlarında da öğrencilerin akademik başarılarını ölçen uygulamalardan ziyade sportif yeteneklerini ölçmeyi amaçlayan uygulamalara yer verilmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları (2014) tarafından hazırlanan Güzel Sanatlar Liseleri ile Spor Liselerine Öğrenci Alınmasına ilişkin genelgede, yerleştirmeye esas puanın %70'inin sportif beceri testine ait olmasının da bu sonucu desteklediği görülmektedir. Bunun yanında spor lisesi öğrencilerinin YGS sınavına yönelik dersleri yeterli düzeyde önemsememelerinin de bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir. Genç ve diğerleri (2013) tarafından yapılan çalışmada, spor lisesi öğrencilerinin sayısal derslere yönelik yaklaşımlarının incelenmesi

amaçlanmış, araştırmanın sonunda öğrencilerin sayısal derslerin zor olduğunu düşündükleri, buna paralel olarak sayısal derslere yeterince önem vermedikleri tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan Spor Lisesi öğrencilerin yetenek sınav puanları ile alan ders notları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunduğu, elde edilen bulgulara göre yetenek sınav düzeyi düşük olan öğrencilerin alan ders notlarının yüksek olduğu, yetenek sınavı ile alan ders notları arasında negatif yönde düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Günbayı ve Tokel (2014) tarafından mesleki ve teknik eğitim veren liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan benzer bir araştırmada; öğretmen, yönetici ve öğrenci görüşlerine göre öğrencilerin “alanı sevme” düzeylerinin akademik başarıyı etkileyen bir unsur olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan Spor Lisesi öğrencilerin yetenek sınav puanları ile alan dışı ders not ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunduğu elde edilen bulgulara göre yetenek sınav düzeyi düşük olan öğrencilerin alan dışı ders notlarının yüksek olduğu, ayrıca yetenek sınavı ile alan dışı ders notları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulgulara göre yetenek sınav başarısının alan dışı ders başarısı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan Spor Lisesi öğrencilerin yetenek sınav puanları ile TEOG puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasının da yetenek sınavlarının içerik olarak öğrencilerin fiziksel performanslarını, TEOG sınavının ise akademik başarı düzeylerini ölçmeye yönelik bir sınav olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak; spor lisesi öğrencilerinin TEOG sınavından ve yetenek sınavından almış oldukları puanlarla diploma notları, alan ve alan dışı ders notları, YGS puanları grup değişkenine göre karşılaştırılmış ve ilişkilendirilmiştir. Elde edilen verilere göre; spor lisesi öğrencilerinin öğrenim sürecini ve sonrasını akademik başarı anlamında TEOG sınavı etkilerken, yetenek sınavı etkilememektedir. Buradan hareketle; sportif yeteneğin gerekliliğinin yanında gerek okulda ki başarının gerekse de okul sonrası bir üst öğrenime devam etmedeki başarının sağlanabilmesi için spor liselerine giriş sınavlarında akademik başarı kriter etkisinin artırılma gerçeğinin büyük önem taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma sonuçlarına ilişkin öneriler:

Milli Eğitim Bakanlığı ile yapılacak ortak proje ile bu ve benzeri araştırmalar tüm spor liselerinde uygulanarak daha net sonuçlar elde edilebilir. Araştırma sonuçları spor liseleri ile paylaşılarak öğrencilerin akademik başarı farkındalıkları artırılabilir. Sportif yeteneğin gerekliliğinin yanında gerek okuldaki başarının gerekse de okul sonrası bir üst öğrenime devam etmedeki başarının sağlanabilmesi için spor liselerine giriş sınavlarında akademik başarı kriter etkisinin artırılması önerilebilir. Araştırma sonuçları spor lisesi öğrencilerinin spor lisesi öncesi akademik başarılarını gösteren TEOG puanları ile mezuniyet sonrası akademik başarılarını gösteren YGS puanları arasında pozitif yönde ilişki olması, spor lisesi öğrencilerinin akademik başarılarına doğrudan etki eden alan dışı derslerin verimliliğini artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması önerilebilir. Spor lisesine giriş kriterini belirleyen yetenek sınavı içeriğinin sportif yeteneğe dayalı olmasına rağmen; yetenek sınavı ile spor lisesindeki sportif yeteneğe bağlı alan ders notları arasında negatif yönde ilişki bulunması, alan ders notları ile okul öncesi akademik başarılarını gösteren TEOG puanları arasında pozitif yönde ilişki bulunması, yetenek sınav içeriğinin yeniden düzenlenmesine dair çalışmalar yapılması önerilebilir. Spor lisesi

öğrencilerinin spor lisesi öncesi, öğrenim süreci ve mezuniyet sonrası akademik başarılarının diğer ortaöğretim kurumları akademik başarıları karşılaştırmalı analizleri yapılarak, spor liselerinin bir üst öğrenime öğrenci yetiştirmede yeterliliklerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılması önerilebilir.

Aksu C (2014). Güzel sanatlar liseleri müzik bölümlerine başvuran öğrenci sayılarının incelenmesi: Karamsar bir tablo. *İdil Dergisi*, 3(13), 87-100.

Ayaydın A (2011). Güzel sanatlar ve spor liselerinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: öğretmenlerin görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 435-453.

Aykaç N, Kabaran H, Atar E, Bilgin H (2014). Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume Dergisi. Sayı:2 Sayfa:335-348.

Baş G (2013). İlköğretim İngilizce dersi akademik ortalamaları ile seviye belirleme sınavı İngilizce alt testi sonuçları arasındaki ilişkinin yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 55- 76.

Büyüköztürk Ş, Çakmak E, Akgün Ö, Karadeniz Ş, Demirel F (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi

Çakıcı D (2010). *Spor lisesi ve genel lise 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin sosyal yetkinlik beklentisi ve özsaygı düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Değirmencioğlu L (2012). Müzik bölümü öğrencilerinin mezun olduğu lise türü ve ÖSS puanlarının temel müzik kuramları dersindeki başarı durumuna etkisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 2(3), 40-56.

Doğan E, Beşir Demir S (2015). Examination of the relation between TEOG score and school success in terms of various variables. *Journal of Education and Training Studies*, 3(5), 113-121.

Genç E, Batmaz HÇ, Coşkun Z, Pala R, Çınar V, Biçer SY (2013). Güzel sanatlar ve spor lisesi, spor bölümü öğrencilerinin sayısal derslere karşı tutumları (Elazığ örneği). *International Journal of Social Science*, 6(3), 1163-1177.

Günbayı İ, Tokel A (2015). Teknik ve meslek liselerinde meslek derslerinin etkililiğine ilişkin yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 59-73.

Güzeller CO (2012). İlköğretim fen ve teknoloji dersi akademik ortalamaları ile seviye belirleme sınavı fen bilimleri alt testi puanları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 201-214.

Harmandar İH (2004). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karadeniz CB (2013). Öğretmenlerin 4+ 4+ 4 zorunlu eğitim sistemine ilişkin görüşleri. *Eğitim Bilim Toplum*, 10(40), 34-53.

Karakaya İ, Kutlu Ö (2002). Ortaöğretim kurumları öğrenci seçme ve yerleştirme sınavının yordama geçerliğine ilişkin bir araştırma. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 1(2), 235-247.

Karapınar Y (2007). Spor liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okula giriş nedenleri ve mesleki beklentilerinin araştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karasar N (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.

Kömürcü İ (2018). Devlet konservatuvarlarına öğrenci seçme sınavında esas alınan puanların akademik başarı üzerindeki yordama geçerliği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/ Journal of Higher Education and Science*, 8(2), 298-304. <https://doi.org/10.5961/jhes.2018.272>.

McGinnis M (1984). Admission Predictors for Pre-Physical Therapy Majors. *Physical Therapy*, 64(1), 55-58.

MEB (2009). *Milli eğitim bakanlığı spor liseleri yönetmeliği*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Nartgün Ş, Çakır M (2014). Lise öğrencilerinin akademik başarılarının akademik güdülenme ve akademik erteleme eğilimleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 379-391.

Shen H, Comrey AL (1997). Predicting Medical Students' Academic Performances by their Cognitive Abilities and Personality Characteristics. *Academic Medicine*, 72, 781–786.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü (2014). *Güzel sanatlar liseleri ile spor liselerine öğrenci alınmasına ilişkin genelge*. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_06/03032915_gzelsanatlarliserlvesporliserlernelimi.pdf Erişim tarihi: 05.12.2016.

Field : Education

Type : Research Article

Received: 08.10.2019 - Corrected:----- - Accepted: 30.12.2019

Human Capital Formation Function of Higher Education: A Scale Development Study

Tuncer FIDAN¹, Mehmet Hilmi KOÇ²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, TURKEY

²Istanbul Metropolitan Municipality, İstanbul, TURKEY

E Mail: tuncerfidan@gmail.com

Abstract

This study aims to develop human capital scale for university students through a validity and reliability study and to test the theoretical classifications of human capital in the related literature. In the first stage, relevant literature was surveyed and conceptualizations of human capital were examined. In order to obtain expert opinions, the 30-item trial form was referred to the experts who had knowledge about the subject area and were informed about the study. The trial form was applied in the health vocational schools of two private foundation universities in Istanbul. After the exploratory factor analysis, seven items of the scale were removed and a 5-factor scale was obtained in the end. The items of scholastic capital and market-value capital loaded on the same factor. In addition, items related to cultural capital loaded on two separate factors. The items related to cultural activities and the family effect loaded on separate factors. The findings fully support the conceptualizations in the literature in terms of scope and partially support them in terms of dimensioning.

Keywords: Higher Education; Human Capital; Employability

Introduction

Changes in the labor market since the late years of 20th century have led higher education studies to focus on the concept of employability. Higher education institutions, which have increasingly had to adopt an entrepreneurial and customer-oriented management approach, have become more interested in the employability of graduates. In other words, graduates with human capital demanded by market actors have been rewarded with better jobs and higher wages (Kalfa and Taksa, 2015; Kırıl and Başaran, 2019).

On the other hand, trends in the labor market have forced higher education institutions to operate in an uncertain environment since unemployment rates among higher education graduates in Turkey have been rising. Due to automation, some professions have begun to disappear. Moreover, due to globalization, production capacity has shifted to countries where employment costs are cheaper. The discrepancies between the course contents of undergraduate and graduate programs offered at universities and the market demands are increasing. Every passing year, the number of high school graduates who do not want to enter a university although they can and the number of vacancies in universities are increasing. There are departments, vocational schools or colleges at universities where teaching staff is employed despite the fact that no students are enrolled. These developments have led to the questioning of the relationship between education and employment (Apaydın, 2019). For this reason, it is argued that the selection of the data sources needed for planning in each higher education institution, not only across the country, is important.

This imposes upon the administrators of those institutions a task of developing new strategies such as monitoring of changes in both student resources and in the labor market to eliminate uncertainty. Continuous monitoring of student enrollment rates and the degree to which program contents comply with the knowledge and skills required by the market are considered among the strategic monitoring methods that academic managers can use. Human capital research can provide clues about to which areas or programs educational administrators should allocate more resources in the future through demonstrating the human capacity increase provided by education (Apaydın 2019; Gumpert 2000).

At this point, revealing the perceptions of higher education students about human capital will portray the contribution of higher education institutions to the transition to employment. In addition, data from human capital studies may facilitate the redesigning of future programs and ensure the faster response of higher education institutions to labor market demands. Accordingly, studies aiming to measure perceptions about human capital could identify barriers to higher education institutions' aim of providing permanent employment and therefore facilitate the decision making process for educational administrators.

Human Capital

Human capital theory constitutes the common point of the majority of educational economics research (Yaylalı and Lebe, 2011). The basic proposition of this theory is that schools equip students with the knowledge and skills they can benefit from in their future lives. In addition to public and household investments, the opportunity cost, which refers the goods and services that students and teachers cannot produce due to their participation in the education process, is considered to be one of the human capital investments for future financial and non-financial returns (Quiggin, 1999).

In the narrow versions of human capital theory, knowledge and skills are defined as human capital as long as they lead to an increase in productivity. Early studies on human capital often reflect this trend. In the late 1950s, when the economists started to talk about the importance of education and work specialization for growth, the infrastructure of human capital theory began to emerge. Among the economists who first talked about the concept of human capital are Petty, Farr, Smith, List, Mill, Engell, Walrass and Fisher. These economists indicated that the investment in labor could increase productivity during the manufacturing process. Thus, they included people and their qualities under the category of capital (Kiker, 1971; Nesterova and Sabirianova, 1998).

Schultz (1968), one of the early representatives of human capital theory, defined human capital as the acquisition of stock of knowledge, experience and talent through the investments made by societies to train manpower. The productive skills and abilities of the individuals and the knowledge and experiences they acquire constitute the human capital (Thurow, 1970). However, seeing education as an investment that only provides income growth has led to the ignoring of the qualitative outcomes of education, which contribute indirectly to income growth. Moreover, ignoring factors such as culture, family structure and social environment and explaining the income growth only with a reference to the effect of education has led to the questioning of this theory.

For example, Nobel laureate economist Becker (1993) argues that, in addition to formal education, non-program activities, vocational courses, and seminars on business ethics and health expenditures can contribute to human capital formation. This is because such investments improve the physical and emotional health of individuals and make individuals more happy and productive through the acquisition of habits adding meaning to their lives. Becker (1993) also advocates that discussions on human capital cannot ignore the impact of families in shaping knowledge, skills and values. Similarly, Bourdieu (1986) argues that the early definitions of human capital do not go beyond an economic perspective despite the human characteristics they invoke, and that the instructional outputs of education actually depend on the families' previous cultural capital investments. In addition, the economic and social outcomes of education increase due to the social capital of individuals (Bourdieu 1986). Useem and Karabel (1986), influenced by Bourdieu (1977, 1986) and Bourdieu and Passeron (1990), conducted a study on university education and human capital. They argued that educational institutions bestow three types of human capital upon their graduates: "social capital", "cultural capital", and "scholastic capital". They found that these three types of capital earned in higher education institutions could enable individuals to earn higher incomes in higher levels of business in the future (Useem and Karabel, 1986).

As one can see, human capital theory mostly focuses on cognitive development and knowledge acquisition processes, which provide productivity and income growth. Human capital research has therefore focused on the process of human capital formation in the workplace and at school. However, recent research has brought to light the limitations of the economic perspective of human capital theory and has justified the criticism. Therefore, a more comprehensive conceptualization of human capital taking into account individuals' social, cultural, psychological and moral developments that can contribute directly or indirectly to the productivity of them and at the same time maintaining the economic perspective that is at the center of human capital theory has been required (Tomer 2016, p. 18). At this point, Tomer (2016, p. 8) proposes a new concept of human capital: *"the mental, social, and physical*

attributes that are produced, are embodied in humans, are not alienable, and contribute to humans' capacities”.

Baruch, Bell and Gray (2005) extended the dimensions of human capital (social capital, cultural capital and scholastic capital) proposed by Useem and Karabel to include psychological (internal) capital and market-value capital. Thus, a conceptual framework covering psychological, social and cultural characteristics was drawn on the one hand, while on the other hand preserving the economic perspective at the center of human capital theory as stated by Tomer (2016). It is possible to say that students with more social, cultural, scholastic, psychological, and market-value capitals are more employable (Donald, Baruch and Ashleigh, 2017, 2018). The types of human capital that higher education can bring to individuals, as suggested by Baruch et al. (2005), can be explained as follows:

Social capital

The existence of a series of informal values or norms that are shared among the members of a group and that allow for cooperation is called social capital (Fukuyama 2002; Polatcan 2018). Social capital includes parents, other members of the family, school friends, membership or connections, and social networks (Donald et al., 2017; Steinfield, Ellison and Lampe, 2008; Baruch et al., 2005).

Cultural capital

Cultural capital that is passed down from generation to generation and possessed by families and individuals makes an important contribution to the educational success of individuals. Cultural capital is the sum of the skills acquired through education in particular (Bourdieu, 1977, 1986; Bourdieu and Passeron, 1990). For university students, cultural capital includes the reputation of their universities, their clothing styles, and voluntary activities such as extra-curricular activities, reading activities, traveling, visiting cultural exhibitions, speaking a second language, using social media and going to the gym (Donald et al., 2017; Ertl, Carasso and Holmes, 2013; Jaeger, 2011).

Scholastic capital

The sum of the values resulting from formal education can be called scholastic capital. The pre-university education and the perceived value of the school grades taken as a result of university education, the graduation degree and the effects of university diploma on employability constitute the area of interest of academic capital (Donald et al., 2017). With academic capital, individuals aim to achieve higher income and better job satisfaction, to increase their employability and to be more respectable (Biçerli, 2000).

Psychological capital Psychological capital is defined as a high self-awareness, self-esteem, self-efficacy and self-confidence (Donald et al., 2017). Psychological capital is related to individuals' positive use of their psychological capacities (Luthans, 2002).

Market-value capital

Experiences gained in the labor market constitute the market-value capital (Baruch et al., 2005). Students generally gain market-value capital through applied courses and internships (Donald et al., 2017).

Purpose

This study aims to develop a human capital scale for university students through validity and reliability studies and to test the theoretical classifications of human capital in the related literature. In this direction and within the framework of validity and reliability studies, item pooling, expert opinion, application, exploratory factor analysis results, reliability coefficients, and confirmatory factor analysis results are included.

Method

The stages of development of the Human Capital Scale for University Students are presented below.

Scale Development

In the first stage, relevant literature was surveyed and conceptualizations of human capital were examined. Since the types of human capital that a higher education institution can confer onto its students are conceptualized as social capital, psychological capital, cultural capital, scholastic capital and market-value capital (Useem and Karabel, 1986; Baruch et al., 2005; Donald et al., 2017), it was decided to include items related to these five dimensions in the scale to be developed.

Social capital. The theoretical discussions (Fukuyama 1997; Lin 1999) and social capital scales (Baruch et al., 2005; Ellison, Steinfield and Lampe, 2007; Steinfield et al., 2008) were examined and seven items were determined for the social capital dimension. These items include statements related to social environment during higher education, social media and family environment.

Psychological capital. The theoretical discussions (Arastaman and Balci, 2013; Baruch et al., 2005; Luthans, 2002) and psychological capital (Ellison et al., 2007), hope (Snyder et al., 1996), optimism (Scheier and Carver, 1985) and resilience (Block and Kremen, 1996; Klonhlen, 1996) scales were examined and eight items were determined for psychological capital. These items include statements related to self-confidence, hope, optimism and resilience.

Cultural capital. While developing statements about cultural capital, theoretical discussions (Bourdieu, 1977-1986; Bourdieu & Passeron, 1990; Donald et al., 2017; Ertle et al., 2013) and scales (Jaeger, 2011) in the related literature were used. Eight items related to cultural activities and family influence were included to the trial form.

Scholastic capital. Three items related to scholastic capital developed by Baruch et al. (2005) and Donald et al. (2017) were adapted. These items contain statements related to the theoretical knowledge, skills, and abilities conferred by higher education institutions.

Market-value capital. Four items related to market-value capital developed by Baruch et al. (2005) and Ertle et al. (2013) were adapted. These items contain statements related to work experience and preparation for the labor market.

Rather than the proportional equations of items, their coverage capacities were tried to be taken into consideration. For this reason, social capital, psychological capital and cultural capital which are thought to have a wider scope were tried to be tested with more items.

In order to obtain expert opinions, the 30-item trial form was referred to those who had an expertise in the subject area and were informed about the study. Of these people, five had

previously conducted studies on Educational Administration, three on Educational Economics, three on Human Resources Management, and three on Psychology. A three-point rating scale was used to get the opinions of these experts. The experts were asked to indicate ‘applicable,’ ‘partially applicable’ or ‘not applicable’ options for each item in this form. The responses of the experts were combined in a single form to determine how many experts indicated each option. Content validity ratios were determined using the technique developed by Lawshe (1975). Accordingly, content validity ratios were determined by the ratio of the number of experts indicating ‘applicable’ for any item to the total number of experts indicating their opinions on the item. Content validity study was carried out separately for each dimension. The content validity of the dimensions ranged between 0.58 and 0.68, and this was considered to be within acceptable limits (Yurdugül, 2005). After these studies, a 30-item trial form was created. The scale was designed as a 5-point Likert scale. The five items related to the cultural capital were measured with anchors labelled “Never”, “Once or twice a year”, “More than once or twice a year”, “Once a month”, and “Once or more than once a week”; other items were measured with anchors labelled “Completely agree”, “Mostly agree”, “Moderately Agree”, “Slightly agree”, and “Disagree”.

Study Group

The trial form was applied to two different groups in two different stages. It was applied to the students in the health vocational schools of two private foundation universities in Istanbul. Due to the request from the universities, their names will not be disclosed. Through random sampling, we first reached 300 students enrolled in the health vocational school of the first university and then 342 students enrolled in the health vocational school of the second university.

Data Collection

The researchers visited these universities and applied the trial forms. Before the application, the students were informed about the form. Finally, those who accepted to participate in the study completed the trial form.

Data Analysis

The validity and reliability studies of the scale were made based on the responses of 642 students. Two samples in two stages consist of 300 and 342 students. The samples were found to be large enough for factor analysis (Çokluk, Şekercioğlu and Büyüköztürk, 2014). In order to determine the construct validity of the “Human Capital Scale for University Students”, exploratory factor analysis (EFA) was performed using basic component analysis with varimax rotation. Factor loads were determined as at least .32 (Çokluk et al., 2014). The Cronbach Alpha coefficient was calculated for the sub-dimensions and total reliability of the scale. Confirmatory factor analysis (CFA) was conducted to test the fitness of the construct presented by EFA.

Findings

This section includes findings on the validity and reliability of the “Human Capital Scale for University Students”.

Findings on Validity Studies

Exploratory factor analysis

Exploratory factor analysis was conducted to determine the construct validity of the scale and to determine the factor loads of the items. Prior to factor analysis, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test was applied to test the suitability of sample size for factorization. At the end of the analysis, the value of K.M.O was found to be .844, which implies that the sample size was sufficient for factor analysis. According to Bartlett's test of sphericity, the resultant chi-square value was significant ($X^2_{(435)} = 3653.851$; $p < .01$). Therefore, it was assumed that the data showed multivariate normal distribution. Based on these results, it was decided that the collected data were suitable for factor analysis (Çokluk et al., 2014). According to the results of the analysis, it was found that there were eight components with eigenvalues above 1. The total variance explained by these eight components is 61.97%. SC6, SC7 and PC2 items with a factor load of less than .32; MVC4 item, which was not loaded onto any factor, and SC1, PC3 and MVC1 items with load values on the two factors at the same time, were removed from the scale. The EFA was repeated after the number of factors was limited to 5 considering the conceptualizations in the relevant literature.

Once seven items were removed, the scale showed a five-factor construct, where the total variance explained was determined as 56.66%. The higher the variance rates obtained in consequence of the analysis, the stronger the factor construct of the scale. For the analysis in the field of social sciences, variance rates varying between 40% and 60% are considered to be sufficient (Tavşancıl, 2010). The factors of the scale and variance rates explained by the factor load values of the items included in these factors can be shown as follows.

Table 1. Factor Loading Values of the Items Obtained from the Exploratory Factor Analysis

Item	Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 4	Factor 5
	FL	FL	FL	FL	FL
PC5	.792				
PC4	.770				
PC7	.755				
PC6	.677				
PC8	.508				
PC1	.449				
SCC2		.818			
SCC3		.814			
MVC3		.741			
SCC1		.716			
MVC2		.563			

SC3			.870		
SC4			.829		
SC2			.689		
SC5			.534		
CC7 (CA)				.726	
CC8 (CA)				.696	
CC5 (CA)				.679	
CC4 (CA)				.670	
CC6 (CA)				.668	
CC2 (FE)					.820
CC1 (FE)					.807
CC3 (FE)					.630
Variance Explained	13.28%	12.99%	10.86%	10.69%	8.82%

Note: FL= Factor Loadings, PC= Psychological Capital, SCC= Scholastic Capital, MVC= Market Value Capital, SC= Social Capital, CC= Cultural Capital, CA= Cultural Activities, FE= Family Effects

As shown in Table 1, Factor loadings vary between 0.449 and 0.870. Factor loading values above 0.71 are considered perfect, between 0.63 and 0.70 very good, between 0.55 and 0.62 good, between 0.45 and 0.54 normal, and between 0.32 and 0.44 poor (Çokluk et al., 2014). Accordingly, the factor loading values of the majority of items are very good and perfect.

It can also be inferred from Table 1 that the items related to the scholastic capital and market-value capital load onto the same factor. At this point, Fallows and Steven (2000) argue that educational organizations are increasingly regarded as a means of producing skills that are demanded by the labor market and as a means of renewing old skills. For this reason, that the items related to two types of capital load onto the same factor is meaningful. In addition it is seen that the items related to cultural capital load onto two separate factors. While the items related to cultural activities load onto Factor 4, those related to family effects load onto Factor 5. There are researchers who argue that family effects (habitus) can differ based on the socio-economic situation and the cultures of different countries (Jaeger, 2011; Tzanakis, 2011). There are also researchers who examined family effects separately from participation in cultural activities (Cheung and Andersen, 2003). Therefore, it can be asserted that the factorization related to cultural capital is also meaningful. It can be seen that the factorization results do not support human capital conceptualizations of Useem and Karabel (1986) and Baruch, Bell and Gray (2005) in terms of dimensioning. Considering the contents of the items found it the

obtained factors, Factor 1 is called “Psychological Capital”, Factor 2 “Scholastic Capital”, Factor 3 “Social Capital”, Factor 4 “Cultural Activities”, and Factor 5 “Family Effects”.

Confirmatory factor analysis

CFA was conducted with the participation of 342 students enrolled at a vocational high school in a different university than the first one. In order to decide whether to remove any items in CFA, error variances and t values of the items need to be examined. A t-value greater than 1.96 indicates that it is significant at .05 level, greater than 2.56 indicates that it is significant at .01 level, and less than 1.96 indicates that it is not significant (Çokluk et al., 2014). Factor load values and t values obtained from the CFA are presented in Table 2.

Table 2. Standardized Regression Coefficients and T Values of the Items Obtained from the Confirmatory Factor Analysis

Item	Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 4	Factor 5	t Values
	FL	FL	FL	FL	FL	
PC5	.695					9.860
PC4	.621					10.746
PC7	.741					9.075
PC6	.625					10.982
PC8	.470					12.157
PC1	.584					11.393
SCC2		.784				12.160
SCC3		.730				10.513
MVC3		.696				10.655
SCC1		.706				10.127
MVC2		.514				8.972
SC3			.876			12.566
SC4			.816			11.830
SC2			.597			7.606
SC5			.433			5.244
CC7 (CA)				.668		8.565

CC8 (CA)				.675		10.635
CC5 (CA)				.489		11.428
CC4 (CA)				.475		11.320
CC6 (CA)				.562		8.710
CC2 (FE)					.762	4.542
CC1 (FE)					.747	4.660
CC3 (FE)					.606	7.737

Note: FL= Factor Loadings, PC= Psychological Capital, SCC= Scholastic Capital, MVC= Market Value Capital, SC= Social Capital, CC= Cultural Capital, CA= Cultural Activities, FE= Family Effects

When the t values presented in Table 2 are examined, it can be seen that these factor loads are statistically significant. T values for all items are significant at .01 level. Standardized regression coefficients obtained from CFA ranged from 0.433 to 0.876. Accordingly, the factor load values of the majority of items are very good and perfect. The model tested by CFA is presented in Figure 1.

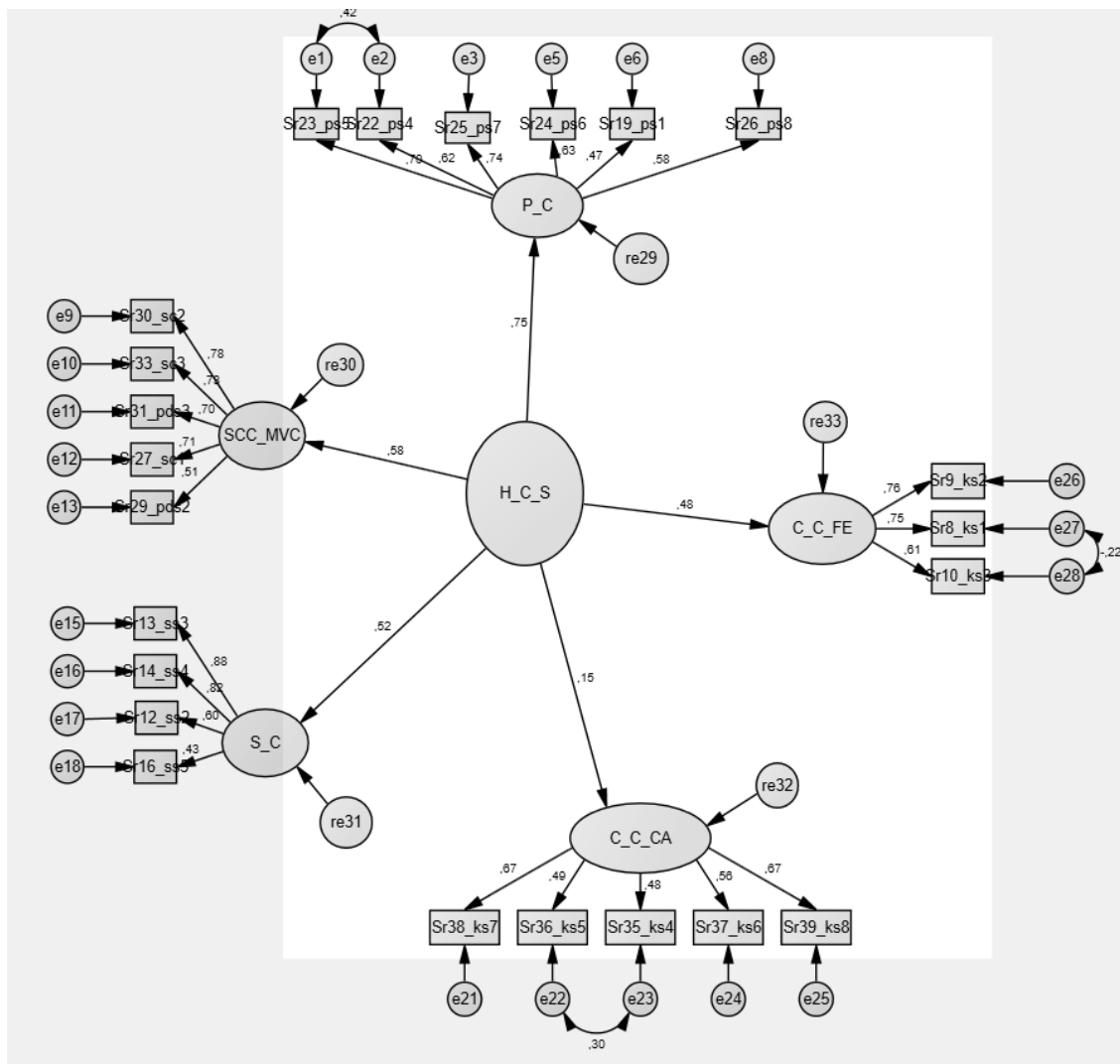

Fig. 1. Human Capital Model Tested by Confirmatory Factor Analysis

Figure 1 also presents standardized regression coefficients. According to the confirmatory Factor analysis, the fit indices are [$\chi^2_{[222]} = 462.216, p < 0.01$], $\chi^2/sd = 2.08$, RMSEA = .056, GFI = .90 and CFI = .90. In conclusion, it can be seen that the five-factor construct of the scale is confirmed by the Confirmatory Factor Analysis; in other words, the five-factor construct has acceptable levels of goodness of fit (Hu and Bentler, 1999).

Findings on Reliability Studies

The item-total correlations were calculated for each item of the scale and Cronbach's Alpha internal consistency coefficient was calculated for the factors. The obtained values are presented in Table 4.

Table 3. Item-Total Correlations of the Items

Item	Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 4	Factor 5
	ITC	ITC	ITC	ITC	ITC

PC5	.662				
PC4	.630				
PC7	.641				
PC6	.523				
PC8	.397				
PC1	.478				
SCC2		.688			
SCC3		.641			
MVC3		.620			
SCC1		.610			
MVC2		.456			
SC3			.683		
SC4			.616		
SC2			.559		
SC5			.425		
CC7 (CA)				.529	
CC8 (CA)				.486	
CC5 (CA)				.484	
CC4 (CA)				.464	
CC6 (CA)				.498	
CC2 (FE)					.548
CC1 (FE)					.632
CC3 (FE)					.437
Cronbach's Alpha	.80	.81	.77	.73	.72

Note: ITC= Item Total Correlations, PC= Psychological Capital, SCC= Scholastic Capital, MVC= Market Value Capital, SC= Social Capital, CC= Cultural Capital, CA= Cultural Activities, FE= Family Effects

According to Table 3, the Cronbach Alpha coefficients of the factors vary between 0.72 and 0.80. Accordingly, we can say that the sub-dimensions of the scale are quite reliable. The overall Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was found to be 0.83. The item-total correlations ranged from 0.397 to 0.688. Accordingly, we can say that the items have sufficient discrimination and have a strong relationship with the five-factor construct to be measured (Clark and Watson, 1995).

Discussion and Conclusion

After factor analysis, a five-dimensional Human Capital Scale for University Students was obtained. The total number of items in the scale is 23. Factor analysis results support human capital conceptualizations of Baruch et al. (2005) and Tomer (2016) in terms of scope. Accordingly, not only the factors related to economic productivity increase, but also psychological, social and cultural factors that indirectly contribute to productivity increase should be evaluated within the framework of human capital concept. In other words, we can argue that broader conceptualizations of human capital are supported.

In addition, the obtained factors differ in some way from the classification of the sub-dimensions of human capital in the literature (Useem and Karabel, 1986; Baruch et al., 2005). In literature, scholastic and market-value capital are conceptualized separately; however, in factor analysis, items related to these two conceptual dimensions were loaded onto the same factor. Considering the fact that educational organizations are increasingly regarded as a means of producing skills that are demanded by the labor market and as a means of renewing old skills (Baruch and Fidan, 2019; Fallows and Steven, 2000), we can say that this finding is significant. In addition it is seen that the items related to cultural capital load onto two separate factors. Some researchers have argued that the extent of family effects can vary according to the socio-economic status of the family and different cultures (Fidan, Öztürk Fidan and Öztürk, 2018; Jaeger, 2011; Tzanakis, 2011). Also, some researchers have investigated family effects separately from participation in cultural activities (Cheung and Andersen, 2003) since the family structure has an important role in transferring social culture and expectations to individuals. Especially in countries such as Turkey where collectivism is strong (Aycan, 2001), individual preferences are usually shaped by family effects (Oğuz and Kasacı, 2019). Similarly, Becker (1993) argues that the importance of families cannot be underestimated in the human capital formation process. In conclusion, we can say that the five-factor construct of human capital partially supports the theoretical discussions and findings in the literature. In addition, we argue that human capital conceptualizations are influenced by cultural differences. Therefore, we recommend the testing of “Human Capital Scale for University Students” with samples consisting of individuals from different cultures and socio-economic backgrounds.

REFERENCES

- Apaydın, Ç. (2019). Transition from school to work: A national perspective. In Tuncer Fidan (Ed.), *Vocational identity and career construction in education* (pp. 100-121). Hershey, PA: IGI Global.
- Arastaman, G., & Balcı, A. (2013). Investigation of high school students' resiliency perception in terms of some variables. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 13(2), 922-928.
- Aycan, Z. (2001). Human resource management in Turkey – Current issues and future challenges. *International Journal of Manpower*, 22(3), 252–260.
- Baruch, Y., Bell, M. P., & Gray, D. (2005). Generalist and specialist graduate business degrees: Tangible and intangible value. *Journal of Vocational Behavior*, 67(1), 51-68.
- Baruch, Y., & Fidan, T. (2019). The Turkish academic labor market as an ecosystem. In Tuncer Fidan (Ed.), *Vocational identity and career construction in education* (pp. 37-57). Hershey, PA: IGI Global.

Becker, G. S. (1993). *Human capital: A theoretical and empirical analysis with special reference to education*. Chicago, Ill: The University of Chicago Press.

Biçerli, M. K. (2000). *Çalışma ekonomisi*. İstanbul: Beta Yayınları.

Block, J., & Kremen, A. M. (1996). IQ and ego-resiliency: conceptual and empirical connections and separateness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(2), 349-361.

Bourdieu, P. (1977). *Reproduction in education, society, culture*. Beverly Hills, CA: Sage.

Bourdieu P. (1986). Forms of capital. In John G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 46-58). Westport, CT: Greenwood.

Bourdieu, P., & Passeron, J. C. (1990). *Reproduction in education, society and culture*. London: Sage Publications.

Cheung, S. Y., & Andersen, R. (2003). Time to read: Family resources and educational outcomes in Britain. *Journal of Comparative Family Studies* 34(3), 413-433

Clark, L. A., & Watson, D. (1995). Constructing validity: Basic issues in objective scale development. *Psychological Assessment*, 7(3), 309-319.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve Lisrel uygulamaları*. Ankara: PegemAkademi.

Donald, W. E., Baruch, Y., & Ashleigh, M. (2017). The undergraduate self-perception of employability: human capital, careers advice, and career ownership. *Studies in Higher Education*, 23(5), 1-16.

Donald, W. E., Ashleigh, M. J., & Baruch, Y. (2018). Students' perceptions of education and employability: Facilitating career transition from higher education into the labor market. *Career Development International*, 23(5), 513-540.

Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook "friends:" Social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), 1143-1168.

Ertl, H., Carasso, H., & Holmes, C. (2013). *Are Degrees Worth Higher Fees? Perceptions of the Financial Benefits of Entering Higher Education*. SKOPE Research Paper No. 117. Centre on Skills, Knowledge and Organisational Performance (SKOPE).

Fallows, S., & Steven, C. (2000). Building employability skills into the higher education curriculum: a university-wide initiative. *Education+ Training*, 42(2), 75-83.

Fidan, T., Öztürk Fidan, & Öztürk, H. (2018). Meslek yüksekokulu öğrenci ve mezunlarının kariyer seçimlerine etki eden faktörler ile kariyer beklentileri: Öz yeterliğin aracı rolü. *Yükseköğretim Dergisi*, doi:10.2399/yod.18.008

Fukuyama, F. (2002). Social capital and development: The coming agenda. *SAIS Review*, 22(1), 23-37.

Gumport, P. J. (2000). Academic restructuring: Organizational change and institutional imperatives. *Higher Education*, 39(1), 67-91.

Jæger, M. M. (2011). Does cultural capital really affect academic achievement? New evidence from combined sibling and panel data. *Sociology of Education*, 84(4), 281-298.

- Kalfa, S., & Taksa, L. (2015). Cultural capital in business higher education: reconsidering the graduate attributes movement and the focus on employability. *Studies in Higher Education*, 40(4), 580-595.
- Kıral, E., & Başaran, R. (2019). Academic leadership. In Tuncer Fidan (Ed.), *Vocational identity and career construction in education* (pp. 238-257). Hershey, PA: IGI Global.
- Kiker, B. F. (1971), The Historical Roots of the Concept of Human Capital. In Kiker, B. F. (Eds.), *Investment in the human capital* (pp. 51-75). Colombia: University of South Carolina Press.
- Klohnen, E. C. (1996). Conceptual analysis and measurement of the construct of ego-resiliency. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(5), 1067-1079.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel psychology*, 28(4), 563-575.
- Lin, N. (1999). Building a network theory of social capital. *Connections*, 22(1): 28-51.
- Luthans, F. (2002). Positive organizational behavior: Developing and managing psychological strengths. *Academy of Management Perspectives*, 16(1), 57-72.
- Luthans, F., Avolio, B. J., Walumbwa, F. O., & Li, W. (2005). The psychological capital of Chinese workers: Exploring the relationship with performance. *Management and Organization Review*, 1(2), 249-271.
- Nesterova, V. D., & Sabirianova, K. Z. (1998) *Investment in human capital under economic transformation in Russia*. EERC Working Paper Series, No: 99/04.
- Oğuz, E., & Kasacı, K. (2019). Career journey: Career and life design. In Tuncer Fidan (Ed.), *Vocational identity and career construction in education* (pp. 122-140). Hershey, PA: IGI Global.
- Polatcan, M. (2018). Okullarda sosyal sermaye ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2721-2732.
- Quiggin, J. (1999). Human capital theory and education policy in Australia. *Australian Economic Review*, 32(2), 130-144.
- Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1985). Optimism, coping, and health: assessment and implications of generalized outcome expectancies. *Health Psychology*, 4(3), 219-247.
- Schultz, T.W., (1968). *Education and economic growth: Return to education*. Readings in the economics of education (pp. 277-292). UNESCO, France.
- Snyder, C. R., Sympson, S. C., Ybasco, F. C., Borders, T. F., Babyak, M. A., & Higgins, R. L. (1996). Development and validation of the State Hope Scale. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(2), 321-335.
- Steinfeld, C., Ellison, N. B., & Lampe, C. (2008). Social capital, self-esteem, and use of online social network sites: A longitudinal analysis. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29(6), 434-445.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Thurow, L. C., (1970). *Investment in human capital*. Belmont, CA: Wardsworth Publishing Company.

Tomer, J. F. (2016). *Integrating human capital with human development: The path to a more productive and humane economy*. New York, NY: Palgrave Macmillan.

Tzanakis, M. (2011). Bourdieu's social reproduction thesis and the role of cultural capital in educational attainment: A critical review of key empirical studies. *Educate*, 11(1), 76-90.

Useem, M., & Karabel, J. (1986). Pathways to top corporate management. *American Sociological Review*, 51(2), 184-200.

Yaylalı, M., & Lebe, F. (2011). Beşeri sermaye ile iktisadi büyüme arasındaki ilişkinin ampirik analizi. *Marmara University Journal of the Faculty of Economic & Administrative Sciences*, 30(1), 23-51.

Yurdugül, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 1, 771-774, Denizli.

Field : Education

Type : Research Article

Recieved: 21.12.2019 - Corrected:----- - Accepted: 30.12.2019

Maksimum Aerobik Güç ve Anaerobik Zirve Güç İlişkisinin İncelenmesi

Şebnem ŞARVAN CENGİZ, Hayal ÖRCÜTAŞ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

E Posta: csebnem@gmail.com

Öz

Amaç: Bu çalışmada, iki farklı test ile bireylerin maksimum aerobik güçlerinin anaerobik zirve güç üretimleri üzerine etkisinin olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmaya yaş ortalamaları 21,18(±1,36) yıl, vücut kitle indeksleri ortalamaları 22,89(±3,22) kg/cm² olan herhangi bir sağlık problemi bulunmayan gönüllü 92 erkek birey katılmıştır. Ölçümler için katılımcılar rastgele iki gruba ayrılmış ve her iki gruba anaerobik zirve gücün tespiti için dikey sıçrama testi uygulanmıştır. Her iki grubunda dikey sıçrama verileri Harman Formülüne(A.Harman, Rosenstein, Frykman, Rosenstein, & Kraemer, 1991) uyarlanarak bireylerin anaerobik zirve güçleri Watt(W) cinsinden hesaplanmıştır. Birinci gruba maksimum aerobik gücün belirlenmesi için Shuttle Run testi uygulanarak(Léger & Lambert, 1982) katılımcıların tahmini Max VO₂ değerleri hesaplanmıştır. İkinci gruba ise Harvard Basamak Testi(Brouha, 1943) uygulanarak fiziksel verimlilik indeksleri hesaplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Demografik bilgilere ilişkin frekans dağılımını belirlemek için betimleyici analizler yapılmıştır. Normal dağılım göstermeyen fiziksel verimlilik indeksi ile anaerobik zirve güç arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Spearman korelasyon, normal dağılım gösteren maksimum aerobik güç (Max VO₂) ile anaerobik zirve güç verileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Pearson korelasyon, ilişkiyi yorumlayabilmek için de regresyon analizleri yapılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalamaları 21,18(±1,36) yıl, vücut kitle indeksleri ortalamaları 22,89(±3,22) kg/cm² zirve güç ortalamaları 7279,24(±842,75) Watt, FVİ ortalamaları 75,50(±15,30), Max VO₂ ortalamaları 38,29(±8,73) ml/kg bulunmuştur. Çalışmaya katılan bireylere ait verilerin korelasyon analizleri sonucunda FVİ ile anaerobik zirve güç üretimi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmazken maksimum aerobik güç ile anaerobik zirve güç düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç: Bu çalışmanın sonucunda fiziksel verimlilik düzeyi ile anaerobik güç üretimi arasında ilişki bulunamadığı, Max VO₂ ile anaerobik güç üretimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Maksimum aerobik güç, anaerobik zirve güç

Investigation of the Relationship between Maximum Aerobic Power and Anaerobic Summit Power

Abstract

Objective: The aim of this study was to investigate the effect of maximum aerobic power on anaerobic peak power production by two different tests.

Methods: 92 male volunteers with a mean age of 21.18 (± 1.36) years and a mean body mass index of 22.89 (± 3.22) kg / cm² participated in the study. For the measurements, the participants were randomly divided into two groups and vertical jump test was applied to both groups to determine the anaerobic peak power. In both groups, vertical jump data were adapted to Harman Formula (A. Harman, Rosenstein, Frykman, Rosenstein, & Kraemer, 1991) and the anaerobic peak power of the individuals was calculated in Watt (W). To determine the maximum aerobic power of the first group, Shuttle Run test (Léger & Lambert, 1982) was used to estimate Max VO₂ values of the participants. In the second group, the Harvard Step Test (Brouha, 1943) was applied and physical productivity indexes were calculated. SPSS 22.0 package program was used in the analysis of the obtained data. Descriptive analyzes were performed to determine the frequency distribution of demographic information. Spearman correlation was used to determine the relationship between the non-normal distribution physical productivity index and anaerobic peak power, Pearson correlation was used to determine the relationship between the maximum distributed aerobic power (Max VO₂) and anaerobic peak power data, and regression analyzes were performed to interpret the relationship.

Results: The mean age of the participants was 21.18 (± 1.36) years, the mean body mass index was 22.89 (± 3.22) kg / cm² peak power averages 7279.24 (± 842.75) Watts, FVI averages 75, The mean VO₂ was found to be 38.29 (± 388.73) ml / kg. As a result of the correlation analysis of the data of the participants, no statistically significant relationship was found between FVI and anaerobic peak power production, while a statistically significant relationship was found between maximum aerobic power and anaerobic peak power levels.

Discussion and Conclusion: As a result of this study, it can be said that there is no relationship between physical productivity level and anaerobic power generation, and there is a significant relationship between Max VO₂ and anaerobic power generation.

Keywords: Maximum aerobic power, anaerobic peak power

Giriş

Son zamanlarda, spor bilimleri alanında çalışan pek çok araştırmacı için anaerobik performans popüler fizyolojik kavramlardan biri olmuştur. Araştırmacıların ilgi odağı olan anaerobik performans kavramı, kısa süreli yüksek şiddet içeren kas aktiviteleri için performans göstergesidir (Özkan, Koz, & Ersöz, 2011).

Anaerobik performans kısa sürede tamamlanan veya patlayıcı kuvvet gerektiren spor branşları için büyük önem ifade eden bir terimdir, çünkü sporcunun performansı bireysel ve çevresel faktörlerden etkilenip değişiklik gösterebilmektedir (Özkan et al., 2011).

Birçok spor aralıklı anaerobik enerji üretimini gerektirir. Bununla birlikte, aerobik sistemin bir sporcunun bu tür bir etkinlikteki başarısında önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Montgomery, 1988).

Antrenör ve spor uzmanları çalıştırdıkları sporcunun sahip olduğu güç ve kapasiteyi belirleyip ona göre bir antrenman programı hazırlayarak performanslarında artış sağlayabilmektedirler. Yapılan düzenli antrenmanlar sporcuların anaerobik performanslarında artışa sebep olmaktadır. Başka bir deyişle anaerobik performanstaki bu artış, ATP-PC depolarında ve laktik asit sisteminin verimliliğinde meydana gelen artıştır. Enerji depolarının yenilenmesine ve yüksek yoğunluklu çabalar arasındaki laktatın çıkarılmasına yardımcı olması için aerobik güç önerilmiştir (Montgomery, 1988; Rhodes ve Twist, 1990; Viitasalo ve diğerleri, 1987).

Aerobik güç, yüksek şiddetli egzersizde aerobik enerji üretebilme yeteneğidir ve maksimum oksijen tüketimi (VO_{2max}) ile tanımlanır. Kardiyovasküler zindeliğin de göstergesi olarak kabul edilen VO_{2max} kardiyovasküler sistemin ve aerobik performansın üst sınırını ifade etmektedir (Yılmaz, 2011).

VO_{2max} aerobik kapasitenin iyi bir göstergesidir ve fizyolojik olarak, pulmoner, kardiyovasküler ve nöromusküler fonksiyonların bütünleşmesinin bir göstergesi olarak kabul edilir. Anaerobik eşik değer ve VO_{2max} değerleri kişinin aerobik kondisyonunun değerlendirilmesi, aynı zamanda sporcularda antrenman programlarının düzenlenmesi ve klinikte egzersiz reçetesi yazılmasında egzersiz yoğunluğunun saptanması için önemlidir (Özkan et al., 2011).

Sporcu performansını en üst seviyeye çıkarmak için hem anaerobik hem de aerobik gücün geliştirilmesi oldukça önemlidir. Biz de bu çalışma ile aerobik-anaerobik maksimal güç ilişkisini incelemeyi amaçladık. Araştırma verileri sonucuna göre sporcular için antrenman programı yapılırken her iki gücü de geliştirici çalışmalara yer verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Yöntem

Çalışmaya yaş ortalamaları 21,18(\pm 1,36) yıl, vücut kitle indeksleri ortalamaları 22,89(\pm 3,22) kg/cm^2 olan herhangi bir sağlık problemi bulunmayan gönüllü 92 erkek birey katılmıştır. Ölçümler için katılımcılar rastgele iki gruba ayrılmış ve her iki gruba anaerobik zirve gücün tespiti için dikey sıçrama testi uygulanmıştır. Her iki grubunda dikey sıçrama verileri Harman Formülüne uyarlanarak bireylerin anaerobik zirve güçleri Watt(W) cinsinden hesaplanmıştır (Harman et.al 1991).

Birinci gruba maksimum aerobik gücün belirlenmesi için Shuttle Run testi uygulanarak katılımcıların tahmini MaxVO₂ değerleri hesaplanmıştır. İkinci gruba ise Harvard Basamak Testi uygulanarak fiziksel verimlilik indeksleri hesaplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Demografik bilgilere ilişkin frekans dağılımını belirlemek için betimleyici analizler yapılmıştır. Normal dağılım göstermeyen fiziksel verimlilik indeksi ile anaerobik zirve güç arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Spearman korelasyon, normal dağılım gösteren maksimum aerobik güç (MaxVO₂) ile anaerobik zirve güç verileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Pearson korelasyon, ilişkiyi yorumlayabilmek için de regresyon analizleri yapılmıştır.

Dikey Sıçrama

Bir kişinin duvara dayanmış durumda kolunu uzatarak ulaşabildiği en uç nokta ile sıçrayarak dokunabildiği en yüksek nokta arasındaki fark ölçülerek bireyin dikey sıçrama değeri olarak kaydedilmiştir. Dikey sıçrama verileri kullanılarak bireyin ürettiği anaerobik zirve güç: Harman ve ark. tarafından geliştirilen aşağıda belirtilen zirve güç formülü kullanılarak hesaplanmıştır.

$$\text{Zirve Güç (W)} = 61,9 \times \text{sıçrama mesafesi (cm)} + 36 \times \text{vücut ağırlığı (kg)} + 1,822$$

20 metre Mekik Koşusu Testi- Shuttle Run Test (Léger & Lambert, 1982)

Bu testin amacı kişinin maksimum oksijen kapasite değerini tahmin etmektir. Teste başlamadan önce denekler, yüksek verim alabilmek için motive edilmelidirler. Kişilere test hakkında bilgi verilmelidir. Kişilerin teste başlamadan önce ısınmalarına gerek yoktur, çünkü 20 metre mekik testi çok aşamalı bir test olup ilk aşamaları ısınma temposundadır.

Denek 20 metrelik mesafesi gidiş-dönüş olarak koşar. Koşu hızı belirli aralıklarla sinyal sesi veren bir kaset çalarla denetlenir. Denek ilk sinyal sesinde koşusuna başlar ve ikinci sinyal sesine kadar diğer çizgiye ulaşmak zorundadır (bir ayak çizgiyi geçmelidir). İkinci sinyal sesini duyduğunda ise tekrar geri dönerek başlangıç çizgisine geri döner ve bu koşu sinyallerle devam eder. Denek sinyali duyduğunda ikinci sinyalde pistin diğer ucunda olacak şekilde temposunu kendi ayarlar. Başta yavaş olan her hız 10 saniyede bir giderek artar. Denek bir sinyal sesini kaçırıp ikincisine yetişir ise teste devam eder. Eğer denek iki sinyali üst üste kaçırırsa test sona erer. Testte sporcunun değerlendirilmesi için seviye formu bulunmaktadır. Her 20 metrelik çizgi geçildiğinde form üzerine işaret konulur. Testin sonunda sporcunun aldığı işaretler hesaplanır ve değerlendirme tablosundan deneyin maxVO₂ değeri ml/kg/dk cinsinden tahmini olarak bulunur (Günay, Tamer, & Cicioğlu, 2013).

Basamak testleri

Harvard step testi iş kapasitesini ölçmeyi veya maksimal oksijen tüketimini tahmin etmeyi amaçlar. Basamak testinin en önemli avantajlarından biriside, pahalı araç ve çok iyi eğitilmiş personel ihtiyacı duyulmaksızın aynı anda büyük gruplara uygulanabilmesidir. Aynı zamanda bu test kardiovasküler uygunluk durumunu ölçer ve aynı zamanda aşağıdaki tahminleri de içerir:

-Kalp atımı ile iş yükü arasında doğru bir ilişki vardır.

-Kondisyonu yüksek bir insanın dakika kalp atımı sayısı aynı yükte kondisyonu düşük bir insanınki kadar yüksek olmaz.

-Aynı şiddetteki egzersizden sonra kondisyonu yüksek olan kişinin kalbi, kondisyonu düşük olandan daha çabuk toparlanır (Günay et al., 2013).

Harvard Basamak Testi (Brouha, 1943)

Maksimal performansı belirlemek için egzersiz sonrası toparlanma kalp atım sayısını kullanmaktadır. Bu test kişinin beş dakika ya da bu süre içerisinde yoruluncaya kadar dakikada 30 defa 50 cm'lik bir basamağa çıkıp inmesini içerir. Test sonunda kişinin toparlanma kalp atım sayısı belirlenir ve kişinin fiziksel verimlilik indeksini hesaplamada kullanılır.

Harvard basamak testinde erkekler basamağa dakikada 30 defa çıkıp inerler. Bu işlem 4 sayımda olur:

1-Bir ayak ile basamak üzerine basılır.

2-Basamak üzerinde vücut dik ve bacaklar gergin olacak şekilde ikinci ayakla basamak üzerine çıkılır.

3-Basamak üzerine konulan ilk ayak aşağıya indirilir.

4-Diğer ayak ilk hareket eden ayağı takip eder.

Eğer ritim belirlemek için metronom kullanılıyorsa dakikada 120 vuruşa kurulur. Kişi her vuruşta bir hareket yaparak dakikada 30 defa basamağa çıkıp iner. Kişi metronomun her vuruşunda bir ayağını hareket ettirmelidir. Bu işleme kişi yorgunluk hissetmediği takdirde 5 dakika devam edilir. Egzersizin süresi saniye cinsinden (5 dakika=300sn) kayıt edilir. Test bittikten hemen sonra kişi dinlenmek için bir sandalyeye oturur ve kalp atışları 1-1.5, 2-2.5 ve 3-3.5 'inci dakikalarda karodit ya da radial arterden sayılır. Erkekler için Harvard fiziksel verimlilik indeksi (FVİ) aşağıdaki formülden hesaplanır.

$$FVİ = \frac{Egzersiz\in\ s\u00fcresi(saniye) \times 100}{2 \times \u00fc\ \text{y}\r\narımşar\ dakikalık\ toparlanma\ nabız\ toplamı} \text{ (G\u00fcnay et al., 2013)}$$

Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların BMI ve Yaş Ortalamaları Betimleyici İstatistik

	N	Minimu m	Maximu m	Mean	Std. Deviation
BMI	92	16,10	39,90	22,8913	3,22714
Yaş	92	20,00	25,00	21,1848	1,36623

Çalışmaya katılan 92 gönüllü bireylerin vücut kitle indeksi ortalamaları $22.8(\pm 3.22)$ kg/cm² ve yaş ortalamaları $21.18(\pm 1.36)$ yıl olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Fiziksel Verimlilik İndeksi, MaxVO₂ ve Anaerobik Zirve Güçlerini Betimleyici İstatistik

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
FVİ	42	42,37	102,74	75,5057	15,30674
Max VO ₂	50	20,30	52,50	38,2940	8,73792
Anaerobik Zirve Güç	92	5241,50	8906,00	7279,2446	842,75372

Tablo 2 de Birinci Grubun Fiziksel Verimlilik İndeksi değerleri (FVI) ortalamaları $75.5(\pm 15.3)$, İkinci Grubun MaxVO₂ değerleri ortalamaları $38.29(\pm 8.73)$ kg/cm² olduğu görülmektedir. Katılımcıların tümünün anaerobik zirve güç ortalamaları $7279.24(\pm 842.75)$ olarak hesaplanmıştır.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zayıf	6	14,3	14,3	14,3
	Düşük	4	9,5	9,5	23,8
	Orta	16	38,1	38,1	61,9
	İyi	9	21,4	21,4	83,3
	Mükemmel	7	16,7	16,7	100,0
	Total	42	100,0	100,0	

Tablo 3. Katılımcıların Fiziksel Verimlilik İndeksi Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Tablo 3'e bakıldığında; katılımcıların fiziksel verimlilik indeksi verilerine göre %14,3'u zayıf, %9,5'i düşük, %38,1'i orta, %21,4 u iyi, %16,7'si ise mükemmel olarak nitelendirilmiştir.

			FVİ	Anaerobik Zirve Güç 1
Spearman's rho	FVİ	Correlation Coefficient	1,000	-,119
		Sig. (2-tailed)	.	,451
		N	42	42
	Anaerobik Zirve Güç 1	Correlation Coefficient	-,119	1,000
		Sig. (2-tailed)	,451	.
		N	42	42

Tablo 4. Verilerin Normal Dağılıma Uygunluğunun Sınanması

Yapılan normallik sınaması sonucunda Anaerobik Zirve Güç 1 verilerinin normal dağılıma uygun olmadığı ancak Fiziksel Verimlilik İndeksi (FVİ), MaxVO₂ ve Anaerobik Zirve Güç 2 verilerinin normal dağılıma uygun olduğu bulunmuştur (Tablo 4).

Tablo 5. Fiziksel Verimlilik İndeksi ile Anaerobik Zirve Güç Arasındaki Korelasyon Analizi

	Kolmogorov-Smirnov ^a		
Anaerobik Zirve Güç 1	,147	42	,024
FVİ	,118	42	,156
MaxVO ₂	,102	42	,200*
Anaerobik Zirve Güç 2	,118	42	,152

Tablo 5’de Fiziksel verimlilik indeksi verileri ile anaerobik zirve güç arasında yapılan Spearman korelasyon analizi sonuçları verilmiştir. Yapılan analiz sonucunda fiziksel verimlilik indeksi verileri ile anaerobik zirve güç arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p \geq 0,005$).

		MaxVo ₂	Anaerobik Zirve Güç ²
Maxvo2	Pearson Correlation	1	,281*
	Sig. (2-tailed)		,048
	N	50	50
Anaerobik Zirve Güç 2	Pearson Correlation	,281*	1
	Sig. (2-tailed)	,048	
	N	50	50

MaxVO₂ dereceleri ile anaerobik zirve güç arasında yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir. MaxVO₂ dereceleri ile anaerobik zirve güç arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p \leq 0,005$).

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	18,642	9,765		1,909	,062
Anaerobik Zirve Güç	,003	,001	,281	2,028	,048

Tablo 7’de MaxVO₂ ve anaerobik zirve güç arasındaki ilişkinin yorumlanması için yapılan doğrusal regresyon Analizi sonuçları verilmektedir. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde MaxVO₂ değerinin anaerobik zirve gücünün anlamlı bir yordayıcısı, olduğu görülmektedir. Anaerobik zirve gücüne ilişkin toplam varyansın %7,9 unun MaxVO₂ değerleri ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tartışma ve Sonuç

Çalışmamızda fiziksel verimlilik indeksi ile anaerobik zirve güç üretimi arasındaki ilişki FVİ’ nin daha çok toparlanma ve dayanıklılık gibi özelliklerin bir göstergesi olması şeklinde yorumlanabilir. Analiz sonuçları incelendiğinde MaxVO₂ değerinin anaerobik zirve gücünün anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Anaerobik zirve gücüne ilişkin toplam varyansın %7,9 unun MaxVO₂ değerleri ile açıklandığı ifade edilebilir.

McArdle ve ark. (1986), dikey sıçrama ve durarak uzun atlamannın fizyolojik olarak anaerobik kapasiteyle olan ilişkisine şüpheli bakmaktadırlar ve bunu sıçrama ve atlama testlerinde elde edilen skorlarla ATP-CP seviyeleri arasında bir ilişki kuramamalarına bağlamaktadırlar. Fakat dikey sıçrama ve durarak uzun atlama testleri patlayıcı kuvvetin ve alaktik anaerobik kapasitenin bir göstergesi olarak bilinmektedir. Medbo & Tabata (1989), 2 dakikalık bir maksimum çaba için enerji katkısının aerobik ve anaerobik sistemler için sırasıyla %65 ve % 35 olduğunu bulmuşlardır. 90 saniyelik bir maksimum çaba sırasında, Serresse, Lortie, Bouchard, & Boulay (1988) ATP-CP, anaerobik glikoliz ve aerobik enerji kaynaklarından elde edilen enerji katkısının% 12,42 ve% 46 olduğunu bildirmiştir. Bu çalışmada kullanılan 3 dakikalık eğitim rejimi, enerji üretimine muhtemelen daha büyük bir aerobik katkısı olacak, fakat aynı zamanda anaerobik enerji kaynaklarından da önemli ölçüde katılacaktır. Gaiga ve Docherty, 1995 yılında yaptıkları Aerobik Aralıklı Eğitim Programının Aralıklı Anaerobik Performans Üzerine Etkisi adlı çalışmada kullandıkları aralıklı antrenman programı türünün aerobik gücü arttırdığını ve ayrıca tekrarlanan yüksek yoğunluklu, kısa süreli çalışmaların da performansını arttırdığını belirtmişlerdir. Suna ve Kumartaşlı, 2017 yılında yaptıkları Aerobik, Anaerobik Birleşik Teknik Antrenmanların Tenis Oyuncularında Performans Üzerindeki Etkilerinin Araştırılması adlı çalışmaları sonucunda, aerobik, anaerobik birleşik teknik eğitimlerin biyomotorik, fizyolojik ve teknik özellikleri olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Demiriz ve ark. 2015 yılında yaptıkları çalışmada da Anaerobik eğitiminin aerobik kapasite değerleri açısından yüksek bir fark yarattığı ve böylece aerobik kapasitenin arttığı tespit edilmişlerdir. Aerobik eğitiminin anaerobik kapasite, anaerobik güç ve yorgunluk indeksi üzerinde olumlu etkisi olduğunu görmüşlerdir. Sözen ve Akyıldız 2018 yılında yaptıkları çalışmalarında ise ekstensiv interval antrenmanın sporcunun MaxVO₂ değerlerini ve anaerobik kapasitesini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Literatürde azda olsa bizim çalışmamızla farklı sonuçları bulunan çalışmalar da mevcuttur Denadai ve ark. (2004) yaptıkları bir çalışmada maksimum laktat denge durumunun ve anaerobik eşiğin aerobik kapasiteye bağlı olmadığını bildirmişlerdir. Hoffman ve ark. 1999 yılında yaptıkları bir diğer çalışmada Maxvo₂ ve anaerobik ortalama güç arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmüş, ancak; maxvo₂ ile yorulma indeksi arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Aziz & Chuan'ın (2004) yaptıkları çalışma sonucunda da tekrarlı sprint yeteneği bulguları ile MaxVO₂ ve aerobik dayanıklılık performansı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çalışmamız sonucunda fiziksel verimlilik indeksi ile anaerobik zirve güç arasında anlamlı bir ilişki olmadığını, MaxVO₂ ile anaerobik zirve güç arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit ettik. Buna göre sporcularda anaerobik performansın geliştirilmesi için aerobik antrenmanlara da yer verilmesinin yararlı olacağını söyleyebiliriz.

Öneriler

Araştırmamız verileri sonucuna göre sporcular için antrenman programı yapılırken her iki gücü de geliştirici çalışmalara yer verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Farklı gruplara aerobik ve anaerobik antrenman programlarını ayrı ayrı uygulayarak aerobik antrenmanların anaerobik performans gelişimine ve anaerobik antrenmanların aerobik performans gelişimine etkisi daha kapsamlı şekilde araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- A.Harman, E., Rosenstein, M. T., Frykman, P. N., Rosenstein, R. M., & Kraemer, W. J. (1991). Estimation of Human Power Output from Vertical Jump. *Journal of Applied Sport Science Research*.
- Aziz, A. R., & Chuan, T. K. (2004). Correlation between Tests of Running Repeated Sprint Ability and Anaerobic Capacity by Wingate Cycling in Multi-Sprint Sports Athletes. *International Journal of Applied Sports Sciences*, 16(1), 14–22.
- Brouha, L. (1943). The step test: A Simple Method of Measuring Physical Fitness for Muscular Work in Young Men. *Research Quarterly of the American Association for Health, Physical Education and Recreation*, 14(1), 31–37. <https://doi.org/10.1080/10671188.1943.10621204>
- Demiriz, M., Erdemir, İ., & Kayhan, R. F. (2015). Farklı Dinlenme Aralıklarında Yapılan Anaerobik İnterval Antrenmanın, Aerobik Kapasite, Anaerobik Eşik ve Kan Parametreleri Üzerine Etkileri. *Uluslararası Spor, Egzersiz & Antrenman Bilimi Dergisi*, 1(1). <https://doi.org/10.18826/ijsets.48331>
- Denadai, B. S., Figuera, T. R., Favaro, O. R. P., & Gonçalves, M. (2004). Effect of the aerobic capacity on the Validity of the Anaerobic Threshold for Determination of the Maximal Lactate Steady State in Cycling. *Brazilian Journal of Medical and Biological Research*, 37(10), 1551–1556. <https://doi.org/10.1590/S0100-879X2004001000015>
- Gaiga, M. C., & Docherty, D. (1995). The Effect of An Aerobic Interval Training Program on Intermittent Anaerobic Performance. *Canadian Journal of Applied Physiology = Revue Canadienne de Physiologie Appliquée*, 20(4), 452–464. <https://doi.org/10.1139/h95-036>
- Günay, M., Tamer, K., & Cicioğlu, I. (2013). *Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü*.
- Hoffman, J. R., Epstein, S., Einbinder, M., & Weinstein, Y. (1999). The Influence of Aerobic Capacity on Anaerobic Performance and Recovery Indices in Basketball Players. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 13(4), 407–411. [https://doi.org/10.1519/1533-4287\(1999\)013<0407:TIOACO>2.0.CO;2](https://doi.org/10.1519/1533-4287(1999)013<0407:TIOACO>2.0.CO;2)
- Léger, L. A., & Lambert, J. (1982). A maximal multistage 20-m shuttle run test to predict VO₂ max. *European Journal of Applied Physiology and Occupational Physiology*, 49(1), 1–12. <https://doi.org/10.1007/BF00428958>
- McArdle, W. D. (1986). Exercise physiology: energy, nutrition, and human performance. In *Lea&Febiger*. <https://doi.org/10.1002/9781444344905.ch2>
- Medbo, J. I., & Tabata, I. (1989). Relative Importance of Aerobic and Anaerobic Energy Release During Short-Lasting Exhausting Bicycle Exercise. *Journal of Applied Physiology*, 67(5), 1881–1886. <https://doi.org/10.1152/jappl.1989.67.5.1881>
- Montgomery, D. L. (1988). Physiology of Ice Hockey. *Sports Medicine (Auckland, N.Z.)*, 5(2), 99–126. Retrieved from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/3281210>
- Özkan, A., Koz, M., & Ersöz, G. (2011). Wingate Anaerobik Güç Testinde Optimal Yükün

Belirlenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 1–5.

Serresse, O., Lortie, G., Bouchard, C., & Boulay, M. R. (1988). Estimation of The Contribution of The Various Energy Systems During Maximal Work of Short Duration. *International Journal of Sports Medicine*, 9(6), 456–460. <https://doi.org/10.1055/s-2007-1025051>

Sözen, H., & Akyıldız, C. (2018). The Effects of Aerobic and Anaerobic Training on Aerobic and Anaerobic Capacity. *International Journal of Anatolia Sport Sciences*, 3(3), 331–337. <https://doi.org/10.5505/jiasscience.2018.68077>

Suna, G., & Kumartaşli, M. (2017). Investigating Aerobic, Anaerobic Combine Technical Trainings' Effects on Performance in Tennis Players. *Universal Journal of Educational Research*, 5(1), 113–120. <https://doi.org/10.13189/ujer.2017.050114>

Yılmaz, A. (2011). *Aerobik ve Anaerobik Performans Özelliklerinin Tekrarlı Sprint Yeteneği ile İlişkisi*.

Field : Education

Type : Research Article

Received: 12.12.2019 - *Corrected*:----- - *Accepted*: 30.12.2019

Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Spor Yapma Değişkenlerine Göre Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması

Mehmet AKBAŞ¹, Ender EYUBOĞLU²

Murat ÇELEBİ², Oğuzhan DALKIRAN³

¹Bartın Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalı

²Bartın Üniversitesi, Spor Bilimleri, Fakültesi

³Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

E-posta: enderyuboglu@gmail.com

Öz

Bu araştırmanın evrenini ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 500 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların kişisel bilgilerinin belirlenmesi için kişisel bilgi formu yer almaktadır. Veri toplama aracının ikinci bölümünde öğrencilerin sosyal beceri düzeyini ölçmek amacıyla Matson, Ratatory ve Hesel (1983) tarafından geliştirilen ve Bacanlı ve Erdoğan (2003) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (MESSY) yer almaktadır. Verilerin analizinde SPSS 21.0 programı kullanılmıştır. Puanların normallik sınavında Çarpıklık (Skewness) katsayısı kullanılmıştır. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık katsayısının (Skewness) ± 1 sınırları içinde kalması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Normal dağılım göstermeyen puanların karekök, logaritmik veya ters döndürme yöntemleriyle normal dağılımları sağlanarak parametrik testler kullanılabilir gibi non-parametrik testler de kullanılabilir (Öztürk, 1998). Ölçek ve alt boyut puanlarının cinsiyet ve lisanslı spor yapma değişkenlerine göre karşılaştırılmasında bağımsız iki örneklem t testinden; yaş gruplarına göre karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır. ANOVA testinde gruplar arasında anlamlı farklılık görüldüğünden farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla ikili karşılaştırmalar için LSD post hoc testinden yararlanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 ($p < 0,05$) olarak belirlenmiştir. Çalışmaya katılan 500 öğrencinin %50'si lisanslı spor yapan, %50'si spor yapmayan öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin %48,2'si erkek, %51,2'si kızdır. Lisanslı spor yapan öğrencilerin %45,2'si erkek, %54,8'i kızdır. Spor yapmayan öğrencilerin %51,2'si erkek, %48,2'si erkektir. Öğrencilerin %14,8'i 14 yaşında, %32,4'ü 15 yaşında, %26,4'ü 16 yaşında, %15,8'i 17 yaşında, %10,6'sı 18 yaşındadır. Lisanslı spor yapan öğrencilerin %11,6'sı 14 yaşında, %52,8'i 15 yaşında, %15,2'si 16 yaşında, %11,2'si 17 yaşında, %9,2'si 18 yaşındadır. Spor yapmayan öğrencilerin %18'i 14 yaşında, %12'si 15 yaşında, %37,6'si 16 yaşında, %20,4'ü 17 yaşında, %12'si 18 yaşındadır. Lisanslı spor yapan öğrencilerin %30'u basketbol, %16,8'i futbol, %12,4'ü yüzme, %24'ü voleybol branşında, %16,8'i diğer branşlarda spor yapmaktadır.

Anahtar kelimeler: Eğitim, Spor yapma durumu, Sosyal beceri

*Bu araştırma Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalında Mehmet Akbaş tarafından yapılan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Comparison of Social Skills Levels of Secondary School Students According to Variable of Making Sports

Abstract

The study population consisted of 500 students in secondary schools. The questionnaire used as data collection tool in this study consists of two parts. personal information for determining the personal information of participants in the first part of the form is located. Data collection tool Matson to measure the social skills of students in the second part, Ratatory and Helsel (1983) and was developed by Erdogan (2002) adapted to Turkish Matson Children Social Skills Rating Scale (MESSY) is located. SPSS 21.0 software was used to analyze the data. Rate of the normal test, Keystone (Skewness) coefficient is used. of scores obtained from the normal distribution function used in a continuously variable distortion coefficient (Skewness) scores remain within limits of ± 1 can be interpreted as no significant deviation from the normal distribution. the square root of the points normal distribution, the logarithmic normal distribution or reverse rotation manner by providing parametric tests can be used non-parametric tests can be used (Öztürk, 1998). The scale and subscale scores by gender and two independent samples t test for comparison according to the licensed sports do variable; One-way ANOVA for comparison by age groups (ANOVA) was used. The difference is statistically significant difference seen between the groups in the ANOVA test to determine which groups that have benefited from the LSD post hoc test for pairwise comparisons. Analysis 0.05 level of significance ($p < 0.05$), respectively 500 students participated in the study, 50% of licensed sports which consists of 50% of students who do sports. 48.2% of boys, angered by 51.2%. 45.2% of students who are licensed sports men, angered by 54.8%. 51.2% of students who do sports men, 48.2% were male. 14.8% of students under 14 years, 32.4% of 15 years old, 26.4%, 16 years old, 17 years old, 15.8%, 10.6% and at the age of 18. 14% of students who licensed sports 11.6 years, 52.8% at 15, 16 years old 15.2%, 11.2% of 17 years old, has 18 years of 9.2%. Sports students who make 18% of 14-year-old, 12% are 15 years old, 37.6% of 16 years, 20.4% of 17-year-old, 12% are 18 years old. 30% of students who licensed sports basketball, football, 16.8%, 12.4% swimming, volleyball at 24%, 16.8% operate in other branches of sports.

Keywords: Education, Sports, Social Skills

Giriş

Sporun günümüz şartlarında evrensel bir duruma gelmesi, dili, dini, ırkı, cinsiyeti, yaşı, meslek statüsü gibi herhangi bir ayırım gözetmeksizin, tüm evrende yaşayan toplumların, dikkatlerini üzerine çekme amacı taşımaktadır (Yetim, 2005).

Eski zamanlarda sporun tanımı, iş hayatından arta kalan zamanda stres atma, ruhu dinlendirme, fiziksel görüntü güzelliği olma amacı ile kullanılan bir olgu olarak görülmüştür. Günümüz şartlarındaki ekonomik durum, eğitimin etkisi, uluslararası ilişkilerin etkisi, politikalar durumu, reklamlar, kitlelerin durumu, kadınlar, engelli olanlar, mesleki durumları, propaganda yapma durumları, ırkçılık, şiddetin ve saldırganlığın etkisi gibi pek çok olgunun doğrudan veya dolaylı olarak ilişkileri söz konusudur (Yetim, 2005).

İnsanlar doğumdan sonra evrende, çevre şartlarının etkisiyle hareket etme özelliğine sahiptir. Aktivite ve devinimsel gösteri durumları kişilerin vücutlarını fiziksel yönden rahat bir konuma getirmesine ve duyuşsal bakımından da rahatlatma sağlamasına yardımcı olan durumdur. Aynı zamanda fiziksel vücut yapısı da sporunun iyi performans sergileyebilmesinde etken faktörlerdendir (Aslan, Dalkıran, 2014). Karakulak, Eyuboğlu ve Aslan (2019) yaptıkları çalışmada futbolda gerekli olan fiziki standarda her bir futbolcunun erişmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bayer (2018) yaptığı çalışmada ise hızlı bir şekilde kilo kaybeden sporcuların performanslarında düşüş yaşandığını belirtmiştir. Bu etki durumları kişinin ruhsal dünyasında da olduğu üzere olumlu bir etki izleri yaşatmaktadır. Son zamanlarda giderek yükselen sağlığı koruma amacıyla veya rekreatif amaçla yapılan sporlar en az profesyonel sporlar kadar yaygınlaşmaktadır (Aslan, Eyuboğlu ve Karakulak, 2018). İnsan yapmış olduğu spor branşıyla müsabaka, kazanma duygusu, kaybetme korkusu tatmin olma ve düşük bir anlamda zinde olma durumuyla kazanma hırsı içinde olmasıdır (Demirel, 2002).

Spor, bir kültürleşme aracı olarak toplum yapılarında insanların uğraş alanı olduğu aktiviteleri simgeleyen bir durumu gösterir. Sporda eşzamanlı eylemlerin hareket ve fiziksel görünüm durumuna, başkaları tarafından beğenilme duygusu hâkimdir. Sporcular yaşamış olduğu toplum yapısından izler taşımakta ve toplum yapısıyla uyum içerisinde olan ilişki durumlarını geliştirmektedir. İnsanlar spor branşıyla birlikte sinerji durumunu geliştirerek ve amaçları aynı olan durumlarda diğer kişilerle buluşmaktadırlar. Sorumluluk bilincini oluşturmakta olan spor branşı bireyin mücadele etme özellik durumunu da geliştiren bir olgudur (Özyiğit, 1991). Spor aktivitelerine katılmak bireye sabırlı ve enerjik olmayı, sosyal grup ve toplum ile bütünleşmeyi sağlarken, birey ile toplum arasındaki ilişkisini de daha ahlaki kılmaktadır (Sarıkabak, Recep ve Ayrancı, 2018).

Spor branşlarına özgü antrenmanlar, uyum sağlama, alıştırmaların sistemsal şekilde tekrarlanması ile oluşan değişimlerin bütünüdür (Kasap, Kaçar, Acar ve Tutkun, 2018). İnsanları fiziksel anlamda geliştirmekte olan spor aynı zamanda bilişsel ve duygusal yönden gelişme sağlamaktadır. Sarıkabak, Eyuboğlu ve Ayrancı (2018) yılında yapmış olduğu bir araştırmada duygusal zekâsı yüksek olan sporcuların akademik erteleme davranışlarının daha az olduğunu bulmuşlardır. Sporun temel ilkeleri kişinin fiziksel, ruhsal yapısı yönünden geliştirmekte olan durumların neredeyse tümünü içerisinde toplamaktadır. Günümüzde obezite bir hastalık türü olarak kabul görmüş olduğundan, küçük yaşlarda kazanılmış olan spor alışkanlığının önemini görmekteyiz. Akgül ve Barış (2008), sosyal beceri gelişiminde müziğin çocuk üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında; bireyin kişilik gelişiminin önemli bir parçası olan sosyal beceri kavramı üzerinde durmuş ve sosyal becerilerin gelişiminde müzik eğitiminin birey üzerindeki etkilerini açıklamaya çalışmıştır. Sosyalleşme süreci içinde sınıf içerisinde ve dışarıda yapılacak müziksel etkinlikler

sayesinde çocuğun, birlikte iş yapma alışkanlığı ve kurallara uyma gibi alışkanlıklar geliştirdiğini ifade etmiştir.

Çiftçi ve Sucuoğlu (2005), engelli çocuklarla yaptığı çalışmada okul ve sınıf içerisinde eğitime yönelik başarılarını, arkadaşları ve öğretmenleri ile bağlarını pozitif düzeyde etkileyecek, okul ve sınıf için gerekli olan sosyal becerilerini temel alarak öğretmenlerin ve velilerin faydalanacağı bir kitap hazırlamışlardır.

Akgül ve Barış (2008), çocukluk ve gençlik dönemleri sosyal becerileri üzerine yapmış olduğu çalışmada, sosyal beceri eğitimi yanında sosyal becerilerin değişimi ve gelişimine de dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Sosyal beceriler alanına rol alma, rol yapma, durum tanımlama ve kişilik gibi çalışma alanlarını da katarak sosyal beceri eğitiminin etkililiğini sağlamıştır. Oluşturduğu yeni kavramlarla da sosyal becerileri anlamaya, analiz etmeye yardımcı olmaktadır.

Sporun günümüzdeki yeri ve konumunun çocukların fiziksel gelişimleri ve duyuşsal alanlarının gelişimlerine katkısı olduğu görülmektedir. Çocukların kişilik kazanmasında veya kişiliğini yansıtmasında ise sosyal beceri kavramı dikkatleri çeken bir konu olmuştur. Dolayısıyla, ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin spor yapma durumlarına göre sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırması bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Yöntem Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (İkizler, 2000).

Ayrıca tarama araştırması, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre daha büyük örneklemeler üzerinde yapılan araştırmalardır (Çingir, 1994). Bu doğrultuda öğrencilerin sosyal becerileri bağımlı değişken olarak düşünülmüş ve araştırma süresince bu değişken üzerinde etkili olabileceği düşünülen bazı bağımsız değişkenlere (cinsiyet, yaş, spor branşı, lisanslı spor yapma durumu) göre ortaöğretim öğrencilerinin sportif faaliyetlerine katılım düzeyleri ve sosyal beceri düzeyleri analiz edilmiştir.

Katılımcılar

Yapılan bu araştırmanın evrenini 2017–2018 Öğretim Yılında Ankara’ da ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören spor yapan ve yapmayan 500 lise öğrencisi oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada iki bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Anket formunun ilk bölümünde öğrencilerin cinsiyet, yaş ve lisanslı spor yapma durumu bilgilerinden oluşan demografik bilgi formu yer almaktadır. Veri toplama aracının ikinci bölümünde öğrencilerin sosyal beceri düzeyini ölçmek amacıyla Matson, Ratatory ve Helsel (1983) tarafından geliştirilen ve Bacanlı ve Erdoğan (2003) tarafından Türkçe’ ye uyarlanıp güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılan Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (MESSY) yer almaktadır. Ölçek beşli likert tipinde (1: kesinlikle katılmıyorum, 5: tamamen katılıyorum), 47 maddede oluşmaktadır. Bacanlı ve Erdoğan (2003) Türkçe uyarlamasında 23 maddeyi (2, 3, 4, 5, 6, 9, 12, 13, 15, 17, 18, 21, 24, 25, 29, 31, 32, 33, 38, 41, 42, 45, 47) “olumsuz sosyal beceriler” boyutu olarak; 24 maddeyi (1, 7, 8, 10, 11, 14, 16, 19, 20, 22, 23, 26, 27, 28, 30, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 43, 44, 46) “olumlu sosyal beceriler” boyutu olarak doğrulamıştır. Bu çalışmada ölçeğin geneline ait Cronbach Alpha katsayısı 0,90; alt boyutların Cronbach Alpha katsayıları 0,84 ve 0,87 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 21.0 programları kullanıldı. Puanların normallik sınamasında Çarpıklık (Skewness) katsayısı kullanılmıştır. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık katsayısının (Skewness) ± 1 sınırları içinde kalması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Normal dağılım göstermeyen puanların karekök, logaritmik veya ters döndürme yöntemleriyle normal dağılımları sağlanarak parametrik testler kullanılabilir gibi non-parametrik testler de kullanılabilir (Öztürk, 1998). Ölçek ve alt boyut puanlarının cinsiyet ve lisanslı spor yapma değişkenlerine göre karşılaştırılmasında bağımsız iki örneklem t testinden; yaş gruplarına göre karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır. ANOVA testinde gruplar arasında anlamlı farklılık görüldüğünde farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla ikili karşılaştırmalar için LSD post hoc testinden yararlanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 ($p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin demografik bilgileri ve ölçeklere ilişkin betimsel bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

	Gruplar	Spor Yapan (N=250)		Spor Yapmayan (N=250)		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
Cinsiyet	Erkek	113	45,2	128	51,2	241	48,2
	Kız	137	54,8	122	48,8	259	51,8
Yaş	14 yaş	29	11,6	45	18,0	74	14,8
	15 yaş	132	52,8	30	12,0	162	32,4
	16 yaş	38	15,2	94	37,6	132	26,4
	17 yaş	28	11,2	51	20,4	79	15,8
	18 yaş	23	9,2	30	12,0	53	10,6
Spor branşı	Basketbol	75	30,0			75	15,0
	Futbol	42	16,8			42	8,4
	Yüzme	31	12,4			31	6,2
	Voleybol	60	24,0			60	12,0
	Diğer	42	16,8			42	8,4

Çalışmaya katılan 500 öğrencinin %50'si lisanslı spor yapan, %50'si spor yapmayan öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin %48,2'si erkek, %51,8'i kızdır. Lisanslı spor yapan öğrencilerin %45,2'si erkek, %54,8'i kızdır. Spor yapmayan öğrencilerin %51,2'si erkek, %48,8'i kızdır. Öğrencilerin %14,8'i 14 yaşında, %32,4'ü 15 yaşında, %26,4'ü 16 yaşında, %15,8'i 17 yaşında, %10,6'sı 18 yaşındadır. Lisanslı spor yapan öğrencilerin %11,6'sı 14 yaşında, %52,8'i 15 yaşında, %15,2'si 16 yaşında, %11,2'si 17 yaşında, %9,2'si 18 yaşındadır. Spor yapmayan öğrencilerin %18'i 14 yaşında, %12'si 15 yaşında, %37,6'sı 16 yaşında, %20,4'ü 17 yaşında, %12'si 18 yaşındadır. Lisanslı spor yapan öğrencilerin %30'u basketbol, %16,8'i futbol, %12,4'ü yüzme, %24'ü voleybol branşında, %16,8'i diğer branşlarda spor yapmaktadır.

Tablo 2. Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Puanlarının Spor Yapma Durumuna Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Lisanslı Spor	N	\bar{x}	SS	t	p
Olumlu Sosyal Beceriler	Evet	250	4,07	0,50	3,92	0,000
	Hayır	250	3,90	0,47		
Olumsuz Sosyal Beceriler	Evet	250	1,89	0,57	-5,04	0,000
	Hayır	250	2,11	0,37		

Olumlu sosyal beceri ($t=3,92$; $p<0,05$) ve olumsuz sosyal beceri ($t=-5,04$; $p<0,05$) puanlarının spor yapma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Spor yapan öğrencilerin olumlu sosyal becerileri, spor yapmayan öğrencilerin puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Spor yapmayan öğrencilerin olumsuz sosyal beceri puanları, spor yapan öğrencilerin puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Olumlu sosyal beceri ($t=3,92$; $p<0,05$) ve olumsuz sosyal beceri ($t=-5,04$; $p<0,05$) puanlarının spor yapma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Spor yapan öğrencilerin olumlu sosyal becerileri, spor yapmayan öğrencilerin puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Spor yapmayan öğrencilerin olumsuz sosyal beceri puanları, spor yapan öğrencilerin puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 3. Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Puanlarının Spor Yapma Durumuna Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Sonuçları

Gruplar	Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	t	p
Spor Yapan	Olumlu Sosyal Beceriler	Erkek	113	3,98	0,52	-2,41	0,017
		Kız	137	4,14	0,48		
	Olumsuz Sosyal Beceriler	Erkek	113	2,00	0,68	2,93	0,004
		Kız	137	1,79	0,45		
Spor Yapmayan	Olumlu Sosyal Beceriler	Erkek	128	3,89	0,48	-0,11	0,800
		Kız	122	3,90	0,45		
	Olumsuz Sosyal Beceriler	Erkek	128	1,99	0,36	-3,34	0,000
		Kız	122	2,23	0,34		

Tüm Örneklem	Olumlu Sosyal Beceriler	Erkek	241	3,94	0,50	-2,07	0,039
		Kız	259	4,03	0,48		
	Olumsuz Sosyal Beceriler	Erkek	241	2,00	0,53	-0,02	0,985
		Kız	259	2,00	0,45		

Spor yapan öğrencilerin olumlu sosyal beceri ($t=-2,41$; $p<0,05$), olumsuz sosyal beceri ($t=2,93$; $p<0,05$) puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Spor yapan kız öğrencilerin olumlu sosyal beceriler puanı, spor yapan erkek öğrencilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Spor yapan erkek öğrencilerin olumsuz sosyal beceri puanları, spor yapan kız öğrencilerin puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Spor yapmayan öğrencilerin olumsuz sosyal beceriler puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($t=-5,32$; $p<0,05$). Spor yapmayan kız öğrencilerin olumsuz sosyal beceriler puanı, spor yapmayan erkek öğrencilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Spor yapmayan öğrencilerin olumlu sosyal beceri puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Öğrencilerin olumlu sosyal beceriler puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($t=-2,07$; $p<0,05$). Kız öğrencilerin olumlu sosyal beceriler puanı, erkek öğrencilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Öğrencilerin olumsuz sosyal beceri puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Tablo 4. Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Puanlarının Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Testi Sonuçları

Gruplar	Alt Boyutlar	Yaş	n	Ort.	SS	F	p	Anlamlı Fark		
Olumlu Sosyal Beceriler		14 yaş	29	4,06	0,46	0,34	0,850			
		15 yaş	132	4,10	0,51					
		16 yaş	38	4,06	0,52					
		17 yaş	28	4,03	0,49					
		18 yaş	23	3,98	0,54					
Spor Yapan		14 yaş	29	1,84	0,44					
		Spor Yapmayan	Olumsuz Sosyal Beceriler	15 yaş	132				1,88	0,63
				16 yaş	38				1,89	0,50
				17 yaş	28				1,93	0,54
				18 yaş	23				1,94	0,55
Olumlu Sosyal Beceriler		14 yaş	45	3,80	0,17					
		15 yaş	30	3,84	0,17					

16
yaş
94 0,12 0
,976
3,95
0,63
17
yaş
51 1,19 0
3,88 ,317
0,53
18
yaş
30
3,98
0,05

		A-14 yaş	45	2,14	0,17			D>A,B,C,E
	Olumsuz Sosyal Beceriler	B-15 yaş	30	2,11	0,40			
		C-16 yaş	94	2,01	0,44	6,95	0,000	
		D-17 yaş	51	2,31	0,35			
		E-18 yaş	30	2,02	0,07			
	Olumlu Sosyal Beceriler	14 yaş	74	3,90	0,34			
		15 yaş	162	4,05	0,48			
		16 yaş	132	3,98	0,60	1,49	0,204	
		17 yaş	79	3,93	0,51			
		18 yaş	53	3,98	0,35			
Tüm Örneklem								
		A-14 yaş	74	2,02	0,33			D>A,B,C,E
	Olumsuz Sosyal Beceriler	B-15 yaş	162	1,92	0,60			
		C-16 yaş	132	1,97	0,46	3,73	0,005	
		D-17 yaş	79	2,18	0,46			
		E-18 yaş	53	1,99	0,37			

Spor yapan öğrencilerin olumlu ve olumsuz sosyal beceri puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Spor yapmayan öğrencilerin olumlu sosyal beceri puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Spor yapmayan öğrencilerin olumsuz sosyal beceri puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=6,95$; $p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre spor yapmayan 17 yaşındaki öğrencilerin olumsuz sosyal beceri puanı, spor yapmayan 14, 15, 16 ve 18 yaşındaki öğrencilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Öğrencilerin olumlu sosyal beceri puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Öğrencilerin olumsuz sosyal beceri puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=3,73$; $p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 17 yaşındaki öğrencilerin olumsuz sosyal beceri puanı, 14, 15, 16 ve 18 yaşındaki öğrencilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 5. Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Puanlarının Spor Branşına Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Testi Sonuçları

Gruplar	Alt Boyutlar	Branş	n	Ort.	SS	F	p	Anlamlı Fark
Spor Yapan	Olumlu Sosyal Beceriler	Basketbol	29	4,06	0,46	0,34	0,850	
		Futbol	132	4,10	0,51			
		Yüzme	38	4,06	0,52			
		Voleybol	28	4,03	0,49			
		Diğer	23	3,98	0,54			
Spor Yapmayan	Olumsuz Sosyal Beceriler	Basketbol	29	1,84	0,44	0,12	0,976	
		Futbol	132	1,88	0,63			
		Yüzme	38	1,89	0,50			
		Voleybol	28	1,93	0,54			
		Diğer	23	1,94	0,55			

Spor yapan öğrencilerin olumlu ve olumsuz sosyal beceri puanlarının spor branşına göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir

Tartışma ve Sonuç

Araştırma bulgularına göre spor yapan öğrencilerin olumlu sosyal beceri düzeylerinin, spor yapmayan öğrencilerin olumsuz sosyal beceri düzeylerine göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonuçları elde edilmiştir. Yıldırım ve Özcan (2011), Yılmaz (2013), Süt (2014), Yıldız (2015), Eroğlu (2016), Yurttaş (2016), Güllü (2017), Zengin (2017), Ağkurt (2018), Nergiz (2018) spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini inceledikleri çalışmalarında spor yapan bireylerde olumlu sosyal beceri düzeylerinin spor yapmayanlara göre daha yüksek; spor yapmayanların olumsuz sosyal beceri düzeyinin spor yapanlara göre daha yüksek olduğu sonuçlarını elde etmiştir. Yıldız ve Çetin (2018) sporun psiko-motor ve sosyal gelişim üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalarında sporun çocukların sosyal becerilerini desteklediği sonuçlarını elde etmişlerdir. Bu çalışma bulguları ile literatür bulgularının paralellik gösterdiği ve sporun ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri üzerinde olumlu etkisi olduğu sonuçları elde edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre spor yapan kız öğrencilerin olumlu sosyal beceri düzeylerinin, erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu; spor yapan erkek öğrencilerin olumsuz sosyal beceri düzeylerinin kız öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu; spor yapmayan kız öğrencilerin olumsuz sosyal beceri düzeyinin spor yapmayan erkek öğrencilerin olumsuz sosyal beceri düzeyinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonuçları elde edilmiştir. Yıldırım ve Özcan (2011), Yılmaz (2013), Günay (2017), Ağkurt (2018), Ciriş (2018) spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini inceledikleri çalışmalarında spor yapan kız öğrencilerin olumlu sosyal beceri düzeyinin, spor yapan erkek öğrencilerin olumlu sosyal beceri düzeyinden daha yüksek olduğu sonuçlarını elde etmişlerdir. Yurttaş (2016), Çelik (2017) spor yapan ve yapmayan öğrencilerin olumsuz sosyal beceri düzeylerini inceledikleri çalışmalarında olumsuz sosyal beceri düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki olduğu sonuçlarını elde etmişlerdir. Bu çalışma bulguları ile literatür bulgularının paralellik gösterdiği

sonuçları elde edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin yaş ile ilişkili olmadığı; spor yapmayan 17 yaşındaki öğrencilerin olumsuz sosyal beceri düzeylerinin, spor yapmayan 14, 15 ve 16 yaşındaki öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonuçları elde edilmiştir. Yılmaz (2013), Süt (2014), Yıldız (2015), Ağbuğa (2016), Güllü (2017) çalışmalarında lisanslı olarak spor yapan öğrencilerin olumlu sosyal beceri düzeylerinin yaş ile ilişkili olmadığı sonuçlarını elde etmiştir. Gökçeçek (2015), Yurttaş (2016), Çelik (2017) spor yapan ve yapmayan öğrencilerin olumsuz sosyal beceri düzeylerini inceledikleri çalışmalarında spor yapmayan öğrencilerin yaşı ile olumsuz sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu sonuçlarını elde etmişlerdir. Bu çalışma bulguları ile literatür bulgularının paralellik gösterdiği ve spor yapan ortaöğretim öğrencilerinin yaşı ile sosyal beceri düzeyleri arasında ilişki olmadığı; spor yapmayan öğrencilerin yaşı ile sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu sonuçları elde edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre lisanslı olarak spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeyinin spor branşına göre anlamlı farklılık göstermediği sonuçları elde edilmiştir. Yılmaz (2013), Süt (2014), Fındık (2016), Gezer, Aslan, Dalkıran ve Kılıçgil (2017), Günay (2017) spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini inceledikleri çalışmalarında spor branşı ile öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı sonuçlarını elde etmişlerdir. Çelik (2017) spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin olumsuz sosyal beceri düzeylerini incelediği çalışmasında olumsuz sosyal beceri düzeyi ile spor branşı arasında anlamlı ilişki olmadığı sonuçlarını elde etmiştir. Bu çalışma bulguları ile literatür bulgularının paralellik gösterdiği ve spor yapan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile spor branşları arasında anlamlı ilişki olmadığı sonuçları elde edilmiştir.

Sonuç olarak; yapılan bu çalışma ile aynı ortamlarda aynı okula devam eden öğrenciler, 'spor yapan ve spor yapmaya' öğrenciler arasında, sosyal beceri düzeyi açısından spor yapanların tarafında anlamlı sonuca dayalı farklılıklar tespit edilmiş olup sonuç itibarıyla; spor yapmanın ortaöğretim öğrencilerinin sosyal becerileri seviyelerini arttırdığı söylenebilir, özellikle çocukların, spora yönlendirilmesi hayata bakış açısı, sosyal beceri seviyesi daha yüksek bireyler olarak fayda sağlanabilir. Bu sonuçlar spor yapan öğrencilerin daha sosyal olduklarını, toplum içinde daha girişken olduklarını göstermektedir. Bunun nedeni öğrencilerin spor ile birlikte birçok insanla tanışmaları sonucu yardımlaşmaları, paylaşım yapmaları, arkadaşlarıyla iletişimin fazla olması, daha çok insanı yanında görmesi, kazanmayı, kaybetmeyi, sevinci ve üzüntüyü birlikte paylaşmaları ve arkadaşlık duygularının takım sporlarında daha fazla beraber yaşamaları olarak gösterilebilir. Ek olarak spor yapan öğrencilerde de hiç spor yapmayan öğrencilere oranla sosyal beceri oranının yüksek çıkması sporun kendine özgü faydaları olan kendini tanıması, bireysel özgüvenin yüksek olması, kendi zayıf ve güçlü yönlerini iyi bilmesi, mücadeleci yönünün gelişmiş olması, spor yapmaları sonucu psikolojik boşalım nedeniyle rahatlamaları ve dengeli bir kişiliğe kavuşmaları olarak gösterilebilir. Okullarda farklı sportif faaliyetler yapılmasına olanak sağlayacak şekilde fiziksel araç/gereç ve donanım imkanlarının geliştirilmesi araştırma bulguları ışığında önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Ağbuğa, B. (2016). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölüm öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(1), 132- 138.
- Ağkurt, E. (2018). Üniversite öğrencilerinde spora katılımın sosyalleşmeye etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Akgül Barış, D. (Kış 2008). Sosyal beceri gelişiminde çocuk ve müzik. *Milli Eğitim Dergisi*, 36(177), 28-35.
- Aslan, C. S., Dalkıran, O. (2014). Boy uzunluğunun motorik özelliklere etkisinin incelenmesi. *Spor Hekimliği Dergisi* 49, 147-153.
- Aslan, C. S., Eyuboğlu, E. ve Karakulak İ. (2018). Profesyonel ve amatör futbolcuların seçilmiş vücut kompozisyonu ve motorik özelliklerin karşılaştırılması. *Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi* 5(SI1), 86-95.
- Bayer, M.A. (2018). Lisede öğrenim gören genç güreşçilerde akut kilo kaybının oluşturduğu fiziksel ve fizyolojik değerlerin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Çelik, A. (2017). Devlet okullarında ve özel okullarda öğrenim gören spor yapan ve yapmayan orta öğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çıngı H. (1994). Örneklem kuramı. Ankara: H.Ü. Fen Fakültesi Basımevi.
- Çiftçi, İ. ve Sucuoğlu, B. (2005). Sosyal beceri eğitimi. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çiriş, V. (2018). 11. ve 12. Sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin liderlik özelliklerine etkisinin spor yapma durumu açısından incelenmesi. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Demirel, Ö. (2002). Plandan değerlendirmeye öğretme sanatı. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Eroğlu, H. T. (2016). Seçmeli spor ve fiziki etkinlikler dersini alan ve almayan 11-14 yaş arası öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması (Malatya-Yeşilyurt örneği). Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Fındık, M. (2016). Takım sporu yapanlarla bireysel spor yapanların sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Gezer, E. D., Aslan, C. S., Dalkıran, O. ve Kılıcıgil, E. (2017). Farklı spor branşlarındaki elit sporcuların sosyal beceri düzeylerinin seçilmiş değişkenler açısından karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (22), 251-258.
- Gökççek, S. (2015). Ortaöğretim kurumlarında spor yapan ve yapmayan öğrencilerin saldırganlık tutumlarının araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Güllü, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 3 (3), 86-92.
- Günay, M. (2017). Lisanslı kulüp sporcusu ortaöğretim öğrencilerinin bazı spor branşlarına göre sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim

Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İkizler, C. (2000). Sporda sosyal bilimler. İstanbul: Alfa Basım Dağıtım.

Karakulak, İ., Eyuboğlu, E. ve Aslan, C. S. (2019). Futbolda merkez ve kenar oyuncularının fiziksel ve motorik özelliklerinin karşılaştırılması. *Spor metre* 17(2), 126-131.

Kasap, M., Kaçar, M., Acar, H. ve Tutkun, E. (2018). 12 Haftalık aerobik ve anaerobik antrenmanların demir ile ilgili hematolojik parametreler üzerine etkisi. *Akademik Spor Araştırmaları Derneği* 2, 363-370.

Nergiz, S. (2018). Spor yapan ve yapmayan lise öğrencilerinin olumlu sosyal ve saldırgan davranışları ile okula yönelik tutumlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Öztürk, F. (1998). Toplumsal boyutlarıyla spor. Ankara: Bağırhan Yayınevi.

Özyiğit, C. (1991). Beden eğitimi ve spor öğretmeninin bugünkü eğitim sistemi içindeki yeri ve önemi. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, İzmir.

Sarıkabak, M., Eyuboğlu, E., Ayrancı, M. (2018). Bocce (Petank) Sporcularının Duygusal Zekâ Düzeylerinin, Akademik Erteleme Davranışları Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 4(1), 163-177.

Sarıkabak, M., Recep, A. A., Ayrancı, M. (2018). 6-7 Yaş İlkokul Dönemi Çocuklarının Spora İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 405-417.

Süt, M.A. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinin spor yapma düzeylerine göre sosyal beceri özelliklerinin karşılaştırılması (Gaziantep ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Yetim, A. A. (2005). Sosyoloji ve spor. İstanbul: Morpa.

Yıldırım, S. ve Özcan, G. (2011), Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(23), 111-135.

Yıldız, E. ve Çetin, Z. (2018). Sporun psiko-motor gelişim ve sosyal gelişime etkisi. *HÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 54-66.

Yıldız, Y. (2015). Spor yapan ve spor yapmayan üniversite öğrencilerinin sosyalleşme ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Yılmaz, S. (2013). Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin empatik eğilimleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yurttaş, H. (2016). Spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Zengin, S. (2017). 11-18 yaş arası uyumsuz erkek çocuklarda fiziksel aktivitelerin kişisel özellikleri üzerine etkisi. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Field : Education

Type : Research Article

Received: 20.12.2019 - *Corrected:*----- - *Accepted:* 30.12.2019

Spor Bilimleri Fakültesinde Eğitim Gören Mücadele Sporcularının Zihinsel Dayanıklılıklarının İncelenmesi

Pınar DEMİR, Murat ÇELEBİ

Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Bartın, TÜRKİYE

E-Posta: demirpinar7@gmail.com

Öz

Çalışmanın birincil amacı spor bilimleri fakültesinde eğitim gören mücadele sporcularının zihinsel dayanıklılıklarının incelenmesidir. Araştırmanın ikincil amacı ise yaş, spor yaşı, cinsiyet ve spor branşı gibi değişkenlerin sporcuların zihinsel dayanıklılık durumunu etkileyip etkilemediğinin incelenmesidir. Araştırma gönüllü katılım ilkesi esas alınarak, Spor Bilimleri Fakültesinde eğitim gören mücadele sporcuları ile sınırlıdır. Araştırma betimsel tarama modeli kullanılarak sporcuların zihinsel dayanıklılık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmanın evrenini spor bilimleri fakültesinde eğitim gören mücadele sporcuları oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemini ise tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen 163 kadın ve 235 erkek olmak üzere toplam da 398 sporcu oluşturmuştur. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki ayrı bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgiler; ikinci bölümde Sheard ve diğ. tarafından 2009 yılında sporcuların zihinsel dayanıklılık seviyelerini belirlemek amacıyla geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Altıntaş (2017) tarafından yapılan Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanteri kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistik için SPSS 25 paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Elde edilen verilere normallik sınaması yapılmış ve verilerin çözümlenmesinde, betimsel istatistikler, korelasyon, Tukey Anova ve bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet, yaş ve spor yaşı değişkenlerine göre anlamlı bir fark görülmüşken aylık gelir durumu değişkenine göre bir farklılık görülmemiştir. Branş değişkeni incelendiğinde ise yalnızca judo ve kick boks branşları arasında, kontrol alt boyutunda bir farklılık olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Spor Bilimleri, Sporda Zihinsel Dayanıklılık, Mücadele Sporları.

Investigation of Mental Resistance of Combat Sports Athletes at the Faculty of Sport Sciences

Abstract

The primary aim of the study was to investigate the mental endurance of combat athletes studying in the Faculty of Sport Sciences. The secondary aim of the study was to investigate whether variables such as age, sport age, gender and sports branch affect the mental endurance of combat athletes. The research was limited to the athletes who are studying in the Faculty of Sport Sciences based on the principle of voluntary participation. The research was conducted to determine the mental endurance levels of athletes by using descriptive scanning model. The sample of the study consisted of 398 athletes (163 females and 235 males) selected using random sampling method. The data collection tool used in the research consists of two separate sections. In the first part, personal information form prepared by the researchers; in the second chapter, “Mental Resistance Inventory” developed by Sheard et al. adapted by Altintas (2017). The descriptive statistics were analyzed by SPSS 25 package. The data obtained was tested for normality and descriptive statistics, correlation, Tukey Anova and independent sample t-test were used in the analysis of the data. As a result of the study, there was a significant difference according to gender, age and sports age variables, but no difference was observed according to monthly income status variable. When the branch variable was examined, it was seen that there was a difference in control sub-dimension between judo and kick boxing branches only.

Keywords: Sports Sciences, Mental Toughnessin Sports, Fighting Sports.

Giriş

Beden eğitimi ve spor eğitimi alan öğrenciler toplumda bireylere doğru öğretim yöntemleriyle beceri kazandırmakta veya gelişimlerine katkı sağlamaktadırlar. Bu gelişimi sağlarken öğretilen hareketin altında yatan düşünme sürecine odaklanarak öğrencilerin bilişsel boyutunu da göz önünde bulundurmaları gerekmektedir (Certel, Çatıkkaş, Yalçınkaya, 2011). Beden eğitimi ve spor öğretiminin temel amaçları arasında bireyin; fiziksel, duyuşsal, bilişsel, motorik beceri ve sosyal açıdan gelişimlerine katkı sağladığı bilinmektedir (Avşar ve Temel, 2008). Spor bilimleri fakültesinde mezun olan öğrencilerin, bireyleri fiziksel ve psikolojik yönden geliştirmeden önce bu eğitimleri doğru bir şekilde kazanması gerekmektedir.

İki sporcunun sıklet ağırlıkları benzer ve dengeli olmak şartıyla ilgili federasyonların belirlediği kurallar çerçevesinde ve hakemlerin gözlemleri içerisinde ring veya dojo'larda yaptıkları, üst ve alt ekstremitelerini kullanarak gelebilecek darbeleri savunma, atak yapma ve savuşturma amacına yönelik uygulanan sporlara mücadele sporları denmektedir. Dünyada genel olarak dövüş sanatları adı ile bilinen bu sporlar ülkemizde mücadele sporları olarak anılmaktadır. Başlıca mücadele sporcuları; Karate, Taekwondo, Judo, Güreş ve Kick Boks olarak bilinmektedir.

Sporcu; gerek özel yaşantısında gerekse iş hayatında (yarışmalar, antrenman) zaman zaman olumlu yâda olumsuz durumlarla karşılaşabilir. Zihinsel olarak dayanıklı bireyler, zayıf bireylere kıyasla; hayatlarında olup bitenleri kontrol edebilmekte, yapması gerekenlere odaklanmakta ve beklemedikleri olaylar karşısında sakin kalarak, yenilikleri avantaja çevirme düşüncesi içerisinde olabilmektedirler (Yıldız,2017).

Zihinsel dayanıklılık; terslik, başarısızlık, çatışma ve artan sorumluluk gibi bir takım olumsuz olaylarda kendini toparlama gücü ve eski haline gelebilmek için geliştirilebilir pozitif psikolojik kapasite şeklinde ifade edilebilmektedir (Bayar,2015). Zihinsel dayanıklılık ilk bakışta stresin olumsuz etkilerini azaltan ve uyumluluğu destekleyen bir kişilik özelliği olarak görülmektedir (Jacelon, 1997). Diğer bir deyişle, zihinsel dayanıklılık; terslik, başarısızlık, çatışma ve artan sorumluluk gibi bir takım olumsuz olaylarda kendini toparlama gücü ve eski haline gelebilmek için geliştirilebilir pozitif psikolojik kapasite şeklinde ifade edilebilmektedir (Luthans,2002). Zihinsel dayanıklılık, sporcunun müsabaka esnasında karşılaştığı bütün olumsuz koşullarda en iyi performansı gösterebilme becerisidir (Burton ve Raedeke, 2008).

Güreş, taekwondo, judo, kick boks ve karate gibi mücadele sporları; üst düzeyde dayanıklılık, kuvvet sürat gibi güçlü bir fiziksel performansın gerekli olduğu spor branşlarında yalnızca fiziksel değil psikolojik özellikler üzerinde de etkili olduğu söylenebilir. Sportif başarının elde edilebilmesinin en önemli etkilerinden birisi de zihinsel dayanıklılıktır (Sheard, 2013). Sporcuların rakiplerinden daha iyi performans sergileyebilmeleri amacıyla baskı altında daha kontrollü davranışlar sergileyebilmeleri ve daha iyi konsantre olabilmeleri zihinsel dayanıklılıkları ile doğrudan ilgilidir. (Jones ve ark, 2002).

Başarıya giden yolda sporcuların fiziksel durumları kadar, psikolojik becerilerinin de etkili olduğu yapılan araştırmalar sonucunda görülmüştür (Sarıkabak, 2019). Dolayısıyla yapılan araştırmanın amacı, Spor bilimleri fakültesinde eğitim gören mücadele sporcularının zihinsel dayanıklılıklarının incelenmesi olarak görülmüştür.

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini, verilerin toplanması ve istatistiksel analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Spor bilimleri fakültesinde eğitim gören mücadele sporcularının zihinsel dayanıklılıklarının belirlenmesini amaçlayan bu araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemini

Araştırma evrenini spor bilimleri fakültesinde eğitim gören öğrenciler örneklemini ise, mücadele sporları ile uğraşan Taekwondo, Karate, Kick Boks, Judo ve Güreş sporcuları oluşturmuştur. Bu bağlamda 235 Erkek 163 kadın toplamda 398 sporcuya ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Sporcuların zihinsel dayanıklılık düzeylerini belirlemek için Sheard ve diğ. tarafından 2009 yılında sporcuların zihinsel dayanıklılık seviyelerini belirlemek amacıyla geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Altıntaş (2017) tarafından yapılan Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanteri kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Antalya, Ankara, Bartın, Bolu, Adana, Mersin, İstanbul, Bolu, Düzce ve Kayseri İlinde Bulunan Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören mücadele sporcularına anketler dağıtılmış bunlardan 398 gönüllü sporcuya anket uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS 25 paket programında çözümlenmiştir. Verilerin yüzde (%), frekans (f), aritmetik ortalama analizleri yapılmıştır. Elde edilen verilere normallik sınaması yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, Betimsel İstatistikler, Korelasyon, Anova , Tukey ve bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Yapılan yorumlarda anlamlılık düzeyi ($p < 0.05$) olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde toplanan verileri çözümlenmesi sonucu elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Tablo 1. Sporculara Ait Demografik Bilgiler

	F	%	
Cinsiyet	Erkek	235	59,0
	Kadın	163	41,0
Aylık Gelir	500-1000TL	180	45,2
	1001-2000TL	97	24,4

	2001-3000TL	71	17,8
	3001TLve üzeri	50	12,6
	Kick Boks	93	23,4
	Taekwondo	87	21,9
Branş	Güreş	103	25,9
	Judo	58	14,6
	Karate	57	14,4
		Minimum	Maximum
	Yaş	17	39
	Spor Yaşı	1	25

Sporcuların demografik bilgileri incelendiğinde araştırmaya katılan 235 kişinin erkek 163'ünün ise kadın olduğu görülmektedir. Aylık gelir değişkenine göre sporcuların 180'i 500-1000TL arasında, 97'si 1001-2000TL arasında, 71'i 2001-3000TL arasında, 50'si ise 3001TL ve üzeri gelire sahip olduğu görülmektedir. Sporcuların, 93'ünün Kick Boks, 87'si Taekwondo, 103'ü Güreş, 58'i Judo, 57'sinin Karate branşıyla uğraştığı görülmektedir. Araştırmaya katılan sporcuların minimum 17 yaşında maksimum ise 39 yaşında olduğu görülürken, spor yaşlarının ise minimum 1 yıl ile maksimum 25 yıl arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Sporcuların Cinsiyetlerine Göre Zihinsel Dayanıklılık Alt Boyutları ve Toplam Puanlarının Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	t	sd	p
Güven	Erkek	235	19,1830	4,26431	2,566	396	,011
	Kadın	163	17,9877	4,97895			
Devamlılık	Erkek	235	10,1362	2,05235	1,595	396	,112
	Kadın	163	9,7853	2,30336			
Kontrol	Erkek	235	10,4894	3,35679	,050	396	,960
	Kadın	163	10,4724	3,33391			

Toplam Puan	Erkek	235	42,2085	6,59020	1,926	396	,060
	Kadın	163	40,8466	7,40752			

Tablo 2. incelendiğinde sporcuların cinsiyetlerine göre zihinsel dayanıklılık alt boyutları ve toplam puanlarının karşılaştırılması sonucunda devamlılık, kontrol alt boyutlarında ve toplam puanda istatistiksel açıdan herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir ($p<0.05$). Güven alt boyutunda ise erkekler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Tablo 3. Sporcuların Aylık Gelirlerine Göre Zihinsel Dayanıklılık Alt Boyutları ve Toplam Puanları Arasındaki İlişki

	Güven	Devamlılık	Kontrol	Toplam Puan
r	-,079	-,030	-,050	-,084
p	,116	,556	,320	,094
n	398	398	398	398

Tablo 3. İncelendiğinde sporcuların aylık gelir durumlarına göre zihinsel dayanıklılık alt boyutları ve toplam puanları arasında güven, kontrol, devamlılık alt boyutları ve toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0.05$).

Tablo 4. Sporcuların Yaşları ile Zihinsel Dayanıklılık Alt Boyutları ve Toplam Puanlarının Korelasyon Analizi Sonuçları

	Güven	Devamlılık	Kontrol	Toplam Puan
Yaş	r ,198**	,108*	-,031	,201**
	f ,000	,032	,532	,000
	n 398	398	398	398

Tablo 4' de sporcuların yaş değişkenine göre zihinsel dayanıklılık alt boyutlarından güven ve devamlılık alt boyutunda pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülürken ($p<0.05$), kontrol alt boyutunda ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Sporcuların zihinsel dayanıklılık toplam puanlarında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yani sporcuların yaşı arttıkça güven, devamlılık ve zihinsel dayanıklılıkları artmaktadır.

Tablo 5. Sporcuların Spor Yaşı Değişkeni ile Zihinsel Dayanıklılık Alt Boyutları ve Toplam Puanlarının Korelasyon Analizi Sonuçları

		Güven	Devamlılık	Kontrol	Toplam Puan
Spor Yaşı	r	,279**	,164**	,069	,253**
	p	,000	,001	,167	,000
	n	398	398	398	398

Tablo 5’de sporcuların spor yaşı değişkenine göre zihinsel dayanıklılık alt boyutlarından güven ve devam alt boyutunda pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülürken ($p < 0.05$), kontrol alt boyutunda ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$). Toplam puanda ise pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yani sporcuların, spor yaşı arttıkça güven, devamlılık ve zihinsel dayanıklılıkları artmaktadır.

Tablo 6. Sporcuların Branşlarına Göre Zihinsel Dayanıklılık Alt Boyutları ve Toplam Puanlarının Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

		Kareler Toplam	sd	Ortalama Kare	F	p	Anlamlı Farklılık
Güven	Gruplar arası	183,945	4	45,986	2,197	,069	
	Gruplar içi	8224,658	393	20,928			-
	Toplam	8408,603	397				
Devamlılık	Gruplar arası	19,539	4	4,885	,611	,655	
	Gruplar içi	3140,330	393	7,991			-
	Toplam	3159,869	397				

Kontrol	Gruplar arası	110,972	4	27,743	2,494	,043	
	Gruplar içi	4372,16 3	393	11,125			Judo>Kick Boks
	Toplam	4483,13 6	397				
Toplam Puan	Gruplar arası	80,988	4	20,247	,420	,794	
	Gruplar içi	18928,0 07	393	48,163			-
	Toplam	19008,9 95	397				

Tablo 6’da sporcuların branşlarına göre zihinsel dayanıklılık alt boyutları ve toplam puanları arasında güven, devamlılık ve toplam puanda istatistiksel açıdan herhangi bir anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol alt boyutunda ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Görülen bu anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Post Hoc (TUKEY) testi uygulanmıştır. Bu anlamlı farklılığın Judo branşı ile Kick Boks branşı arasında olduğu ve Judo branşı yapanlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Tartışma

Mücadele sporcularının zihinsel dayanıklılık durumlarının bazı bağımsız değişkenlere göre incelenmesi ve aralarındaki ilişkinin ortaya konulması amacıyla yapılan çalışmada, mücadele sporcularının zihinsel dayanıklılık ölçeği tüm alt boyutlarını doğru kabul ettikleri ve buna göre, mücadele sporcularının zihinsel dayanıklılık düzeylerinin yüksek olduğu ancak mücadele ortamında zor durumlarda zihinsel dayanıklılık ile ilgili problem yaşadıkları söylenebilir. Araştırma sonuçlarında mücadele sporcularının zihinsel dayanıklılıkları değişkenlere göre incelendiğinde sadece aylık gelir durumu değişkenine göre farklılık göstermemektedir. Diğer değişkenlerimize göre anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Mücadele sporcularının zihinsel dayanıklılıklarında cinsiyet değişkenine göre zihinsel dayanıklılık alt boyutları ve toplam puanlarının karşılaştırılması sonucunda devamlılık, kontrol ve toplam zihinsel dayanıklılık puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Güven alt boyutunda ise erkek sporcular lehine bir anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. İlgili çalışma kapsamında literatürde elde edilen bu bulguları destekleyen benzer sonuçlara sahip çalışmaların olduğu belirlenmiştir. Masum (2014) ve Onan (2017) çalışmalarında katılımcıların zihinsel dayanıklılık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını tespit etmiş ve farklılığın erkek sporcular lehine olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Bu çalışma da elde edilen verilerden farklı olarak da Yarıyan, Yıldır ve Gülşen (2018), çalışmasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Yazıcı (2016) ise kadın basketbolcuların

erkek basketbolculara oranla zihinsel dayanıklılıklarının daha yüksek ortalamaya sahip olduklarını tespit etmiştir. Bu bağlamda da araştırmamızın Yazıcı (2016) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir. Bu sonucun bizim araştırmamızda mücadele sporlarının hem bireysel olması ve de bizim çalışmamızda hem amatör hem de profesyonel sporcular oluştururken Yazıcı'nın çalışmasında sadece profesyonel sporcuların oluşturmuş olduğu sebep olarak sunulabilir.

Mücadele sporcularının zihinsel dayanıklılıklarında yaş değişkenine göre zihinsel dayanıklılık alt boyutları ve toplam puanlarının karşılaştırılması sonucunda güven ve devamlılık alt boyutunda pozitif yönlü anlamlı bir farklılık görülürken kontrol alt boyutunda istatistiksel açıdan bir farklılık görülmemiştir. Bu çalışmada elde edilen bulguları destekleyen benzer sonuçlar elde eden Onan (2017) ve Masum (2014), sporcuların zihinsel dayanıklılık düzeylerinin yaş değişkenine göre incelediğinde pozitif yönlü anlamlı bir farklılık tespit etmişlerdir. Bu çalışma bulgularına göre katılımcıların yaşı arttıkça zihinsel dayanıklılık envanterinin alt boyutlarına ilişkin görüşlerinin daha yüksek seviyede olduğunu tespit edilmiştir. Bu çalışma da elde edilen verilerden farklı olarak da Türkoğlu (2019) ve Altıntaş (2015) çalışmaları çerçevesinde katılımcıların yaş değişkenine göre zihinsel dayanıklılık alt boyutlarının yaş değişkenine göre düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Mücadele Sporcularının zihinsel dayanıklılıklarında spor yaşı değişkenine göre zihinsel dayanıklılık alt boyutlarından güven ve devam alt boyutunda pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülürken, kontrol alt boyutunda ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yani sporcuların, spor yaşı arttıkça güven, devamlılık ve zihinsel dayanıklılıkları artmaktadır diyebiliriz. Elde etmiş olduğumuz bulguları destekleyen benzer çalışmaların var olduğu literatürde görülmüştür. Yıldız ve Yılmaz (2017) zihinsel dayanıklılık ve öz yeterlik ile ilgili yaptığı çalışmada spor yaşı değişkeni arttıkça zihinsel dayanıklılığında arttığını belirtmiştir. Crust ve diğ. (2014) de çalışmamızın sonuçlarıyla paralel olarak zihinsel dayanıklılık düzeyinin belirlenmesinde spor yaşının ve yaşın önemli rolü olduğunu belirtmiştir. Marchant ve ark (2009) ve Nicholls ve ark (2009) da zihinsel dayanıklılığın yaş ile paralel orantı pozitif yönlü etkileşim gösterdiğini söylemektedir. Spor yaşı değişkenine göre elde ettiğimiz verilerden farklı olarak Dede (2019) çalışmasında elit güreşçilerin spor yaşı değişkenine göre bir farklılık olmadığını saptamış ve bunu güreş sporunun diğer spor branşlarından farkla branşa başlayan bütün sporcuların aynı ortamda yaşam ve eğitimlerini sürdürdükleri kanaatiyle desteklemiştir. Aynı zamanda Crust (2009), daha eski bir çalışmada zihinsel dayanıklılık ile spor yaşı arasında bir ilişki olmadığını bulmuştur.

Mücadele Sporcularının zihinsel dayanıklılıklarının belirlenmesini amaçlayan bu çalışmamızın bir diğer değişkeni olan branş değişkeninde ise, sporcuların branşlarına göre zihinsel dayanıklılık alt boyutları ve toplam puanları arasında güven, devamlılık ve toplam puanda istatistiksel açıdan herhangi bir anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Kontrol alt boyutunda ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Görülen bu anlamlı farklılığın Judo branşı ile Kick Boks branşı arasında olduğu ve Judo branşı yapanlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Taekwondo, Karate. Ve Judo branşları -do prensine bağlı olarak daha kontrollü spor branşları olmasına karşın kick boks branşı bu sporlara nazaran daha sert olan bir spor branşı olmasından ötürü kontrollü sağlamak biraz daha güçtür diyebiliriz.

Aylık gelir durumu değişkenine göre incelediğimiz de ise sporcuların aylık gelir durumlarına göre zihinsel dayanıklılık alt boyutları ve toplam puanları arasında güven, kontrol, devamlılık alt boyutları ve toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Sonuç

Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören mücadele sporcuların zihinsel dayanıklılıkları ile bazı kişisel değişimler arasındaki etkileşimi inceleyerek bu değişkenlerin zihinsel dayanıklılık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak, sporcuların cinsiyet değişkenine göre zihinsel dayanıklılık alt boyutları ve toplam zihinsel dayanıklılık puanları karşılaştırılması sonucunda devamlılık, kontrol ve toplam puanlarında istatistiksel açıdan bir farklılık olmadığı tespit edilmiş fakat güven alt boyutunda erkek lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Bunun farklılığın nedenleri arasında ise erkeklerin kadınlara göre toplumda daha fazla destek gördükleri söylenebilir. Sporcuların yaş değişkenine bakıldığı zaman zihinsel dayanıklılık alt boyutları ve toplam puanlarının karşılaştırılması sonucunda güven ve devamlılık alt boyutunda pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir farklılık görülürken kontrol alt boyutunda istatistiksel açıdan bir farklılık görülmemiştir. Mücadele Sporcularının zihinsel dayanıklılıklarında spor yaşı değişkenine göre zihinsel dayanıklılık alt boyutlarından güven ve devamlılık alt boyutunda pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülürken, kontrol alt boyutunda ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yani sporcuların antrenmanlardan ve müsabakalardan kazandıkları tecrübelerden dolayı zihinsel dayanıklılıklarında pozitif yönlü bir artış görülmüştür. Branş değişkeninde ise, sporcuların branşlarına göre zihinsel dayanıklılık alt boyutları ve toplam puanları arasında güven, devamlılık ve toplam puanda istatistiksel açıdan herhangi bir anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Kontrol alt boyutunda ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Görülen bu anlamlı farklılığın Judo branşı ile Kick Boks branşı arasında olduğu ve Judo branşı yapanlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Taekwondo, Karete. Ve Judo branşları -do prensine bağlı olarak daha kontrollü spor branşları olmasına karşın kick boks branşı bu sporlara nazaran daha sert olan bir spor branşı olmasından dolayı kontrollü sağlamak biraz daha güçtür diyebiliriz. Aylık gelir durumu değişkenine göre incelediğimiz de ise sporcuların aylık gelir durumlarına göre zihinsel dayanıklılık alt boyutları ve toplam puanları arasında güven, kontrol, devamlılık alt boyutları ve toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Bu bulgular ışığında daha sonraki çalışmalarda örneklem genişliğinin yüksek tutulması ve farklı branşlardaki sporcular üzerinde benzer çalışmalar yaparak farklı etkenlerin göz önünde bulundurulması önerilebilir. Bu tarz çalışmalar zihinsel dayanıklılığın gelişmesini sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Altıntaş, A. & Koruç, P. B.(2017), Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanteri'nin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi (Szde). Spor Bilimleri Dergisi, 27(4).
- Altıntaş, A. (2015). Sporcuların Zihinsel Dayanıklılıklarının Belirlenmesinde Optimal Performans Duygu Durumu, Güdülenme Düzeyi Ve Hedef Yöneliminin Rolü. Ankara: Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Ardahan, F. (2013) Bireyleri Rekreatif Spor Etkinliklerine Motive Eden Faktörlerin Remm Ölçeğini Kullanarak Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Antalya Örneği. Pamukkale Journal Of Sport Sciences; 4(2), 1-15.
- Avşar, P. ve Temel, C. (2008) İlköğretim Beden Eğitimi 1-8. sınıflar öğretmen kitabı. Ankara: MEB Devlet Kitapları.
- Certel, Z., Çatıkkaş, F., Yalçınkaya, M. (2011). Beden eğitimi öğretmen adaylarının duygusal zekâ ile eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi, 13(1), 74-81.
- Crust L, Swann C. (2011), Comparing Two Measures Of Mental Toughness. *Personality And Individual Differences*. 50: 217-221.
- Crust, L. (2009), The relationship between mental toughness and affect intensity. *Personality and Individual Differences*, 47(8), 959-963.
- Crust, L., Earle, K., Perry, J., Earle, F., Clough, A., & Clough, P. J. (2014). Mental toughness in higher education: Relationships with achievement and progression in first-year university sports students. *Personality and individual differences*, 69, 87-91.
- Dede, Y. E. (2019). Elit Güreşçilerin Zihinsel Dayanıklılıklarının İncelenmesi (Master's thesis, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın).
- Erdoğan, N. ve Kocaekşi, S. (2015). Elit sporcuların sahip olması gereken psikolojik özellikler. *Türkiye Klinikleri Journal of Sport Science*, 7(2), 57-64.
- Erişim, 2019: <https://www.wkf.net/pdf/wkf-competition-rules-version9-2015-en.pdf>
- Jacelon, C. S. (1997).The Trait And Process Of Resilience, *Journal Of Advanced Nursing*, 25: 123-129.
- Jones, G. (2002). What is this thing called mental toughness? An investigation of elite sport performers. *Journal of applied sport psychology*, 14(3), 205-218.
- Jones, G. Hanton, S. And Connaughton, D. (2007). A Framework Of Mental Toughness İn World' S Best Performers. *The Sport Psychologist*, 21,243-264
- Jones, G. Hanton, S., Connaughton, D. (2002). What İs This Thing Called Mental Toughness? An İncelation Of Elite Sport Performers. *Journal Of Applied Sport Psychology*, 14: 205-218.
- Karasar, N., (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım. s. 77
- Kayhan, R. F., Hacıcaferoğlu, S., Aydoğan, H., & Erdemir, İ.(2018) Takım Ve Bireysel Sporlar İle İlgilenen Sporcuların Zihinsel Dayanıklılık Durumlarının İncelenmesi. *Sportif Bakış: Spor Ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 55-64.

- Loehr, J. E. (1995). *The New Mental Toughness Training For Sports*. New York: Plume.
- Luthans, F. (2002). *Positive Organizational Behavior: Developing And Managing Psychological Strengths*, Academy Of Management Executive.
- Marchant, D. C., Polman, R. C., Clough, P. J., Jackson, J. G., Levy, A. R., & Nicholls, A. R. (2009). Mental toughness: Managerial and age differences. *Journal of Managerial Psychology*, 24(5), 428-437.
- Masum R.(2014) A mixed method analysis of mental toughness in elite and subelite male and female tennis players in Pakistan. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 1:110-122.
- Nicholls, A. R., Polman, R., Levy, A., & Backhouse, S. H. (2009) Mental toughness in sport: Achievement level, gender, age, experience and sport type differences. *Personality and Individual Differences*, 47, 73–75.
- Onan M. (2017) Profesyonel Futbolcuların Antrenman Öncesi ve Sonrası Performans Beklentisi ve Değerlendirmeleri ile Benlik Saygısı, Zihinsel Dayanıklılık ve Ego ve Görev Yönelimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Orhan, S.(2018), Bireysel Sporcular Ve Takım Sporcularında Duygusal Zekâ Ve Zihinsel Dayanıklılık İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, , Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Pehlivan H. (2014). Sporda Mental Dayanıklılık Ölçeği Uyarlama: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Manisa.
- Sarıkabak, M. (2019). Sporcu Performansında Beynin ve Duygusal Zekanın Rolü. G. Hergüner (Ed). *Her Yönüyle Spor (350-361) içinde*, İstanbul: Güven Plus Grup Yayınları.
- Sheard M, Golby J, Van Wersch A. (2009) Progress Towards Construct Validation Of The Sports Mental Toughness Questionnaire (Smtq). *European Journal Of Psychological Assessment*. 25: 186-193.
- Sheard M. (2013). *Mental Toughness: The Mindset Behind Sporting Achievement*. Second Edition, Hove, East Sussex: Routledge.
- Weinberg, R. S. And Gould, D. (2015). *Introduction To Psychological Skills Training*. R. S. Weinberg, & D. Gould İçinde, *Foundations Of Sport And Exercise Psychology (S. 247-271)*. Champaign: Human Kinetics
- Yarayan, Y. E., Yıldız, A. B., & Gülşen, D. B. A. (2018). Elit düzeyde bireysel ve takım sporu yapan sporcuların zihinsel dayanıklılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi.
- Yazıcı, A.(2016). Profesyonel Basketbol Oyuncularında Zihinsel Dayanıklılık Ve Duygusal Zekânın Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ankara
- Yetim, A. *Sosyoloji Ve Spor*. Ankara: Berikan. 2015
- Yıldız, A. B. & Yılmaz, B. (2017). Sporcularda Zihinsel Dayanıklılık Ve Öz Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. 15. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi.

Field : Education

Type : Research Article

Received: 11.11.2019 - *Corrected:*----- - *Accepted:* 30.12.2019

Okul Yöneticilerinin Spora Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi (Bartın Örneği)

Mustafa GÖKDAĞ¹, Mutlu TÜRKMEN², Hayri AKYÜZ¹

¹Bartın Üniversitesi, Bartın, TÜRKİYE

²Bayburt Üniversitesi, Bayburt, TÜRKİYE

E-Posta: gokdagm@gmail.com

Öz

Bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının belirlenmesidir. Çalışmanın evrenini, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Bartın ilinde görev yapan okul yöneticileri oluştururken, örneklemine kolayda örnekleme yöntemine uygun olarak belirlenmiş 125 okul yöneticisi oluşturmuştur. Araştırma verileri 01.04.2016 - 31.05.2016 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın verileri, Şentürk (2012) tarafından geliştirilen ve 25 soru ve 3 alt boyuttan oluşan “Spora Yönelik Tutum Ölçeği” ile elde edilmiştir. Katılımcıların cinsiyete göre görüşleri arasında fark bulunup bulunmadığı “t” testi ile diğer değişkenlere göre görüşleri arasında fark bulunup bulunmadığı ise Tek Yönlü Varyans analiziyle yapılmıştır. Araştırma sonucunda; Bartın ilindeki okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılan yöneticilerin kişisel bilgileri ile ölçeklerden aldıkları puanlara göre farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik testlerde yöneticilerin “cinsiyet”, “yaş”, “çocuk sayısı”, “hizmet yılı”, “yöneticilik hizmet süresi”, “spor yapma durumu”, “spor yapma düzeyi” değişkenleri ile spora yönelik tutumları arasında istatistikî olarak anlamlı farklılıklara rastlanırken “okul türü” değişkeninde istatistikî olarak anlamlı farklılıklara rastlanılmamıştır. “Spora Yönelik Tutum Ölçeği” ve alt faktörlerinin ortalamasının üstünde bir dağılım sergilediği dolayısıyla okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Tutum, Spora yönelik tutum, Okul yöneticisi

Bu çalışma, Mustafa GÖKDAĞ tarafından Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde Doç. Dr. Mutlu TÜRKMEN danışmanlığında yürütülen “Okul Yöneticilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Kadınların Spor Etkinliklerine Katılımlarına Dair Görüşlerinin Araştırılması (Bartın Örneği)” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Determination of Attitudes Towards Sport of School Administrators (Bartın Case)

Abstract

The purpose of this research is to determine of attitudes towards sport of school administrators. While the universe of the work was constituted by the school administrators who worked in the province of Bartın in the 2016-2017 academic year, 125 school administrators constituted the sample. The research data were collected between 01.04.2016 - 31.05.2016. The data of the study was obtained by "Attitude Scale towards Sport" which was developed by Senturk (2012) and consisted of 25 questions and 3 sub-dimensions. The "t" test was used to determine whether there was a difference between the views of the participants according to gender and the one-way analysis of variance was used to determine whether there was a difference between the views of the participants according to other variables. As a result of the research; Bartın's school administrators' attitudes towards sport were positive. Tests to determine whether there is a difference between the personal information of the administrators participating in the survey and the scores they receive from the scales the attitudes of the managers to the sport with the variables such as "gender", "age", "number of children", "years of service", "duration of managerial service", "sporting status", "sporting level" statistically significant differences were found between the views of women on participation in sports events, no statistically significant difference was found in the variable of "school type". "Attitude Scale towards Sport" and its sub-factors exhibit an above-average distribution, thus the school administrators' attitudes towards sports were found to be high.

Keywords: Sport, Attitude, Attitude towards sport, School administrator

Giriş

Spor ve fiziksel aktivite toplum tarafından insanlığın var oluşundan günümüze kadar büyük önem taşımıştır. Alan yazında spor kavramı ile ilgili birçok farklı tanım yapılmıştır. Eski Yunan ve Roma kültüründe spor yapan ve spor yapanları izleyenlerin de temsil edildiği sosyal bir olgu (Solmaz ve Aydın, 2012) olan spor ayrıca günümüzde büyük bir ekonomi kaynağı olarak yerini almıştır (Yetim, 2000).

Spor kavramı İngilizcenin de desteğiyle dünyada tanınmış olmasına karşın aslında İngilizce kökenden gelmemektedir. Kavram latince dağıtmak ya da birbirinden ayırmak manasına gelen disportare ya da deportare kelimelerinden ortaya çıkmıştır (Keten, 1993). Diegter, (1998) spor kavramını bireylerin kendi isteklerine bağlı şekilde hür iradeleri ile gerçekleştirdikleri egemen değerler ve normların yansımalarıyla birlikte bir çeşit fiziksel ve düşünsel bir hareket olarak tanımlamıştır.

Sporun bireylerin yaşam kalitelerine olumlu yönde etki eden ve rutin hayatları içerisinde konumlanması gereken bir olgudur. İnsanların sporu tercih etmesinde sadece bedensel hareket söz konusu değildir. Bununla birlikte, başka bireyler ile ilişki kurma isteği ve sosyal bir kişi olma ihtiyacı da en az bedensel hareket kadar önemlidir (Zorba, 2006). Spor etkinliklerine katılım sonucunda insanın yaşam kalitesini de arttırmaktadır. (Yaşartürk, Akyüz ve Gönülateş, 2019). Spor kavramının yanı sıra tutum kavramı ile ilgili de literatürde araştırmacılar tarafından birçok tanım yapılmıştır. Tanımlardan bir kaçışu şekildedir:

Tutum kavramı birçok araştırmacı tarafından farklı alanlarda ele alınmış ve kavram ile ilgili farklı tanımlamalar yapılmıştır. Genel olarak tutum, bireylerin davranışlarını yönlendiren düşünsel bir unsur veya duyumsal bir ön düşüncedir. Ayrıca, kişilerin kanaatlerini etkileyen ve ideolojilerini de belirleyen değerlerin tümü şeklinde de tanımlanabilir (Atkinson et al., 1999). Bir başka tanımda Ozankaya (1975) tutumu “belli nesnelere, olaylara, bireylere karşı belli şekilde davranma yolunda toplumsal olarak edinilmiş eğilimler veya yönelimler” şeklinde tanımlamıştır. Dahası, bu kavram kişilerinde davranışlarının oluşumunda rol oynayan etkili faktörlerden biridir. Davranışların önceden ön görülmesi bireylerin tutumlarının da belirlenmesiyle gerçekleşir (Kağıtçıbaşı, 1999). Bu noktadan hareketle araştırmamızın amacı, okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının belirlenmesidir. Okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının belirlenmesi ile birlikte öğrencilerin spora yönlendirilmeleri konusunda etkili olacağı ve alan yazına katkı sunacağı beklenmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bartın ilinde bulunan Okul Yöneticilerinin Spora Yönelik Tutumlarını ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma, genel tarama modellerinden biri olan kesit alma yaklaşımı ve ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır.

Evren, Örneklem veya Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni aynı zamanda çalışma evrenini oluşturmuştur. Bu çalışmanın evreni 2016-2017 eğitim öğretim yılında Bartın İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan 184 okul yöneticisinden oluşmuştur. Kolayda örneklem yöntemi kullanılarak seçilen örneklem grubu ise 24'ü kadın 101'i erkek olmak üzere 125 okul yöneticisinden oluşmuştur.

Verilerin Toplaması ve Ölçme Araçları

Bartın Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra kişisel bilgi formu ile Spora Yönelik Tutum Ölçeği araştırmacı eşliğinde Bartın ilinde görev yapan okul yöneticileri tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle doldurulmuştur. Elde edilen veriler SPSS paket programında değerlendirilmek üzere bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Okul yöneticilerine ait cinsiyet, yaş, çocuk sayısı, görev yapılan okul türü, hizmet yılı, yöneticilikteki hizmet yılı, spor yapma durumu ve spor yapma düzeyi gibi demografik değişkenleri içeren sorulardan oluşmaktadır.

Spora Yönelik Tutum Ölçeği: Ölçek, Şentürk (2012) tarafından kişilerin spora yönelik tutumlarını belirleyebilmek için geliştirilen, 25 maddeden oluşan 5'li likert ölçeğidir. İçerik analizinde 3 faktör (boyut) mevcuttur. Birinci boyut "spora ilgi duyma (12 madde)", ikinci boyut "sporla yaşama (7 madde)" ve üçüncü boyut ise "aktif spor yapma (6 madde)" şeklinde sınıflandırılmıştır. Faktör analizi sonucunda KMO değeri 0.958 olarak belirlenmiş ve Barlett testi anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=8712.629$; $p<.001$). Madde toplam korelasyonu sonuçlarının 0.50 ile 0.74 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Hesaplanan Cronbach Alfa değerleri sırasıyla, .83 ve .87 şeklinde bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en az puan 25 ve en fazla puan 125'tir. Puanın artıkça, spora yönelik tutumun da arttığı söylenebilir. Ölçekte maddelerine olumlu bir puanlama yapılmış ve herhangi bir ters puanlama söz konusu değildir.

Verilerin Analizi ve Çözümlemesi

Verilerin analizi bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 21.0 paket programında yapılmıştır. Verilerin analizinde verilerin normal dağılım gösterip göstermemesine bakılıp, normal dağılım gösterdiği ve parametrik testlerden T-testi ve One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) testinden yararlanılmıştır. Okul yöneticilerinden toplanan veriler SPSS programına girilmiştir. Toplanan 130 veri içerisinde uç değerler ve kayıp veriler incelendikten sonra 5 veri araştırmadan çıkarılarak 125 veri üzerinden analizler yapılmıştır. Anlamlılık değeri olarak ($p<.05$) güven aralığı dikkate alınmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Okul Yöneticilerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Kadın	24	19,2
	Erkek	101	80,8
Yaş	40 ve Altı	33	26,4
	41-50	53	42,4
	51 ve Üstü	39	31,2
Çocuk Sayısı	1 Çocuk veya Hiç	36	28,8

	2 Çocuk	63	50,4
	3 Çocuk ve Üstü	26	20,8
Görev Yapılan Okul	İlkokul	42	33,6
	Ortaokul	47	37,6
	Lise	36	28,8
Hizmet Yılı	20 Yıl ve Altı	60	48,0
	21 Yıl ve Üstü	65	52,0
Yöneticilik Hizmet Yılı	5 Yıl ve Altı	45	36,0
	6-15 Yıl	49	39,2
	16 Yıl ve Üstü	31	24,8
Spor Yapma Durumu	Evet	67	53,6
	Hayır	58	46,4
Spor Yapma Düzeyi	Yapmamış	85	68,0
	Lisanslı Sporcu	40	32,0
Toplam		125	100,0

Tablo 1'e bakıldığında okul yöneticilerinin demografik özelliklerine ilişkin dağılımlarının incelendiği görülmektedir. Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında, 24 (%19,2) kadın okul yöneticisi ve 101 (%80,8) erkek okul yöneticisi bulunmaktadır. Yaş düzeylerine ilişkin dağılıma bakıldığında, 40 ve altı yaş düzeyine sahip olan 33 (%26,4) okul yöneticisi, 41-50 yaş düzeyine sahip olan 53 (%42,4) okul yöneticisi, 51 ve üstü yaş düzeyine sahip olan 39 (%31,2) okul yöneticisi bulunmaktadır. Yöneticilerin sahip oldukları çocuk sayılarına göre dağılımlarına bakıldığında, 1 çocuk veya hiç çocuğu olmayan 36 (%28,8) okul yöneticisi, 2 çocuğu olan 63 (%50,4) okul yöneticisi, 3 çocuk ve daha fazla çocuğu olan 26 (%20,8) okul yöneticisi bulunmaktadır. Yöneticilerin görev yaptıkları okul türlerine göre dağılımları incelendiğinde, ilkokulda görev yapan 42 (%33,6) okul yöneticisi, ortaokulda görev yapan 47 (%37,6) okul yöneticisi ve lisede görev yapan 36 (%28,8) okul yöneticisi bulunmaktadır. Okul yöneticilerinin hizmet yıllarına göre dağılımları incelendiğinde, 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip olan 60 (%48,0) okul yöneticisi, 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip olan 65 (%52,0) okul yöneticisi bulunmaktadır. Okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yıllarına göre dağılımları incelendiğinde, 5 yıl ve altı yöneticilik hizmet yılına sahip 45 (%36,0) okul yöneticisi, 6-15 yıl yöneticilik hizmet yılına sahip 49 (%39,2) okul yöneticisi, 16 yıl ve üstü yöneticilik hizmet

yılına sahip 31 (%24,8) okul yöneticisi bulunmaktadır. Okul yöneticilerinin spor yapma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, spor yapan 67 (%53,6) okul yöneticisi ve spor yapmayan 58 (%46,4) okul yöneticisi bulunmaktadır. Okul yöneticilerinin spor yapma düzeylerine ilişkin dağılımları incelendiğinde, spor yapmamış veya amatör olarak spor yapmış olan 85 (%68,0) okul yöneticisi ve lisanslı olarak spor yapmış veya yapıyor olan 40 (%32,0) okul yöneticisi bulunmaktadır. Araştırmaya katılan toplam 125 (%100,0) okul yöneticisi bulunmaktadır.

Tablo 2. Yöneticilerin Spora Yönelik Tutum Ölçeğinin Geneli ve Alt Faktörlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

	N	Minimum	Maximum	\bar{X} (Ortalama)	S (Standart Sapma)	Çarpıklık
Spora İlgi Duyma	125	22,00	58,00	43,50	8,02	,303
Sporla Yaşam	125	13,00	34,00	24,98	4,90	,248
Aktif Spor Yapma	125	8,00	28,00	18,02	4,43	,028
Spora Yönelik Tutum	125	51,00	117,00	86,51	15,84	,161

Tablo 2'ye bakıldığında okul yöneticilerinin spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ve alt faktörlerine ilişkin tutum düzeylerinin incelendiği görülmektedir. “Spora İlgi Duyma”, “Sporla Yaşam” alt faktörleri ve “Spora Yönelik Tutum Ölçeği”nin ortalamasının üstünde bir dağılım sergilediği dolayısıyla okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının yüksek olduğu, “Aktif Spor Yapma” alt faktöründe ortalamasının biraz üstünde bir dağılım sergilendiği, okul yöneticilerinin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarının biraz yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Yöneticilerin Cinsiyetlerine Göre Spora Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample (Bağımsız Örneklem) T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	sd	p
Spora İlgi Duyma	Kadın	24	39,13	8,44	3,08	123	,003*
	Erkek	101	44,54	7,59			
Sporla Yaşam	Kadın	24	22,88	4,20	2,39	123	,018*
	Erkek	101	25,49	4,94			

Aktif Spor Yapma	Kadın	24	16,88	4,54	1,42	123	,159
	Erkek	101	18,30	4,39			
Spora Yönelik Tutum	Kadın	24	78,88	15,40	2,69	123	,008*
	Erkek	101	88,33	15,46			

Tablo 3 incelendiğinde okul yöneticilerinin cinsiyetlerine göre spora yönelik tutum ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ait tutum düzeyleri arasındaki farklılığın incelendiği görülmektedir. “Spora İlgi Duyma” alt faktöründe kadın yöneticilerin tutumları ($\bar{X}=39,13$) ile erkek yöneticilerin tutumları ($\bar{X}=44,54$) arasında $t_{(123)}=3,08$, $p=,003<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. “Sporla Yaşam” alt faktöründe kadın yöneticilerin tutumları ($\bar{X}=22,88$) ile erkek yöneticilerin tutumları ($\bar{X}=25,49$) arasında $t_{(123)}=2,39$, $p=,018<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. “Aktif Spor Yapma” alt faktöründe kadın yöneticilerin tutumları ($\bar{X}=16,88$) ile erkek yöneticilerin tutumları ($\bar{X}=18,30$) arasında $t_{(123)}=1,42$, $p=,159>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin kadın yöneticilerin tutumları ($\bar{X}=78,88$) ile erkek yöneticilerin tutumları ($\bar{X}=88,33$) arasında $t_{(123)}=2,69$, $p=,008<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Yöneticilerin Yaşlarına Göre Spora Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Yaş	N	\bar{X}	S	F(2-122)	p	Post Hoc (Tukey)
Spora İlgi Duyma	40 ve Altı	33	47,00	7,00	8,57	,000*	1>3, 2>3
	41-50	53	44,11	8,13			
	51 ve Üstü	39	39,72	7,23			
Sporla Yaşam	40 ve Altı	33	26,94	4,74	9,02	,000*	1>3, 2>3
	41-50	53	25,58	4,78			
	51 ve Üstü	39	22,51	4,25			
Aktif Spor Yapma	40 ve Altı	33	19,52	4,68	3,20	,044*	1>3
	41-50	53	17,91	4,44			

	51 ve Üstü	39	16,92	3,94			
	40 ve Altı	33	93,45	15,12			
Spora Yönelik Tutum	41-50	53	87,60	15,57	8,41	,000*	1>3, 2>3
	51 ve Üstü	39	79,15	13,97			

* $p < ,05$ Kriterler: “40 ve Altı =1”; “41-50=2”; “51 ve Üstü =3”

Tablo 4’e bakıldığında okul yöneticilerinin yaşlarına göre spora yönelik tutum ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ilişkin tutum düzeyleri arasındaki farklılığın incelendiği görülmektedir. “Spora İlgili Duyma” alt faktöründe okul yöneticilerinin yaşlarına göre tutumları arasında $F_{(2-122)}=8,57$, $p=,000<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “51 ve Üstü” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının ($\bar{X}=39,72$), “40 ve Altı” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarından ($\bar{X}=47,00$) ve “41-50” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarından ($\bar{X}=44,11$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

“Sporla Yaşam” alt faktöründe okul yöneticilerinin yaşlarına göre tutumları arasında $F_{(2-122)}=9,02$, $p=,000<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “51 ve Üstü” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin sporla yaşama yönelik tutumlarının ($\bar{X}=22,51$), “40 ve Altı” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin sporla yaşama yönelik tutumlarından ($\bar{X}=26,94$) ve “41-50” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin sporla yaşama yönelik tutumlarından ($\bar{X}=25,58$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yaş düzeyleri arttıkça sporla yaşama yönelik tutumları düşmektedir.

“Aktif Spor Yapma” alt faktöründe okul yöneticilerinin yaşlarına göre tutumları arasında $F_{(2-122)}=3,20$, $p=,044<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “51 ve Üstü” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarının ($\bar{X}=16,92$), “40 ve Altı” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarından ($\bar{X}=19,52$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yaş düzeyleri arttıkça aktif spor yapmaya yönelik tutumları düşmektedir.

Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin okul yöneticilerinin yaşlarına göre tutumları arasında $F_{(2-122)}=8,41$, $p=,000<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “51 ve Üstü” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora yönelik tutumlarının ($\bar{X}=79,15$), “40 ve Altı” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora yönelik tutumlarından ($\bar{X}=93,45$) ve “41-50” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora yönelik tutumlarından ($\bar{X}=87,60$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yaş düzeyleri arttıkça spora yönelik tutumları düşmektedir.

Tablo 5. Yöneticilerin Sahip Oldukları Çocuk Sayılarına Göre Spora Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Çocuk Sayısı	N	\bar{X}	S	F(2-122)	p	Post Hoc (Tukey)
Spora İlgi Duyma	1 Çocuk veya Hiç	36	45,56	6,72			
	2 Çocuk	63	43,75	8,81	3,74	,027*	1>3
	3 Çocuk ve Üstü	26	40,08	6,70			
Sporla Yaşam	1 Çocuk veya Hiç	36	26,28	4,56			
	2 Çocuk	63	25,00	5,21	3,18	,045*	1>3
	3 Çocuk ve Üstü	26	23,15	4,10			
Aktif Spor Yapma	1 Çocuk veya Hiç	36	18,81	4,35			
	2 Çocuk	63	18,29	4,82	2,69	,072	
	3 Çocuk ve Üstü	26	16,31	3,04			
Spora Yönelik Tutum	1 Çocuk veya Hiç	36	90,64	13,93			
	2 Çocuk	63	87,03	17,30	3,96	,022*	1>3
	3 Çocuk ve Üstü	26	79,54	12,39			

* $p < ,05$ Kriterler: “1 Çocuk veya Hiç =1”; “2 Çocuk =2”; “3 Çocuk ve Üstü =3”

Tablo 5’e bakıldığında okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayılarına göre spora yönelik tutum ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ait tutumları arasındaki farklılığın incelendiği görülmektedir. “Spora İlgi Duyma” alt faktöründe okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayılarına göre tutum düzeyleri arasında $F_{(2-122)}=3,74$, $p=,027 < ,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 1 çocuğa sahip veya hiç çocuğu olmayan okul yöneticilerinin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının ($\bar{X}=45,56$), 3 çocuk ve daha fazla çocuğa sahip olan okul yöneticilerinin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarından ($\bar{X}=40,08$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

“Sporla Yaşam” alt faktöründe okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayılarına göre tutum düzeyleri arasında $F_{(2-122)}=3,18$, $p=,045 < ,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 1 çocuğa sahip veya hiç çocuğu olmayan okul yöneticilerinin sporla yaşama yönelik tutumlarının ($\bar{X}=26,28$), 3 çocuk ve daha fazla çocuğa sahip olan okul yöneticilerinin sporla yaşama yönelik tutumlarından ($\bar{X}=23,15$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

“Aktif Spor Yapma” alt faktöründe okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayılarına göre tutum düzeyleri arasında $F_{(2-122)}=2,69$, $p=,072>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen çocuk sayısı arttıkça yöneticilerin aktif spor yapmaya yönelik tutumları düşmektedir.

Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayılarına göre tutum düzeyleri arasında $F_{(2-122)}=3,96$, $p=,022<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 1 çocuğa sahip veya hiç çocuğu olmayan okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının ($\bar{X}=90,64$), 3 çocuk ve daha fazla çocuğa sahip olan okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarından ($\bar{X}=79,54$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayıları arttıkça spora yönelik tutumları düşmektedir.

Tablo 6. Yöneticilerin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Spora Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Okul Türü	N	\bar{X}	S	F(2-122)	p
Spora İlgi Duyma	İlkokul	42	44,55	7,95	,69	,505
	Ortaokul	47	43,40	8,80		
	Lise	36	42,42	7,04		
Sporla Yaşam	İlkokul	42	25,40	4,65	,71	,492
	Ortaokul	47	25,23	5,43		
	Lise	36	24,17	4,47		
Aktif Spor Yapma	İlkokul	42	18,67	4,27	,67	,512
	Ortaokul	47	17,77	4,76		
	Lise	36	17,61	4,20		
Spora Yönelik Tutum	İlkokul	42	88,62	15,90	,76	,472
	Ortaokul	47	86,40	17,17		
	Lise	36	84,19	13,92		

Tablo 6'ya bakıldığında okul yöneticilerinin görev yaptıkları okul türlerine göre spora yönelik tutum ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ait tutumları arasında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>,05$).

Tablo 7. Yöneticilerin Hizmet Yıllarına Göre Spora Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample (Bağımsız Örneklem) T-Testi Sonuçları

	Hizmet Yılı	N	\bar{X}	S	t	sd	p
Spora İlgi Duyma	20 Yıl ve Altı	60	45,03	7,66	2,08	123	,040*
	21 Yıl ve Üstü	65	42,09	8,14			
Sporla Yaşam	20 Yıl ve Altı	60	26,07	4,71	2,42	123	,017*
	21 Yıl ve Üstü	65	23,98	4,90			
Aktif Spor Yapma	20 Yıl ve Altı	60	18,80	4,66	1,90	123	,060
	21 Yıl ve Üstü	65	17,31	4,12			
Spora Yönelik Tutum	20 Yıl ve Altı	60	89,90	15,42	2,34	123	,021*
	21 Yıl ve Üstü	65	83,38	15,69			

Tablo 8'e bakıldığında okul yöneticilerinin hizmet yıllarına göre spora yönelik tutum ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ait tutum düzeyleri arasındaki farklılığın incelendiği görülmektedir. "Spora İlgi Duyma" alt faktöründe 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları (\bar{X} =45,03) ile 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları (\bar{X} =42,09) arasında $t_{(123)}=2,08$, $p=,040<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının, 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

"Sporla Yaşam" alt faktöründe 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları (\bar{X} =26,07) ile 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları (\bar{X} =23,98) arasında $t_{(123)}=2,42$, $p=,017<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin sporla yaşama yönelik tutumlarının, 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

"Aktif Spor Yapma" alt faktöründe 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları (\bar{X} =18,80) ile 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları (\bar{X} =17,31) arasında $t_{(123)}=1,90$, $p=,060>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları (\bar{X} =89,90) ile 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları (\bar{X} =83,38) arasında $t_{(123)}=2,34$, $p=,021<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin spora yönelik tutumlarının, 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. Yöneticilerin hizmet yılları arttıkça spora yönelik tutumları da düşmektedir.

Tablo 8. Yöneticilerin Yöneticilik Hizmet Yıllarına Göre Spora Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Yöneticilik Hizmet Yılı	N	\bar{X}	S	F(2-122)	p	Post Hoc (Tukey)
Spora İlgi Duyma	5 Yıl ve Altı	45	45,13	8,52			
	6-15 Yıl	49	44,59	6,94	5,82	,004*	1>3, 2>3
	16 Yıl ve Üstü	31	39,42	7,68			
Sporla Yaşam	5 Yıl ve Altı	45	26,27	4,92			
	6-15 Yıl	49	25,14	4,70	4,72	,011*	1>3
	16 Yıl ve Üstü	31	22,87	4,60			
Aktif Spor Yapma	5 Yıl ve Altı	45	19,22	4,24			
	6-15 Yıl	49	17,84	4,42	3,46	,034*	1>3
	16 Yıl ve Üstü	31	16,58	4,40			
Spora Yönelik Tutum	5 Yıl ve Altı	45	90,62	16,01			
	6-15 Yıl	49	87,57	14,46	5,63	,005*	1>3, 2>3
	16 Yıl ve Üstü	31	78,87	15,45			

*p<,05 Kriter: “5 Yıl ve Altı =1”; “6-15 Yıl =2”; “16 Yıl ve Üstü =3”

Tablo 9’a bakıldığında okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yıllarına göre spora yönelik tutum ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ait tutumları arasındaki farklılığın incelendiği görülmektedir. “Spora İlgi Duyma” alt faktöründe okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yıllarına göre tutum düzeyleri arasında $F_{(2-122)}=5,82$, $p=,004<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 16 yıl ve üstü yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının ($\bar{X}=39,42$), 5 yıl ve altı yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarından ($\bar{X}=45,13$) ve 6-15 yıl yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarından ($\bar{X}=44,59$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerin yöneticilik hizmet yılları arttıkça spora ilgi duymaya yönelik tutum düzeyleri düşmektedir.

“Sporla Yaşam” alt faktöründe okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yıllarına göre tutum düzeyleri arasında $F_{(2-122)}=4,72$, $p=,011<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu

anlamli farklilik, 16 yıl ve üstü yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin sporla yaşama yönelik tutumlarının ($\bar{X} = 22,87$), 5 yıl ve altı yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin sporla yaşama yönelik tutumlarından ($\bar{X} = 26,27$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerin yöneticilik hizmet yılları arttıkça sporla yaşama yönelik tutum düzeyleri düşmektedir.

“Aktif Spor Yapma” alt faktöründe okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yıllarına göre tutum düzeyleri arasında $F_{(2-122)}=3,46$, $p=,034<,05$ 'e göre anlamlı farklilik olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklilik, 16 yıl ve üstü yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarının ($\bar{X} = 16,58$), 5 yıl ve altı yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarından ($\bar{X} = 19,22$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerin yöneticilik hizmet yılları arttıkça aktif spor yapmaya yönelik tutum düzeyleri düşmektedir.

Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yıllarına göre tutum düzeyleri arasında $F_{(2-122)}=5,63$, $p=,005<,05$ 'e göre anlamlı farklilik olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklilik, 16 yıl ve üstü yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının ($\bar{X} = 78,87$), 5 yıl ve altı yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarından ($\bar{X} = 90,62$) ve 6-15 yıl yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarından ($\bar{X} = 87,57$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yılları arttıkça spora yönelik tutum düzeyleri düşmektedir.

Tablo 9. Yöneticilerin Spor Yapma Durumlarına Göre Spora Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample (Bağımsız Örneklem) T-Testi Sonuçları

	Spor Yapma Durumu	N	\bar{X}	S	t	sd	p
Spora İlgi Duyma	Evet	67	47,22	6,67	6,41	123	,000*
	Hayır	58	39,21	7,30			
Sporla Yaşam	Evet	67	27,36	4,29	6,80	123	,000*
	Hayır	58	22,24	4,08			
Aktif Spor Yapma	Evet	67	19,87	3,72	5,56	123	,000*
	Hayır	58	15,90	4,26			
Spora Yönelik Tutum	Evet	67	94,45	13,05	7,13	123	,000*
	Hayır	58	77,34	13,74			

Tablo 10'a bakıldığında okul yöneticilerinin spora yapma durumlarına göre spora yönelik tutum ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ait tutum düzeyleri arasındaki farklılığın incelendiği görülmektedir. "Spora İlgi Duyma" alt faktöründe spor yapan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 47,22$) ile spor yapmayan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 39,21$) arasında $t_{(123)} = 6,41$, $p = ,000 < ,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık spora yapan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının, spor yapmayan yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

"Sporla Yaşam" alt faktöründe spor yapan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 27,36$) ile spor yapmayan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 22,24$) arasında $t_{(123)} = 6,80$, $p = ,000 < ,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık spora yapan yöneticilerin sporla yaşamaya yönelik tutumlarının, spor yapmayan yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

"Aktif Spor Yapma" alt faktöründe spor yapan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 19,87$) ile spor yapmayan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 15,90$) arasında $t_{(123)} = 5,56$, $p = ,000 < ,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık spora yapan yöneticilerin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarının, spor yapmayan yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin spor yapan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 94,45$) ile spor yapmayan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 77,34$) arasında $t_{(123)} = 7,13$, $p = ,000 < ,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık spora yapan yöneticilerin spora yönelik tutumlarının, spor yapmayan yöneticilerin spora yönelik tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 10. Yöneticilerin Spor Yapma Düzeyine Göre Spora Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample (Bağımsız Örneklem) T-Testi Sonuçları

	Spor Yapma Düzeyi	N	\bar{X}	S	t	sd	p
Spora İlgi Duyma	Yapmayan veya Amatör	85	41,59	7,72	4,14	123	,000*
	Lisanslı Sporcu	40	47,58	7,14			
Sporla Yaşam	Yapmayan veya Amatör	85	23,93	4,80	3,68	123	,000*
	Lisanslı Sporcu	40	27,23	4,39			
Aktif Spor Yapma	Yapmayan veya Amatör	85	17,54	4,29	1,79	123	,076
	Lisanslı Sporcu	40	19,05	4,62			

Spora Yönelik Tutum	Yapmayan veya Amatör	85	83,06	15,10	3,74	123	,000*
	Lisanslı Sporcu	40	93,85	15,00			

Tablo 11'e bakıldığında okul yöneticilerinin spor yapma düzeylerine göre spora yönelik tutum ölçeğinin geneli ve alt faktörlerine ait tutum düzeyleri arasındaki farklılığın incelendiği görülmektedir. "Spora İlgi Duyma" alt faktöründe spor yapmayan veya amatör spor yapan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 41,59$) ile lisanslı spor yapan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 47,58$) arasında $t_{(123)} = 4,14$, $p = ,000 < ,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık lisanslı spora yapan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının, spor yapmayan veya amatör olarak spor yapan yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

"Sporla Yaşam" alt faktöründe spor yapmayan veya amatör spor yapan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 23,93$) ile lisanslı spor yapan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 27,23$) arasında $t_{(123)} = 3,68$, $p = ,000 < ,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık lisanslı spora yapan yöneticilerin sporla yaşamaya yönelik tutumlarının, spor yapmayan veya amatör olarak spor yapan yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

"Aktif Spor Yapma" alt faktöründe spor yapmayan veya amatör spor yapan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 17,54$) ile lisanslı spor yapan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 19,05$) arasında $t_{(123)} = 1,79$, $p = ,076 > ,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin spor yapmayan veya amatör spor yapan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 83,06$) ile lisanslı spor yapan yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 93,85$) arasında $t_{(123)} = 3,74$, $p = ,000 < ,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık lisanslı spora yapan yöneticilerin spora yönelik tutumlarının, spor yapmayan veya amatör olarak spor yapan yöneticilerin spora yönelik tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Bartın ilinde bulunan okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada elde edilen bulgulara yönelik yorumlara/tartışmaya ve değerlendirmeye yer verilmiştir.

Okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğunu ortaya koymayı amaçlayan sonuçlara göre "Spora İlgi Duyma" alt faktöründe okul yöneticilerinin minimum aldığı puanın 22 ve maksimum aldığı puanın 58 olduğu görülmektedir. Spora ilgi duymaya yönelik yöneticilerinin tutum düzeylerinin ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. "Sporla Yaşam" alt faktöründe okul yöneticilerinin minimum aldığı puanın 13 ve maksimum aldığı puanın 34 olduğu görülmektedir. Sporla yaşama yönelik yöneticilerinin tutum düzeylerinin ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin sporla yaşama yönelik tutumlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. "Aktif Spor Yapma" alt faktöründe okul yöneticilerinin minimum aldığı puanın 8 ve maksimum aldığı puanın 28 olduğu

görülmektedir. Aktif spor yapmaya yönelik yöneticilerinin tutum düzeylerinin ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarının biraz yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin okul yöneticilerinin minimum aldığı puanın 51 ve maksimum aldığı puanın 117 olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin spora yönelik tutum düzeylerinin ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Çarpıklık değerine bakıldığında ortalamanın üstünde bir dağılım sergilendiği, okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Okul yöneticilerin cinsiyetlerine göre “Spora İlgi Duyma”, “Sporla Yaşam” alt faktörlerinde ve “Spora yönelik tutum ölçeği”nin geneline ilişkin kadın yöneticilerin tutumları ile erkek yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. Gary ve David (1991) çocukların aktiviteye ilişkin tutumlarını ve beden eğitimi algılarını tespit etmeyi yönelik araştırmalarına 291 ortaöğretim ve 316 ilköğretim öğrencisinin katılmıştır. Araştırma sonucuna göre kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha pozitif beden eğitimine tutumlarına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Koçak ve Kirazcı (1997) tarafından yapılan “beden eğitime karşı geliştirilen tutumlarda cinsiyet belirleyici bir unsur mudur?” konulu çalışmada ODTÜ’de toplam 5 fakültede 562 öğrenci, 57 öğretim elemanı ve 57 yönetici üzerinde uygulanan çalışmada 304 kadın, 374 erkek için katılımcı bulunmaktadır. Çalışmada öğrenciler ve öğretim elemanları arasında cinsiyet karşılaştırmalarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bununla birlikte idari personeller arasında cinsiyet bakımından anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Literatürde araştırma bulgularımızı destekleyen çalışmalar olduğu gibi tersi yönünde de bulgular mevcuttur.

Okul yöneticilerinin yaşlarına göre spora yönelik tutumları arasında farklılığın olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan sonuçlara göre “Spora İlgi Duyma” alt faktöründe okul yöneticilerinin yaşlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “51 ve Üstü” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının “40 ve Altı” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarından ve “41-50” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarından) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yaş düzeyleri arttıkça spora ilgi duymaya yönelik tutumları giderek düşmektedir. “Sporla Yaşam” alt faktöründe okul yöneticilerinin yaşlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “51 ve Üstü” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin sporla yaşama yönelik tutumlarının “40 ve Altı” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin sporla yaşama yönelik tutumlarından ve “41-50” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin sporla yaşama yönelik tutumlarından daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yaş düzeyleri arttıkça sporla yaşama yönelik tutumları düşmektedir. “Aktif Spor Yapma” alt faktöründe okul yöneticilerinin yaşlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “51 ve Üstü” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarının “40 ve Altı” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarından daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yaş düzeyleri arttıkça aktif spor yapmaya yönelik tutumları düşmektedir. Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin okul yöneticilerinin yaşlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “51 ve Üstü” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora yönelik tutumlarının “40 ve Altı” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora yönelik tutumlarından ve “41-50” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora yönelik tutumlarından daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yaş düzeyleri arttıkça spora yönelik tutumları düşmektedir. Yaş ilerledikçe fiziksel yorgunluğun artması ve yaşlılığın sosyal

hayatta karşılığı daha az efor sarf ederek dinlenme zamanı olarak algılandığından böyle bir tutum oluştuğu düşünülebilir.

Okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayılarına göre spora yönelik tutumları arasında farklılığın olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan sonuçlara göre “Spora İlgi Duyma” alt faktöründe okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayılarına göre tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 1 çocuğa sahip veya hiç çocuğu olmayan okul yöneticilerinin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının 3 çocuk ve daha fazla çocuğa sahip olan okul yöneticilerinin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. “Sporla Yaşam” alt faktöründe okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayılarına göre tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 1 çocuğa sahip veya hiç çocuğu olmayan okul yöneticilerinin sporla yaşama yönelik tutumlarının 3 çocuk ve daha fazla çocuğa sahip olan okul yöneticilerinin sporla yaşama yönelik tutumlarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. “Aktif Spor Yapma” alt faktöründe okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayılarına göre tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayılarına göre tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 1 çocuğa sahip veya hiç çocuğu olmayan okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının 3 çocuk ve daha fazla çocuğa sahip olan okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayıları arttıkça spora yönelik tutumları düşmektedir.

Okul yöneticilerinin görev yaptıkları okul türü ile tutum düzeyleri arasında herhangi bir anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Okul yöneticilerinin hizmet yıllarına göre spora yönelik tutumları arasında farklılığın olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan sonuçlara göre “Spora İlgi Duyma” alt faktöründe 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları ile 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları ($\bar{X} = 42,09$) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının, 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. “Sporla Yaşam” alt faktöründe 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları ile 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin sporla yaşama yönelik tutumlarının, 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. “Aktif Spor Yapma” alt faktöründe 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları ile 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları ile 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 20 yıl ve altı hizmet yılına sahip yöneticilerin spora yönelik tutumlarının, 21 yıl ve üstü hizmet yılına sahip yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. Yöneticilerin hizmet yılları arttıkça spora yönelik tutumlarının düşmekte olduğu sonucuna varılmıştır.

Okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yıllarına göre spora yönelik tutumları arasında farklılığın olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan sonuçlara göre “Spora İlgi Duyma” alt

faktöründe okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yıllarına göre tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 16 yıl ve üstü yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının 5 yıl ve altı yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarından ve 6-15 yıl yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarından daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yılları arttıkça spora ilgi duymaya yönelik tutum düzeyleri düşmektedir. “Sporla Yaşam” alt faktöründe okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yıllarına göre tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 16 yıl ve üstü yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin sporla yaşama yönelik tutumlarının 5 yıl ve altı yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin sporla yaşama yönelik tutumlarından daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yılları arttıkça sporla yaşama yönelik tutum düzeyleri düşmektedir. “Aktif Spor Yapma” alt faktöründe okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yıllarına göre tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 16 yıl ve üstü yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarının 5 yıl ve altı yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarından daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yılları arttıkça aktif spor yapmaya yönelik tutum düzeyleri düşmektedir. Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yıllarına göre tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 16 yıl ve üstü yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının 5 yıl ve altı yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarından ve 6-15 yıl yöneticilik hizmet yılına sahip olan okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarından daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yöneticilik hizmet yılları arttıkça spora yönelik tutum düzeylerinin düştüğü sonucuna varılmıştır.

Okul yöneticilerinin spor yapma durumlarına göre spora yönelik tutumları arasında farklılığın olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan sonuçlara göre “Spora İlgi Duyma” alt faktöründe spor yapan yöneticilerin tutumları ile spor yapmayan yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık spora yapan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının, spor yapmayan yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. “Sporla Yaşam” alt faktöründe spor yapan yöneticilerin tutumları ile spor yapmayan yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık spora yapan yöneticilerin sporla yaşamaya yönelik tutumlarının, spor yapmayan yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. “Aktif Spor Yapma” alt faktöründe spor yapan yöneticilerin tutumları ile spor yapmayan yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık spora yapan yöneticilerin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarının, spor yapmayan yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin spor yapan yöneticilerin tutumları ile spor yapmayan yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık spora yapan yöneticilerin spora yönelik tutumlarının, spor yapmayan yöneticilerin spora yönelik tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Singh ve Devi (2013) tarafından yapılan çalışmada da spor yapan öğrencilerin spora yönelik tutumları,

spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksektir. Kangalgil ve ark., (2006) tarafından yapılan çalışmada da sporcu lisansına sahip üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının sporcu lisansına sahip olmayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Türkmen ve ark., (2016) tarafından Bartın üniversitesi İslami İlimler Fakültesi öğrencilerine yönelik yapılan spor tutumu çalışmasında öğrencilerin spor yapma durumu ile spora yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Bu farklılık düzenli spor yapan öğrencilerin diğer öğrencilere oranla daha yüksek tutum sergiledikleri söylenebilmektedir. Hünük (2006) tarafından “Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının sınıf düzeyi, öğrenci cinsiyetleri ve öğretmen cinsiyeti ve spora aktif katılımları açısından karşılaştırılması” konulu çalışmada; sınıf düzeyi, cinsiyette erkekler lehine, spora katılım açısından sporcu lisansına sahip olanlar lehine, sınıf, cinsiyet ve öğretmenin cinsiyeti söz konusu olduğunda anlamlı bir fark gözlenmiştir.

Okul yöneticilerinin spor yapma düzeyine göre spora yönelik tutumları arasında farklılığın olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan sonuçlara göre “Spora İlgili Duyuma” alt faktöründe spor yapmayan veya amatör spor yapan yöneticilerin tutumları ile lisanslı spor yapan yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık lisanslı spora yapan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının, spor yapmayan veya amatör olarak spor yapan yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. “Sporla Yaşam” alt faktöründe spor yapmayan veya amatör spor yapan yöneticilerin tutumları ile lisanslı spor yapan yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık lisanslı spor yapan yöneticilerin sporla yaşamaya yönelik tutumlarının, spor yapmayan veya amatör olarak spor yapan yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. Aktif Spor Yapma” alt faktöründe spor yapmayan veya amatör spor yapan yöneticilerin tutumları ile lisanslı spor yapan yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin spor yapmayan veya amatör spor yapan yöneticilerin tutumları ile lisanslı spor yapan yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık lisanslı spora yapan yöneticilerin spora yönelik tutumlarının, spor yapmayan veya amatör olarak spor yapan yöneticilerin spora yönelik tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Atkinson L.R., Atkinson C.R., Smith E.E., Bem J.D., Hoeksema-Nolen S. (1999). Psikolojiye Giriş, (Y. Alogan, Çev.). Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Diegeter V. (1998). Spor Sosyolojisi/Sport Sociology. Translated by Atalay, A. Marawi: Alkım Publications.
- Gary E.B., David A.B. (1991). Children's attitudes towards activity and perceptions of physical education. *Health Education Research*, 6(4), 465-478.
- Hünük D. (2006). Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Sınıf Düzeyi, Öğrenci Cinsiyeti, Öğretmen Cinsiyeti ve Spora Aktif Katılımları Açısından Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Programı. Ankara.
- Kağıtçıbaşı Ç. (1999). Yeni İnsan ve İnsanlar. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kangalgil M., Hünük D., Demirhan G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 48-57.
- Keten M. (1993). Türkiye'de Spor, Polat Ofset, Ankara.
- Koçak, S., Kiracı, S., (1997). Beden Eğitiminde Geliştirilen Tutumlarda Cinsiyet Belirleyici Bir Unsur mudur? I. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu Bildiriler Kitabı. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Ozankaya Ö. (1975). Toplumbilim Terimleri Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Singh R.K.C., Devi K.S. (2013). Attitude of higher secondary level student towards games and sports. *International Journal of Physical Education, Fitness and Sports*, 2(4), 80-85.
- Solmaz B., Aydın B.O. (2012). Popüler kültür ve spor merkezlerine yönelik bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1(4),67-82.
- Şentürk H.E. (2012). Spora yönelik tutum ölçeği: geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenirliliği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 8-18.
- Türkmen M., Abdurahimoğlu Y., Varol S., Gökdağ M. (2016). İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi (Bartın Üniversitesi örneği). *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)*, 2(1), 48-59.
- Yaşartürk, F., Akyüz, H., Gönülateş, S. (2019). The Investigation of the Relationship between University Students' Levels of Life Quality and Leisure Satisfaction. *Universal Journal of Educational Research*, 7(3), 739-745.
- Yetim A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 63.
- Zorba, E. (2006). Vücut yapısı: Ölçüm yöntemleri ve şişmanlıkla başa çıkma. Morpa Kültür Yayınları.